

**Venerabilis Bedæ Presbyteri Anglo-Saxonis, Doctoris
Ecclesiæ Vere Illuminati Opera Theologica, Moralia,
Historica, Philosophica, Mathematica & Rhetorica,
quotquot hucusque haberi potuerunt omnia**

In Vetus Et Novum Testamentum, Salvberrimis In Moysis Pentatevchvm,
Tobiam & Iobum, Libros Regum, Davidis Pasalmos, Parabolas Salomonis &
Cantica, Prophetas &c. explanationibus & Quæstionibus enodata:
Moralibus doctrinis & expositionibus in quatuor Evangelistarum Evangelia
illustrata: facundissimis ...

Sive Homiliæ In Dominicas Anni, Et Festa Sanctorum

Beda <Heiliger>

Coloniæ Agrippinæ, 1688

Homiliæ æstivales de Tempore, XXXIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72051](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72051)

VENERABILIS BEDÆ PRESBY-
TERI HOMILIÆ ÆSTIVALES
DE TEMPORE.

IN VIGILIIS
PASCHÆ.

*Mat. 28. In illo tempore, Vespere autem sabbati, qua lucecit in prima
Marc. 16. sabbati, venit Maria Magdalena, & altera Maria videre se-
Luc. 24. pulchrum. Et ecce terra motus factus est magnus: Angelus enim
Ioan. 20. Domini descendit de celo, & accedens revoluit lapidem, & sedit
super eum. Et reliqua.*

BEDÆ PRESBYTERI DE EA-
DEM LECTIOE.

VIGILIAS nobis huius sacra-
tissimæ noctis, sicut ex lectio-
ne Evangelica audivimus,
fratres charissimi, resurrectio
Domini, ac Salvatoris nostri
dedicavit. Iuste etenim hanc
pro eius amore vigiliis cele-
bramus & hymnis, qui pro
nostro amore in ea dormire
iam mortem, ac de morte vo-

Rom. 4. luit excitari: nam sicut Apostolus ait, *mortuus est propter delicta nostra, & resurrexit propter justificationem nostram.* Quod ipso quoque statum temporis quo vel mortuus est in cruce, vel à mortuis resurrexit, ostendit. Circa horam quippe nonam, cum inclinata jam esset ad vesperam dies, & tepefactus à meridiano fervore radius solis, mysterium victoriosissimæ passionis consummavit, evidenter se inhiuans propter auferenda scelera, quibus à divina luce & dilectione in huius mortem peregrinationis incidimus, crucis subisse patibulum. Surrexit mane prima sabbati, quæ nunc dies Dominica vocatur, manifestè docens se nos à morte animæ resuscitaturum, & in lucem perpetuæ felicitatis esse perduciturum. Sed & aliud nobis memorabile mysterium tempore suæ passionis, sepulturae & resurrectionis intromittere curavit. Sexta quippe feria crucifixus est, sabbato quievit in sepulchro, Dominica resurrexit à mortuis, significans electis suis per sex huius seculi ætates, inter pericula persecutionum bonis operibus insudandū. In alia autem vita quasi in sabbato perpetuo requiem animarum sperandam: porro in die iudicii quasi in die dominica, corporum quoque immortalium receptionem esse celebrandam, in quibus deinceps animæ superno gaudio sine fine fruuntur. Quod autem in lectione Evangelica dictum est, quia sanctæ mulieres vespere sabbati, quæ lucecit in prima sabbati, venerint videre sepulchrum, ita intelligendum est: quia vespere quidem venire ceperunt, sed lucecente mane in primam sabbati ad sepulchrum pervenerunt, i.e. vespere aromata paraverunt, quibus corpus Domini ungere desiderabant, sed parata vespere aromata mane ad sepulchrum detulerunt, quod Mattheus quidem brevitatis causa obscurius posuit, sed alij Evangelistæ quo ordine sit factum evidentius ostendunt. Sepulto namque sexta feria Domino, reversæ à monumento mulieres paraverunt aromata & unguenta quamdiu operari licebat, & sabbato quidem siluerunt secundum mandatum, sicut Lucas aperte designat. Cum autem transisset sabbatum, vesperaque adveniente tempus operandi redisset, mox promptè ad devotionem emerunt, quæ minus paraverant aromata, sicut Marcus commemorat, *ut venientes ungerent eum, & valde mane una sabbatorum veniunt ad monumentum.* Querendum autem, cur noctem Dominicæ resurrectionis Evangelista describens ait:

Vespere autem sabbati, qua lucecit in prima sabbati,] Cum consuetus ordo temporum habeat, vesperam magis tenebreferre in noctem, quam in diem lucecere. Sed mysticè

loquens Evangelista quantum dignitatis hæc sacratissima nox de gloria devictæ mortis accepit, insinuare studuit, dum ejus exordium, quo devota Christo femina in obsequium illius vigilare ceperunt, in sequentem jam diem lucecere perhibuit. Nam Dominus auctor & ordinator temporum, qui in ultima noctis huius parte surrexit, totam eam nimirum ejusdem resurrectionis luce festivam reddidit & coruscam. Siquidem ab exordio mundanæ creationis usque huc, ita temporum cursus distinguebatur, ut dies noctem præcederet, juxta ordinem videlicet primæ conditionis. hæc autem nocte per mysterium resurrectionis Dñi temporum ordo mutatus est. Nam quia nocte resurrexit à mortuis, die verò sequenti ejusdem resurrectionis effectum discipulis ostendit, ac participato cum eis convivio, veritatem virtutis ejus mirantibus simul & gaudentibus altruxit: reatissime nox illa sequentis diei conjuncta est luci, ac sic temporum ordo statutus est, ut dies nocti sequatur. Et quidem aptissime quondam diem sequebatur nox, quia homo à luce paradisi peccando lapsus, in huius seculi tenebras ærumnasque decidit: aptissime nunc dies sequitur noctem, quando per fidem resurrectionis à peccati tenebris & umbra mortis ad lucem vitæ Christo largiente reducitur. Quapropter necesse est, fratres charissimi, ut quia noctem hanc præcipuam gratiæ Dominicæ resurrectionis illustratam cognovimus, ipsi quoque felicitæ curemus, ne qua ejus particula nostro in corde tenebreferat, sed tota lucecat in diem, & nunc videlicet nobis vigiliis ejus dignè devotione laudis agentibus, & completis quoque vigiliis sobria ac pura conscientia, diei Dominici paschalia festa expectantibus.

Venit, inquit, Maria Magdalena, & altera Maria videre sepulchrum.] Duæ unius nominis ejusdemque amoris ac devotionis feminae, quæ Dominicum venerunt invisere sepulchrum, duas fidelium plebes, Judicæ scilicet & gentilem designant, quæ una atque indistincti studio passionem, resurrectionemque, sui redemptoris, quacunque ejus Ecclesia per orbem diffusa est, celebrare desiderant. Quod autem terra motus resurgente Domino de sepulchro, sicut etiam moriente in cruce factus est magnus, significat terrena prius corda & cœlesti spe dejecta, per fidem passionis ac resurrectionis ejus concutienda ad penitentiam, ac saluberrimo pavore permota, ad vitam sublimanda perpetua. Quod Angelus advenit, obsequium servitutis suæ quod Domino debuit, exolvit. Quia enim Christus Deus & homo est, inter acta humanitatis ejus semper Angelorum ministeria Deo debita non desunt, sicut inquisita sancti Evangelii copiosissime probat historia. Revoluit autem lapidem, non ut egressuro Domino januam pateat, sed ut egressus ejus jam facti præstet hominibus indicium. Qui enim mortalis adhuc clauso virginis utero potuit nascendo mundum ingredi, ipse absque ulla dubietate jam factus immortalis, clauso licet sepulchro potuit resurgendo exire de mundo. Nec prætereundum quare testis Dominicæ resurrectionis Angelus sedens apparuerit, cum is qui nativitate ejus mundo gaudium evangelizabat, juxta pastores stetit legatur. Stare quippe pugnantis est, sedere autem regnantis. Et rectè stans apparuit Angelus, qui adventum Domini in mundo prædicabat: ut etiam stando signaret, quia is quem prædicabat, ad debellandum mundi principem veniret. Rectè præco resurrectionis ejus sedisse memoratur, ut etiam sedendo figuraret eum in erato mortis auctore, sedem regni jam conscendisse perpetui. De qua ipse paulò post discipulis apparens ait: *Dat a est mihi omnis potestas in celo & in terra.* Et Evangelista Marcus: *Et Dominus quidem Iesus, inquit, postquam locutus est eis, assumpsit est in celum, & sedet à dextris Dei.* Sedebat autem super lapidem revolutum, quo ostium monumenti claudabatur, ut claustra inferorum sua illum virtute dejecille

ac superasse doceret, quatenus omnes quos ibi suos invenisset ad paradisi lucem requiemque sublevarer, juxta illud propheticum: *Tu quoque in sanguine testamenti eduxisti vinculos de lacu, in quo non est aqua.*

Er at aspectus ejus sicut fulgur, & vestimenta ejus sicut nix.] Ut ipso quoque habitu & vultu significaret, quia is cujus gloriam resurrectionis nunciabat, & terribilis ad damnandum reprobos, & benignus esset ac blandus ad consolandum electos. In fulgure etenim terror timoris, in nive autem blandimentum candoris exprimitur. In cujus indicium divina discretionis ipse quoque Angelus apparet, & custos sepulchri impios timore petteret, ac mortuorum instar terræ prosternit, & visitatrices ejusdem sepulchri piissimas benigna consolatione refert, ac ne paveant confortat. Insuper etiam familiari affatu prior ipse, quia scire eos Jesu querere, dicit, & quia jam surrexit addit, mox etiam ipsas honorifico ac lætissimo subditio ministerio gaudium resurrectionis ejus evangelizare præcipit. Et quam felices feminae, quæ angelico doctæ oraculo triumphum resurrectionis mundo annunciare meruerunt, atque mortis, quam Eva serpentino seducta affatu contraxit, imperium prædicare dirutum. Quanto feliciores animæ virorum pariter & foeminarum, quotquot in die iudicii percussis pavore ac digna ultione reprobis, ipsæ celesti gratia adjunctæ triumphare de morte, & gaudium beatæ resurrectionis intrare meruerint. Currentibus autem eis evangelizare discipulis occurrit Jesus, easque salutat, ostendens se omnibus iter virtutum inchoantibus, ut ad salutem perpetuam pervenire queant, adjuvando occurrere.

illa autem accesserunt & tenuerunt pedes ejus.] Videamus fratres in Domino resurgente à mortuis veritatem nostræ carnis, videamus gloriam novæ incorruptionis. Superius quippe lectum est, quia clauso surrexit monumento: nunc autem legitur, quia mulieres tenuerunt pedes ejus, & adoraverunt eum. Surrexit enim clauso ostio monumenti, & exiit, ut immortale jam factum doceret esse corpus, quod in monumento clausum fuerat mortuum. Tenendas mulieribus præbuit plantas, ut veram se habere carnem, quæ à mortalibus tangi posset, incitaret.

ite, inquit, nunciare fratribus meis, ut eant in Galileam, ibi me videbunt.] Omnia pietas salvatoris, mira benignitas! Quos ante passionem discipulos, & aliquando etiam servos vocare consueverat, hos post resurrectionem fratres appellat, & ut ejusdem se humanitatis, quam & ante habuerat, habitum resurgendo resumpsisse monstraret, & illos quoque ad promerendam sperandamque in sua carne coronam immortalitatis qua ipse jam præminebat, erigeret. Sanè quod se in Galilæa videndum à discipulis prædixit, & sicut sequenti sancti Evangelii declarant, exhibuit etiam in hoc mysticè, & veritatem suæ resurrectionis & nostræ profectum vitæ spiritualis insinuat. Galilæa quippe transmigrationis facta interpretatur. Et bene in Galilæa videtur à discipulis, qui jam de morte ad vitam, de corruptione ad incorruptionem, de pena transmigraverat ad gloriam, ut victoriam resurrectionis non solum ostensione corporis & exhortatione sermonis, sed nomine quoque loci in quo appareret & loqueretur commendaret. Sed & ipsi gaudio resurrectionis ejus ita solum tunc frui valeamus, si nunc de corruptela vitiorum ad virtutum opera transmigrare satagimus. Unde curandum summopere est fratres mei, ut quia resurrectionis Domini & salvatoris nostri tempus agnovimus, quia ejus solennia celebramus, continuis bonorum operum profectibus ad contemplandam ejus celsitudinem transmigremus: quia nostræ resurrectionis tempus ignoramus, quod tamen futurum nullo modo ambigimus, & omni quidem, & in hac præcipua nocte sollicitas pro ejus expectatione vigilias agamus. Obsecremus misericordiam illius, qui suscepit pro nobis humiliter mortem mox sublimiter superavit, ut nostræ nos tempore resurrectionis de morte ad vitam transmigrare cõcedat. *1. Cor. 5.* *rogemus eum qui pascha nostrum immolatus est Christus, ut & inchoata paschalis gaudii solennia nos dignè peragere, & per hæc contingere ad gaudia præset æterna. Inter hæc verò notandū, quod hujus sacratissimæ noctis ac redemptionis nostræ,*

quam colimus solennitas, jam olim est in antiquo Dei populo mysticè designata. *Cum enim idem populus diu fuisset Ægypti servitute gravatus, nec eum dimittere vellent Ægyptii ad laborem sui conditoris exire servitium, tandem præcepit ei Dominus in celebratione Pasche immolare agnum, ejusque carnes hæc nocte assare & edere, & ex ejus sanguine, qui esset effusus in limine, postem domorum sanarum utrumque, ac superliminare perungere, atque intus paratum ac vigilantem horam sua redemptionis expectare: quod dum faceret, ecce noctis hujus medio Dominus adveniens percussit Ægyptiorum primogenitus, liberavit populum suum à pondere longæ servitutis, atque ad terram promissæ olim patriæ perduxit, jubens eum hæc noctem in memoriam suæ salutaris omnibus annis immolationem agni paschalis agere solennem, quæ profectò redemptio populi illius spiritualis nostræ redemptionis, quæ resurgente à mortuis Domino hæc nocte cõpleta est, typum gessit, sicut etiam carnales ejusdem populi oppressores Ægyptii diriora nequitia spiritualis arma designant, quibus subiectum sibi genus humanum impia damnatione premebat. Sed veniens agnus immaculatus dignatus est immolari pro nobis, dedit sanguinem suum nostræ salutis pretium, qui morte ad tempus suscepta, mortis imperium perpetuo damnavit, mirandoque ac desiderabili spectaculo agnus innocenter occisus, leonis qui occiderat vires potenter attrivit. Agnus qui tollit peccata mundi, leonem qui intulit peccata mundo confregit: agnus qui nos suæ carnis & sanguinis libamine ne pereamus reficit, leonem qui nos rugiens circumit, & quem de nobis perdat, inquit, interfecit agnus, qui suæ mortis signum frontibus nostris ad decutienda tela mortiferi hostis imposuit. Nam & ideo sanguis agni legalis in limine superliminari, & utroque poste domorum, in quibus edebatur jusus est poni, ut etiam quadripartita sanguinis distinctio quadrifidum Dominicæ passionis vexillum, quo nos signati liberamur, exprimeret, dejecit adversarium nostræ libertatis & pacis, qui insidiatur nobis in occulto, sicut leo in cubili suo. Sicut ergo nocte hac immolato agno in Ægypto, signatis ejus sanguine domibus fidelium, comestis ejus carnis venit Dominus repente, & eos qui mysterii celestis exortis manebant puniens, econtà populum quem sacramentis salutariibus imbutum vidit, redemit: ita nimirum Dominus ac redemptor noster cum suum pro nobis corpus & sanguinem hostiam patri obtulisset, subvertit potentiam diaboli, & satellitum ejus spirituum videlicet immundorum audaciam comminuit. Disjecit claustra inferni, electos qui ibidem quamvis in tranquillitatis sinu tenebantur eruit, & hac ipsa nocte resurgens à mortuis ad celestis regni gaudia reduxit, impleta propheta quæ dixit: *Ascendēs in altum captivam duxit captivitatem, nec iustos solum quos apud inferos invenit, abtulit, verum etiam eis, quos in carne adhuc positos suos esse cognovit, nec non & nobis, quos in se credituros in fine temporum prævidit, remedium salutis morte sua ac resurrectione procuravit. Nobis etiam antequam crearemur spiritalem vitæ alimoniam qua recrearemur sacravit, signum victoriæ quo ab hostium insidiis muniremur paravit, vitæ perennis iter quod sequamur aperuit. Unde & ipsi merito nocte hac redemptionis nostræ memores vigilias Deo dignis instamus & precibus, lectionibus divinis, quæ data nobis gratiæ munera narrant, audiendis operam damus, novam adoptionis plebem spiritualis Ægypti Domino subtraham, uni vero Domino fonte regenerationis sacramus, militari solennia celebramus, corpus sacrosanctum & pretiosum agni nostri sanguinem, quo à peccatis rempti sumus denuò Deo in profectum nostræ salutis immolamus. Et quia de resurrectione Dominicæ simul & ereptionis nostræ mysterii annua solennitate lætamur, studeamus charissimi, hæc eadem mysteria interno mentis amore complecti, hæc vivendo semper tenere, hæc quasi munda animalia nunc oris locutione ruminanda, nunc cordis penetrabilibus retrahenda servemus, & ante omnia talibus vitam ducere curemus actibus, quibus nostræ quoque resurrectionis eventum lætantes mereamur apicere, ut cum tuba novissima totum genus humanum excitans ad tribunal iusti iudicis advocaverit, nos à sorte reproborum seceinat, signum ejusdem**

Exod. 12.

Psal. 67.

iudicis

judicis nostri, quo sacramur, à pœna negligentium fecerant vigilia, quibus adventum ejus expectamus, eis que digna ultione multatis ipse nos ad mansionem superne pacis, quam ante seculum promisit, inducat, qui vivit & regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus per omnia secula seculorum, Amen.

IN DIE SANCTO PASCHÆ.

Marci 16. Matth. 28. Luc. 24. Joan. 20.

In illo tempore, Maria Magdalena, & Maria Jacobi & Salome emerunt aromata, ut venientes ungerent Iesum. Et reliqua.

BEDÆ PRESBYTERI DE EADEM
LECTIONE.

IN Evangelio Luca scriptum est, quod revertentes à monumento paraverunt aromata & unguenta, & sabbato quidem sabbatum secundum mandatum. Mandatum ergo legis erat, ut sabbati silentium à vespera usque ad vesperam servaretur: ideoque religiosæ mulieres sepulto Domino quamdiu licebat operari, i. e. usque ad solis occasum, in unguentis præparandis erant occupatæ, ut Lucas scribit. Et quia tunc præ angustia temporis opus explore nequebant, festinaverunt mox transacto sabbato, i. e. occidente sole, ubi operandi licentia remeaverat, emere aromata, sicut Marcus refert, ut venientes mane ungerent corpus ejus. Neque enim vesperæ sabbati præoccupatæ jam noctis articulo, monumentum adire valuerunt.

Et valde mane una sabbatorum veniunt ad monumentum, oratio jam sole. Prima sabbatorum prima dies est à die sabbatorum, i. e. requietionum, quam nunc diem Dominicam propter resurrectionem Domini salvatoris mos ecclesiasticus appellat. Id ipsum autem est, cum una sabbati, sive una sabbatorum legimus, i. e. una dies à sabbatorum die, hoc est, requietionum, que in sabbatis custodiebantur. Sanctæ autem mulieres quæ Dñm fuerant secutæ, cum aromatibus ad monumentum venerunt, & ei quem venientem dilexerant, etiam mortuo studio humanitatis obsequuntur. Et nos ergo in eum, qui est mortuus credentes, si odore virtutum referri cum opinione bonorum operum Dominum querimus, ad monumentum profectò illius cum aromatibus venimus. Quod autem valde mane mulieres venerunt ad monumentum orto jam sole, i. e. cum jam cælum ab orientis parte abesceret, quod non fit utique nisi solis orientis vicinitate, juxta historiam quidem magnus querendi & inveniendi Dominum fervor charitatis ostenditur: juxta intellectum vero mysticum nobis datur exemplum illuminata facie, decussis que vitiatorum tenebris odorem bonorum operum Domino, & orationum suavitatem offerre.

Et dicebant ad invicem: quis revolvat nobis lapidem ab ostio monumenti? Et respicientes viderunt revolutum lapidem. Erat quippe magnus valde. Quomodo lapis per Angelum revolutus sit, Matthæus sufficienter exponit. Sed revolutio lapidis mysticè referationem sacramentorum Christi, quæ velamine literæ legalis tegebantur, insinuat. Lex enim in lapide scripta est, cujus ablato regimine, gloria resurrectionis ostensa, & abolitio mortis antiquæ, ac vita nobis speranda perpetua toto cœpit orbe prædicari.

Et introeuntes in monumentum, viderunt juvenem sedentem in dextris coopertum stola candida, & obstupuerunt. Introeuntes ab Oriente in domum illam rotundam, quæ in petra est excisa, viderunt Angelum sedentem ad meridianam partem loci illius, ubi positum fuerat corpus Jesu: hoc enim erat in dextris; quia nimirum corpus quod supinum jacens caput habebat ad occasum, dextera necesse est haberet ad austrum. Scribit autem Matthæus quod Angeli qui revolvit lapidem ab ostio monumenti, primo viderunt super ipsum lapidem sedentem, qui eas intrare in locum, ubi Dominus erat positus, iussit, & videre quod jam resurrexisset à mortuis. Scribit Lucas quod intrantes in monumentum duos Angelos inibi stantes invenerunt. Illæ ergo mulieres Angelos vident, quæ cum aromatibus venerunt: quia videlicet illæ mentes

supernos cives aspiciunt, quæ cum virtutibus ad Deum per sancta desideria proficiscuntur. Notandum verò nobis est, quidnam sit, quod in dextris sedere Angelus cernitur. Quid namque per sinistram, nisi vita præsens? Quid verò per dexteram, nisi perpetua vita signatur? Unde scriptum est: *Lex ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.* Sinistram namque Dei Ecclesia prosperitatem videt, vitæ præsentis quasi sub capite posuit, quam intentione summi amoris premit: dextera verò Dei eam amplectitur, quia sub æterna ejus beatitudine tota devotione continetur. Quia igitur redemptor noster jam præsentis vitæ corruptionem transierat, rectè Angelus qui nunciare perennem ejus vitam venerat, in dextera sedebat. Qui stola candida coopertus apparuit, quia festivitatis nostræ gaudia nunciavit. Candor enim vestis splendor nostræ denunciat festivitatis. Nostræ dicamus an suæ? Sed ut fateamur verius, & suæ dicamus, & nostræ: Illa quippe redemptoris nostri resurrectio, & nostra festivitas fuit, quia nos ad immortalitatem reduxit: & Angelorum festivitas extitit, quia nos revocando ad cœlestia eorum numerum implevit. In sua ergo ac nostra festivitate Angelus in albis vestibus apparuit, quia nos per resurrectionem Dominicam ad superna reducimur, cœlestis patriæ damna reparantur. Sed jam qui venientes foeminas affatur audiamus.

Nolite expavescere: Iesum queritis Nazarenum crucifixum, surrexit, non est hic: ecce locus ubi posuerunt eum. Nolite, inquit, expavescere. Ac si aperte dicat: Paveant illi qui non amant adventum supernorum civium, pertimescant qui carnalibus desideriis pressi, ad eorum se societate pertinere posse desperant. Vos autem cur pertimescitis, quæ cives vestros videris? Unde & Matthæus Angelum apparuisse describens ait: *Erat autem aspectus ejus sicut fulgur, & vestimenta ejus sicut nix.* In fulgure etenim terror timoris est, in nive autem blandimentum candoris. Quia verò omnipotens Deus & terribilis est peccatoribus, & blandus justis, rectè iustis resurrectionis ejus Angelus, & in fulgure vultus, & in candore habitus demonstratur, ut de ipsa sua specie & terreret reprobos, & mulceret pios.

Iesum queritis Nazarenum. Iesum Latino eloquio salutatis, i. e. Salvator interpretatur. At verò multi hoc nomine dici poterant tunc, non tamen substantialiter, sed nuncupative: Ideoque locus subiungitur, ut de quo Jesu dictum sit, manifestetur, *Nazarenum;* & causam protinus subdit: *Crucifixum,* atque addidit: *resurrexit, non est hic.* Non est hic, dicitur per præsentiam carnis, qui tamen nusquam deerat per præsentiam majestatis.

Sedite, dicite discipulis ejus & Petro, quia præcedet vos in Galilæam. Querendum est nobis cur nominatis discipulis Petrus designatur ex nomine. Sed si hunc Angelus nominatum non exprimeret, qui magistrum negaverat, venire inter discipulos non auderet. Vocatur ergo ex nomine, ne desperaret ex negatione. Qua in re considerandum nobis est, cur omnipotens Deus eum quem cuncta Ecclesiæ præferri dispo fuerat, ancillæ vocem pertimescere & se ipsum negare permisit. Quod nimirum magna actum pietatis dispensatione cognoscimus, ut is qui futurus erat pastor Ecclesiæ in sua culpa disceret, qualiter aliis misereri debuisset. Prius itaque eum ostendit tibi, & tunc præpositi ceteris, ut ex sua infirmitate cognosceret, quam misericorditer aliena infirma toleraret. Bene autem de sedemptore nostro dicitur:

Præcedet vos in Galilæam, ubi videbitis sicut dixit vobis. Galilæa namque transmigratio facta interpretatur. Jam quippe redemptor noster à passione ad resurrectionem, à morte ad vitam, à pœna ad gloriam, à corruptione ad incorruptionem transmigraverat. Et primum post resurrectionem in Galilæa à discipulis videtur, qua resurrectionis ejus gloriam post latè videbimus, si modò à vitiis ad virtutum celsitudinem transmigramus, qui ergo in sepulchro nunciatur, in transmigratio ostenditur quia is qui in mortificatione carnis agnoscitur, in transmigratio mentis videtur, qui cum Patre & Spiritu sancto, &c.

Cantic. 8

Matt. 28.

Deut. 5.

Luc. 24.

Matt. 28.

Ibidem.

Luc. 24.

FERIA SECUNDA PASCHÆ,
Lucæ 24.

In illo tempore, duo ex discipulis Iesu ibant in castellum, quod erat in spatio stadiorum sexaginta ab Hierusalem, nomine Emaus: & ipsi loquebantur ad invicem de his omnibus quæ acciderant. Et reliqua.

BEDÆ PRESBYTERI DE EADEM
LECTIÖNE.

Stadium, quo Græci autem, ut dicunt, Hercule viarum sparia mensurant, octava est pars miliarii, & ideo sexaginta stadia, septem millia passuum & quingentos significant. Quod bene spatium itineris congruit eis qui de morte ac sepultura Salvatoris certi, dubii de resurrectione gradebantur. Nam resurrectionem quæ post septimam tabernati facta est, octavo numero concinere quis ambiget? Discipuli ergo qui de Domino loquentes incedebant, sextum cepti itineris miliarium compleverunt: quia illum sine querela viventem usque ad mortem, quam sexta sabbathi subiit, pervenisse dolebant. Compleverunt & septimum, quia hunc in sepulchro quievissent non dubitant. Verum de octavo dimidium tantum peregerunt, quia gloriam celebratam jam resurrectionis necdum perfecte credebant. Emaus autem ipsa est Nicopolis civitas insignis Palæstina, quæ post expugnationem Judææ sub Marco Aurelio Antonino principe restaurata, eum statu mutavit & nomen.

Et factum est dum sabularentur, & secum quærent, & ipse Iesus appropinquans ibat cum illis. Loquentes de se Dominus appropinquans comitatur, ut & fidem suæ resurrectionis eorum mentibus incendat, & occultæ præsentiam majestatis semper se quod promissum impleturum designet: *ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi, ait, sum in medio eorum.*

Oculi autem illorum tenebantur, ne eum agnoscerent. Et ait ad illos: Qui sunt hi sermones quos confertis ad invicem ambulantes, & estis tristes? Apparuit quidem Dominus discipulis, sed eis speciem quam cognoscerent non ostendit. Hoc ergo egit Dominus fortis in oculis corporis, quod apud ipsos agebatur intus in oculis cordis. Ipsi namque apud semetipsos intus & amabant & dubitabant: eis autem Dominus fortis & præsens aderat, & quis esset non ostendebat. De se ergo loquentibus præsentiam exhibuit, sed de se dubitantibus cognitionis suæ speciem abscondit.

Et respondens unus, cui nomen Cleophas, dixit ei: Tu solus peregrinus in Hierusalem, & non cognovisti quæ facta sunt in illa his diebus? Peregrinus putabant eum, cujus vultum non agnoscebant: sed & revera peregrinus erat eis, a quorum natura fragilitate, percepta jam resurrectionis ejus gloria longe distabat. Peregrinus erat eis, a quorum adhuc fide utpote resurrectionis ejus nescia manebat extraneus.

Quibus ille dixit: Quæ? Et dixerunt de Iesu Nazareno, qui fuit vir præbetæ, potens in opere & sermone coram Deo & omni populo. Prophetam, & magnum fatentur, filium Dei tacent, vel scilicet nondum perfecte credentes, vel solliciti ne inciderent in manus Judæorum persequentium, quia nesciebant quis esset cum quo loquebantur, quod verum credidère celantes.

Et quomodo tradiderunt eum summi sacerdotes & principes nostri in damnationem mortis, & crucifixerunt eum: nos autem sperabamus, quia ipse esset redepturus Israel. Merito tristes incedebant, quia & seipsum quodammodo arguebant quod in illo redemptionem speraverint, quem jam mortuum viderant, nec resurrecturum credebant, & maxime dolebant eum sine culpa occisum, quia noverant innocentem.

Et nunc super hac omnia terra dies est hodie, quod hac facta sunt. Sed & mulieres quadam ex nostris terruerunt nos, quæ ante lucem fuerunt ad monumentum: & non invento corpore ejus, venerunt dicentes se etiam visionem Angelorum vidisse, qui dicunt eis vivere. Ierusalem dicitur merito eos, quorum mentibus plus de non invento corpore Dominico moestitiam quam dolebant addere, quam denunciata per Angelos ejus resurrectione gaudium quo recedantur, videre potuerunt.

Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum, & ita invenerunt sicut mulieres dixerunt, ipsum verò non invenerunt. Cum ipse Lucas supra Petri dixerit cucurrisse ad monumentum, & nunc Cleophas dixisse ipse retulerit, quod quidam eorum ierant ad monumentum: intelligitur attestari quod duo ierint ad monumentum, sed Petrum solum primò commemoravit, quia illi primitus Maria nunciaverit.

Et ipse dixit ad eos: O stulti & tardi corde ad credendum in omnibus quæ locuti sunt! Propheta Nomen hoc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam. Et incipiens à Moysi, & omnibus Prophetis, interpretabatur illis in omnibus scripturis quæ de ipso erant. Hoc nobis in loco non ulla scripturarum interpretandi, sed gemina nos ipsos humiliandi necessitas incumbit, quæ neque in scripturis quantum oportet edocti, neque adimplenda quæ dicere forte potuimus, quantum decet sumus intenti. Nam si Moyses & omnes Prophetæ Christum locuti sunt, & hunc per angustiam passionis in gloriam suam intraturum, qua ratione se gloriantur esse Christianos, qui juxta virum suarum modulum neque scripturas qualiter ad Christum pertineant investigare, neque ad gloriam quam cum Christo habere cupiunt, per passiones tribulationum desiderant attingere?

Et appropinquaverunt castello quò ibant, & ipse se fixit longius ire. Et coegerunt illum, dicentes: Mane nobiscum, quoniam advesperascit, & inclinata est dies: & intravit cum illis. Nihil simplex veritas per duplicitatem fecit, sed quod dicitur, *fixit se longius ire, talem se exhibuit discipulis in corpore, qualis apud illos erat in mente.* Probandi autem erant si hi qui eum, & si necdum ut Deum diligenter, saltem ut peregrinum amare potuissent. Sed quia esse extranei à charitate non poterant, hi cum quibus veritas gradebatur, eum ad hospitium quasi peregrinum vocant. Cur autem dicimus vocant, cum illic scriptum sit, & coegerunt illum? Ex quo nimirum exemplo colligitur, quia peregrini non solum ad hospitium invitandi sunt, sed etiam trahendi.

Et factum est dum recumberet cum illis, accepit panem, & benedixit ac fregit, & porrigebat illis: & aperti sunt oculi eorum, & cognoverunt eum. Quem in scriptura sacræ expositione non cognoverunt, in panis fractione cognoscunt, audiendo præcepta Dei illuminati non sunt, faciendo illuminati sunt, quia scriptum est: *Non audientes legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur.* Qui quis ergo vult audita intelligere, selmet ea quæ iam intelligere potuit opere implere.

Et ipse exivit ex oculis eorum. Et dixerunt ad invicem: Nomen cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in via, & aperiret nobis scripturas? Ignem, inquit, venit mittere in terram, & quid volo nisi ut ardeat? Ignem quippe Dominus in terram misit, cum afflata Spiritus sancti cor carnalium incendit: & terra ardet, cum cor carnalium in suis prius voluptatibus frigidum relinquit concupiscentias præsentis seculi, & incenditur ad amorem Dei. Nomen cor nostrum, inquit, ardens erat in nobis, dum loqueretur in via, & aperiret nobis scripturas? Ex audito quippe sermone inardescit animus, torporis frigus recedit, fit mens in superno desiderio anxia, à concupiscentiis terrenis aliena, amor verus qui hanc repleverit, in fleatibus cruciatur. Sed dum ali ardore cruciatur, ipsis suis cruciatibus pacificatur, audire ei libet præcepta cælestia, & quot mandatis instruitur, quasi tot facibus inflammatur.

Et surgentes eadem hora regressi sunt in Ierusalem, & invenerunt congregatos undecim, & eos qui cum ipsis erant, dices: Quod surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni? Jam erat fama quod resurrexerat Iesus ab illis mulieribus facta, & à Simone Petro, cui jam apparuerat. Hoc enim isti duo invenerunt loquentes, ad quos in Ierusalem venerunt. Fieri itaque potest, ut timore prius in via noluerint dicere, quod eum audierant resurrexisse, quando tantummodò Angelos dixerunt visos esse mulieribus. Ignorantes enim cum quo loquerentur, metiò possent esse solliciti, ne quid passim de Christi resurrectione jactantes in manus inciderent Judæorum. Omnium ergo virorum primò Dominus apparuisse intelligitur Petro, ex his duntaxat omnibus, quos Evangelistæ quatuor, & Paulus Apostolus commemoraverunt. Loquitur enim ad Corinth. de Domino Paulus, *quia sepultus es, & quia resurrexisti tertia die se-*

Luc. 24.

Matt. 18.

Rom. 2.

Luc. 12.

2. Cor. 15.

cundam

cundum scripturas, & quia apparuit Cepha, & postea undecim.
 Et ipsi narrabant quæ gesta erant in vita, & quomodo cognoverunt eum in fractione panis. Præter hoc quod pro merito mentis eorum adhuc ignorantis quod oportebat Christum mori & resurgere, simile aliquid eorum oculi passi sunt non veritate fallente, sed ipsis veritatem percipere non valentibus, & aliud quàm res est opinantibus, certi etiam mysterii causa factum est, ut eis in illo alia ostenderetur effigies, & sic eum non nisi in fractione panis agnoscerent: ne quisquam se Christum agnovisse arbitretur, si ejus corporis particeps non est, i.e. Ecclesia, cujus unitatem in sacramento panis commendat Apostolus, dicens: *Vnus panis, unum corpus multi sumus, ut cum eis benedictum panem porrigeret, aperirentur oculi eorum, & agnoscerent eum.* Aperirentur utique ad ejus cognitionem, remoto scilicet impedimento quo tenebantur ne eum agnoscerent. Non autem incongruenter accipiamus hoc impedimentum in oculis eorum à fatana fuisse, ne agnosceretur Jesus, sed tamen à Christo facta est permissio usque ad sacramentum panis, ut unitate corporis ejus participata, removeri intelligatur impedimentum inimici, ut Christus possit agnosci, qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat Deus, &c.

FERIA TERTIA PASCHÆ.
 Lucæ 24. Joannis 20.

In illo tempore, stetit Jesus in medio discipulorum suorum, & dicit eis, Pax vobis, ego sum, nolite timere. Et reliqua.

BEDÆ PRESBYTERI DE EADEM
 LECTIOE.

Gloriam suæ resurrectionis Dominus & redemptor noster paulatim discipulis & per incrementum temporis ostendit, quia nimirum tanta erat virtus miraculi, ut hanc repente totam capere fragilia mortalium pectora non possent. Consulens igitur ipse imbecillitati quærentium, primò venientibus ad monumentum & feminis suo amore ferventibus & viris involutum lapidem, & ablato suo corpore linteamina, quibus involutum erat, sola posita monstravit: deinde curiosius inquirentibus feminis, & de eo quod invenerant mente incontinentem Angelorum visionem ostendit, qui illum resurrexisse certa manifestatione patefaceret, ac sic præcurrente fama patrata resurrectionis tandem ipse Dominus virtutum & rex gloriæ apparet, quanta potentia mortem quæ ad horam gustavaret, de vicissiter, aperuit. Et quidem quantum ex Evangelicæ serie lectionis invenimus, quinquies ipsa quæ resurrexit die, visus est hominibus. Primò Mariæ Magdalene ad monumentum, quando ei desideranti pedes ejus amplecti dictum est. *Noli me tangere, nondum enim ascendi ad patrem meum.* Deinde duabus à monumento currentibus nunciare didicerant, de quibus scriptum est: *quia accesserunt, & tenuerunt pedes ejus, & adoraverunt eum.* Apparuit ipso die advesperascente duobus euntibus in castellum Emaus, qui eum ad hospitium vocantes in panis fractione cognoverunt: apparuit & Petro. Quod si Evangelista quando vel ubi factum sit, minimè designaverit, tamen quia factum sit non tacet, scribens quia cum præfati duo discipuli cognito Domino in Emaus itatim redissent Jerusalem, invenerunt congregatos undecim, & eos qui cum ipsis erant, dicentes: *Quia surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni.* Ac deinde subiungit: *Et ipsi narrabat quæ gesta erant in vita, & quomodo cognoverunt eum in fractione panis.* Statimq; annexit quintâ ejus apparitione, de qua modò cū legeretur audivimus, ita incipiens:

Dum hæc autem loquuntur, Jesus stetit in medio eorum, & dicit eis: Pax vobis, ego sum, nolite timere. Ubi primò notandū, & diligenter memoriæ commendandū est, quod de se loquentibus discipulis Dñs affare in medio, & præsentia suæ visionis revelare dignatus est. hoc est enim quod fidelibus cunctis alibi promissum, dicens: *Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Ad confirmandam namque fidei nostræ constantiam, quod semper agit

præsentia divinæ pietatis, aliquando etiam præsentia voluit corporalis ostendere visionis. Nam & de nobis quamvis porro infra Apostolorum pedes jacentibus hoc ipsum ejus misericordia fieri confidere debemus, ipsum videlicet esse in medio nostri, quotiescunq; convenientes in nomine illius congregamur. Nomen quippe illius Jesus, i.e. salvator est. Et cū de acquisitione perpetuæ salutis locuturi convenimus, constat nimirum, quia in nomine Jesu congregamur. Nec dubitare fas est de his quæ ipse amat conferentibus nobis eum esse præsentem, & tanto utique verius, quanto ea quæ ore proferimus, perfectiori corde retinemus. Deinde videndum, quod apparet saluator discipulis pacis statim eis gaudia mandat, id ipsum celebrata immortalitatis gloria iterans, quod ad passionem iturus mortis quasi pignus eis speciale salutis accuratè commendaverat dicens: *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis.* Cujus gratiam muneris eo quoque nato visis mox pastoribus Angeli prædicabant laudantes Deum, & dicentes: *Gloria in excelsis deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis:* quia nimirum tota redemptoris nostri in carne dispensatio, mundi est reconciliatio. Ad hoc quippe incarnatus, ad hoc passus, ad hoc est resuscitatus à mortuis, ut nos qui peccando iram Dei incidimus, ipse reconciliando ad Dei pacem reduceret. Unde rectè & à Propheta *pater futuri seculi, princeps pacis nominatur.* Et Apostolus de eo scribens his qui ex Gentibus crediderant, ait: *Et veniens evangelizavit pacem vobis qui longè fuistis, & pacem his qui prope, quoniam per ipsum habemus accessum ambo in uno spiritu ad patrem.* Apparete autem sibi Domino, conturbati & contritissimi discipuli, existimabant se spiritum videre. Agnoscentes quidem Dominum esse qui apparuit, sed putantes quia non in corpore eum, sed in spiritu sui substantia viderunt, id est, quia non corpus ipsius quod defunctum & sepultum noverant, jam resuscitatum à morte conspicerent, sed spiritum potius, quem relicto corpore in manus patris commendaverat, præ oculis haberent. Sed hunc eorum errorem simul & pavorem, quo ad novam incognitamq; visionem fuerant percussi, benigna magister piissimus gratia consolationis & admonitionis abstergere curavit.

Quid, inquit, turbati estis, & cogitationes ascendunt in corda vestra? Videte manus meas & pedes, quia ego ipse sum. Non autè line causa manus suas potius ac pedes, quàm vultum quæ aequè noverant, eos videre ac recognoscere jubet, sed ut visis clavorum signis quibus cruci erat affixus, nò solum corpus esse quod videbant, sed ut ipsi Dñi sui corpus quod crucifixum noverant, intelligere possent. Unde benè Joannes Dominicæ apparitionis memoriâ faciès, latius quoq; suum quod à milite fuerat vulneratum, discipulis esse ostendisse perhibet: ut quo plura notissimæ passionis ac susceptæ mortis indicia cognoscerent, eo certiori patrata resurrectionis ac diruta mortis fide gauderent. Qui ut illos per omnia de fide resurrectionis certos redderet, non tantum oculis intuentium, sed atrectandum quoque manibus corpus, quod immortale illis ostendebat, exhibuit dicens:

Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. Quatenus gloriâ resurrectionis prædicaturi, modum quoq; nobis resuscitati corporis, qualis esset sperandus, absq; omni valeret ambiguitate monstrare. Unde cum magna fiducia B. Joannes Apostolus auditores suos ad sequenda fidei & veritatis, quam didicit, arcana provocat dicens: *Quod fuit ab initio, quod audivimus & vidimus oculis nostris, quod perspeximus, & manus nostra tenuerunt de verbo vitæ.* Solent autem gentiles hoc in loco simplicitati fidei nostræ deceptionum laqueos tendere dicendo: quia temeritate confiditis, quia Christus quem colitis, vestra de pulvere corpora possit incorrupta reducere, qui nec suorum vulnerum, quæ in cruce suscepit, potuit cicatrices obducere, sed resuscitato ut dicitis suo corpore à mortuis, signa adhuc mortis inesse non celavit? Quibus respondemus, quia Christus cū omnipotens sit Deus, & nostra ut promissit corpora de corruptione ad incorruptionem, de morte ad vitam, de terræ pulvere celestem suscitavit ad gloriam, & suum quod moriendo exuerat corpus quale voluit revocavit ad vitam. Quod cum abolitis

Ioan. 14.

Luc. 2.

Esa. 9.

Ephes. 2.

Ioan. 20.

Ioan. 1.

Ioan. 20.

Matt. 28.

Luc. 24.

Matt. 18.

passionis indicium ostendere discipulis posset, certe utique dispensationis gratia passionis in ea maluit indicia referre. Primum videlicet ut discipuli qui hæc videbant, manifestè possent dignoscere non spiritum sine corpore, sed corpus esse spiritale quod videbant, certamque fidem peractæ resurrectionis ejus, certam spem futuræ omnium hominum resurrectionis mundo prædicarent. Deinde ut ipse Dominus & Deus noster Jesus Christus, qui in humilitate patrem interpellat pro nobis, ostensis vulnerum suorum cicatricibus, quantum pro humana salute laboraverit, ei perpetuò demonstrat, miroque & ineffabili nobis ordine eum, qui nil unquam potest oblivisci, qui semper misereri paratus est, absque intermissione admoveat, quam congruè hominibus misereatur, quorum particeps naturæ, doloris & passionis ipse Dei filius effectus sit, pro quibus ipse configens, mortis imperium moriendo profuerit. Tertio ut omnes electi perpetua beatitudine suscepti, videntes in Deo ac Domino suo signa passionis nunquam illi gratias agere desistant, per cuius mortem se vivere cognoscunt, sicque fieri valeat quod voce totius Ecclesiæ cantat Propheta in Psalmis: *Misericordias Domini in æternum cantabo.* Ad extremum ut etiam reprobi in iudicio signa ejusdem passionis aspiciant, sicut scriptum est: *Videbunt in quem transfixerunt,* ac se iustissimè damnandos intelligant, non solum hi, qui ei impie intulere manus, sed & illi qui vel suscepta ejus mysteria pro nihilo contemnunt, vel sibi oblata nunquam suscipere curarunt, vel etiam majore impietate in eos, qui susceperant odium ac persecutionibus extinguere aut corrumpere laborant. Nō ergo fallit fides resurrectionis Christi, non decipit nos spes resurrectionis nostræ, quia Deus pater & Dominum suscitavit, & nos suscitabit per virtutem suam. Et sicut alibi idem Apostolus ait: *Quod si spiritus ejus, inquit, qui suscitavit Iesum à mortuis, habitat in vobis, qui suscitavit Iesum Christum à mortuis, vivificabit & mortalia corpora vestra per inhabitantem spiritum ejus in vobis: Quod de electis specialiter dictum constat, quoniam quidem omnes resurgemus, non autem omnes immutabimur: sed soli qui nunc spiritus sancti inhabitantione reguntur, tunc in æterna vita beatitudine majori ejusdem spiritus gratia subleventur.* Igitur Dominus ad confirmandam resurrectionis fidem se ipsum vivum discipulis præbuit, verba exhortationis attulit, vestigia passionis non solum in tendenda, sed & palpanda demonstravit. Sed infirma adhuc eorum præcordia novitatem tantæ potentæ capere nequeunt, magisque mirari præ gaudio quod videbant, quam credere quod docebantur incipiunt. Verum Dominus ne quid in eorum mente resideret ambigui, sumptis etiam epulis comedit coram eis, ut si visibus oculorum, si suorum tactibus non crederent digitorum, vel alimentorum carnalium perceptione carnem esse, quæ apparuit cognoscerent. Quia in re, fratres, cavenda est hæc res itula: Certanthanorum, ne quis videlicet pueriliter deliciens altum vel mediatoris Dei & Domini nostri corpus excitatum à mortuis, sustentaculo eguisse ciborum, vel nostra post resurrectionem corpora in vita & conversatione spiritali cæcis reficienda carnalibus, ubi divinæ contemplatio claritatis esurire & sitire, sicut & bonorum cæterorum penuriam pati nullatenus sinit. Unde ardentissimus vitæ illius amator de sua certis devotione, Deo spe lætabundus loquitur: *Ego autem cum iustus apparebo in conspectu tuo, satiabor dum manifestabitur gloria tua.* Et Philippus eodem fervens amore Domine, inquit, ostende nobis patrem, & sufficit nobis. Simpliciter itaque & pie sentiendum est resuscitatum à morte, & immortale jam factum corpus Dominicum, nullam quidem necessitatem, at tamen facultatem habuisse vescendi: ideoque ubi opportunitas probandæ substantiæ naturalis exigebat cibus esse refectum, qui nimirum cibi nullum sagnæ adjumentum, ut mortalium corporibus solent, illi præbuerint, sed quomodo in ignem missa aqua, ita mox comesti spiritali ejus sint virtute absorpti. Sed & nostra post resurrectionem corpora cælesti gloria prædita, credendum est ad quicquid voluerint agendum esse potentia, ad perveniendum ubicunque liberit esse promptissima: sed quia tunc nulla manducandi necessitas

vel utilitas aliunde potest incurrere, nullatenus immortalæ seculum cibus mortalibus esse fructurum, ubi filii resurrectionis non aliud esca & potus, quam vita & salus, gaudium, pax, & omnia bona quam illud nimirum sit, quod in Psalmo canitur: *Beati qui habitant in domo tua Domine, in secula seculorum laudabunt te.* Et iterum: *Videbitur Deus Deorum in Sion.* Unde & Apostolus illius seculi arcanum scribens ait: *Quando erit Deus omnia in omnibus.* Expleta autem refectio Dominus adhuc exhortationis monita subjunxit, dicens:

Hæc sunt verba qua locutus sum ad vos, cum adhuc essem vobiscum. Id est, cum mortali adhuc & passibili carne vestri essem similis.

Quoniam necesse est impleri omnia, qua scripta sunt in lege Moysi, & Prophetis, & Psalmis de me. Omnem magister veritatis tollit scriptulorum simulationem, undique veritatis jura confirmat. Videtur, palpatur, reficitur, sermo exhortationis per singula præbetur, & ne solum ejus testimonium minus sufficere putaretur, etiam Moysi & Prophetarum autoritas, qui ejus incarnationem, passionem & resurrectionem suis præsignaverunt scriptis, ad medium producit. Ne verò ad intelligenda horum mystica dicta, tardi foret remanent, sensum quoque illis quo hæc intelligere possent, aperuit: quo facto nil ultra præcæ dubietatis in eorum mente residere permittit, nec tamen illis adhuc rationem passionis ac resurrectionis suæ reddere desistit, nam sequitur:

Et dicit illis: Quoniam sic scriptum est: & sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis die tertia: & prædicari in nomine ejus penitentiam & remissionem peccatorum in omnes gentes. Ideo autem Christum pati & resurgere oportebat à mortuis, quia impossibile erat mundum salvari nisi Deus homo veniret, qui in hominis habitu apparet, & homines quæ essent divina instrueret, & mortem ut homo suscipiens divina virtute revinceret, sicque in se credentes, & ad contemptum subeunda mortis accenderet, & certitudinem sperandæ resurrectionis ac vitæ perpetuæ animaret. Quo enim aptius exemplo poterant homines ad fidem participandæ gloriæ, & promerendæ vitæ immortalis erigi, quam cum ipsum Deum cognoscerent humanitatis ac mortalitatis suæ factum participem? Quo efficacius ordine ad toleranda pro sua salute adversa quæque provocarentur, quam cum autorem suum didicissent pro eorum salute innumera ab impiis genera probrosum, & ipsam mortis subisse sententiam? Qua ratione congruentius spem resurrectionis acciperent, quam cum ejus se sacramentis ablutos & sanctificatos, ejus corpori adunatos esse meminissent, qui pro ipsis morte gustata, citius exemplum resurrectionis ac vitæ præberet: *Oportebat itaque pati Christum, & resurgere à mortuis die tertia, & prædicari, inquit, in nomine ejus penitentiam, & remissionem in omnes gentes.* Qui nimirum ordo erat necessarius, ut prius pro salute mundi sanguis funderetur Christi, postquam per ejus resurrectionem & ascensionem patefieret hominibus cælestis janua regni: & sic demum mitterentur, qui cunctis per orbem nationibus verbū vitæ prædicarent, ac sacramenta fidei, quibus salvari, atque ad gaudia supernæ patriæ possent attingere, ministrarent, cooperante ipso mediatore Dei & hominum, homine Jesu Christo, qui vivit & regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

FERIA SEXTA PASCHÆ,
Matth. 28.

In illo tempore undecim discipuli abierunt in Galilæam, in montem ubi constituerat illis Iesus. Et videntes eum adoraverunt. Et reliqua.

BEDÆ PRESBYTERI DE EA-
DEM LECTIONE.

Evangēlica lectio, fratres charissimi, quam modò audivimus, & juxta literam gaudio plena resurgit: quia triumphum redemptoris nostri, simul & redemptionis nostræ dona plano sermone describit. Et si hanc enucleatius pertractare velimus, gratiorem in litera fructum spiritalis

Psal. 83.

Ibidem.

I. Cor. 15.

Psal. 88.

Ioan. 19.

Rom. 8.

I. Cor. 15.

Psal. 16.

Ioan. 14.

talis sensus indicum esse comperimus. Sermo etenim Dei aromatatum more, quo subtilius quasi terendo & cernendo discutitur, eo majorem internæ suæ virtutis fragrantiam reddit. Planum namque est, & dulce ad audiendum piis, quod

Discipuli abierunt in Galilæam in montem ubi constituerat illis Iesus, & videntes eum adoraverunt. Sed non vacat mysterio, quod Dominus in Galilæa post resurrectionem, vel quod in monte discipulis apparuit. In monte etenim apparuit, ut significaret quia corpus, quod de communi humani generis terra nascendo susceperat, resurgendo jam super terrena omnia sublevatum cælesti virtute induerit. In monte apparuit, ut admoneret fideles, si illic celsitudinem resurrectionis ejus cupiunt videre, hic ab infimis cupiditatibus ad superna studeant desideria transire. Nomen verò Galilææ quid mysterii salutaris contineat, crebra patrum expositione notissimum est. Sed non ab re est sæpius verbo repetere, quod semper necesse est animo retinere. Galilæa quippe transmigratio facta, vel revelatio dicitur. Utraque autem interpretatio nominis ad unum finem respicit. Si quidem supra legimus, dixisse Angelum mulieribus: *Ite, dicite discipulis ejus quia surrexit, & ecce præcedet vos in Galilæam, ibi eum videbitis.* Et nunc Evangelista narrante cognovimus, quia

Matt. 28.

Abierunt discipuli in Galilæam, & videntes eum adoraverunt. Quid est ergo, quod Dominus Iesus præcedit discipulos in Galilæam, ut videatur ab eis, sequuntur illi, & videntes eum adorant: nisi quia surrexit Christus à mortuis, primitiæ dormientium? Sequuntur autem hi qui sunt Christi, & ipsi in suo ordine ad vitam de morte transmigrant: ibique eum videntes adorant, quia in specie suæ divinitatis contemplantes sine fine collaudant. Cui visioni congruit illud, quod Galilæa etiam revelatio interpretatur. Tunc etenim revelata facie, sicut Apostolus testatur, gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur, quicumque modo revelamus ad eum viam nostram, ejusque vestigia fide sequimur non ficta.

1. Cor. 15.

1. Cor. 3.

Et videntes, inquit, eum, adoraverunt: quidam autem dubitaverunt. Si quærimus unde dubitaverint, qui videntes Dominum adoraverunt, nulla magis causa occurrit, quam ea cujus Lucas meminit, cum ipso resurrectionis suæ die discipulis eum apparuisse narraret, *conturbati verò & contreriti, existimabant se spiritum videre.* Videntes ergo Dominum cognoscunt, & quia hunc Deum esse didicerant, dimissis in terram vultibus adorant. Sed inerat mentibus eorum non contemnenda dubietas, quia se non corpus in quo passus est, resuscitatum: sed spiritum, quem finita passione tradidit, solum videre putabant. Unde confestim magister pius & eos qui jam crederent, in fide confortat, & illos qui adhuc dubitaverunt, ad fidei gratiam convocat: omnibus scilicet intimans, ad quantum gloriæ magnificentiam assumpta pro hominibus & morti data humanitas resurgendo pervenerit.

Luc. 24.

Psal. 8.

Data est mihi, inquit, omnis potestas in celo & in terra. Non enim hoc de cœterna patri divinitate, sed de assumpta loquitur humanitate, quam suscipiendo minoratus est paulò minus ab Angelis, & in qua resurgendo à mortuis, gloria & honore coronatus est, & constitutus est super opera manuum patris, omniaque subiecta sub pedibus ejus. Interq; omnia etiam mors ipsa, quæ ei ad tempus prævalere visa est, ejus pedibus subtrata est. Quod ergo Psalmista de Domino resurgente à mortuis ait patri: *omnia subiecisti sub pedibus ejus,* hoc est utique quod resurgens ipse Dñs ait discipulis:

Data est mihi omnis potestas in celo & in terra. Et quidem etiam priusquam à morte resurgeret, hoverant angelice in celo virtutes jure subditas homini, quem à suo conditore specialiter assumptum esse videbant: sed cæci in terra homines dedignabantur ei subijci, quem communi secum mortalitate cognoverant indutum. Contemnebant ejus virtutem in miraculis intelligere divinam, cui infirmitatē in passionibus inesse cernebant humanam. Propter quod benignè mediator ipse Dei & hominum, etiam hominibus in terra notum fieri volens, quia data sit ei omnis potestas in celo & in terra, quatenus & ipsis cum Angelis in celo vitam possent habere perennem, misit doctores

qui cunctis per orbē nationibus verbum vitæ prædicarent.

Euntes, inquit, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, docentes eos servare omnia quaecumque mandavi vobis. Rectissimus autem ordo prædicandi & modernis quoque prædicatoribus Ecclesiæ diligentissimè sectandus, ut primò quidem doceatur auditor, deinde fidei sacramentis imbuatur, deinde servandis Domini mandatis ex tempore liberius instruat, quia neque indoctus quisque & ignarus Christianæ fidei, potest ejusdem fidei sacramentis abluī, neq; lavacro baptismi à peccatis emundari sufficit, si non post baptismum studeat quicquid bonis operibus insistere. Prius ergo docere gentes, id est scientia veritatis instruere, ac sic baptizare præcipit quia & sine fide impossibile est placere Deo: & Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Ad extremum verò subjungit:

Matt. ult. Marc. 16.

Hebr. 11.

Joan. 3.

Docentes eos servare omnia quaecumque mandavi vobis. Quia sicut corpus sine spiritu mortuum est, ita & fides sine operibus mortua est. Quanta autem merces piæ conversationis, quale pignus futuræ beatitudinis etiam in præsentibus fidelibus maneat, subsequenter insinuat, dicens:

Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usq; ad consummationem sæculi. Libet autem conferre huic testimonio, quod Marcus ait: *Et Dominus quidem postquam locutus est eis, assumptus est in celum, & sedet à dextris Dei.* Quia enim ipse Deus & homo est, assumptus est in celum humanitate, quam de terra susceperat: manet cum sanctis in terra divinitate, qua terram pariter implet & celum: manet autem omnibus diebus usque ad consummationem sæculi, Ex quo intelligitur, quod usque ad finem sæculi non sunt defuturi in mundo, qui divina mansione & inhabitatione sint digni. Nec dubitandum eos post hujus sæculi certamina manere cum Christo in regno, qui in sæculo certantes Christum in sui cordis hospicio meruerunt habere manforem. Notandum interea, quod præfens ubique divina majestas aliter electis suis, aliter adest reprobis. Adest enim reprobis potentia naturæ incomprehensibilis, qua omnia cognoscit novissima & antiqua, intelligit cogitationes à longè, & omnes vias singulorum prævidet. Adest electis gratia piæ protectionis, qua illos specialiter per præsentia dona vel flagella quasi filios pater erudit, atque ad possessionem futuræ hæreditatis erudiendo provehit. Adest electis, ut scriptum est: *iuxta est Dominus his, qui tribulatio sunt corde.* & humiles spiritu salvabit. Adest reprobis, ut præmillium est: *Vultus autem Domini super facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum.* Unde necesse est, ut semper in operibus nequam paveant mali, quorum etiam cogitationes singulari conspectui districti judicis patent, semper in operatione juitæ, & in his, quæ propter justitiam patiuntur, gaudeant boni, quibus Deum diligentibus omnia cooperantur in bonum, & in quasunque tribulatione positus nunquam eius pietas abest, cui canitur in Psalmo: *Tibi enim derelictus est pauper, pupillo tu eris adiutor.* Contere brachium peccatoris & maligni.

Marc. 16.

Psal. 138.

Psal. 33.

Ibidem.

Rom. 8.

Psal. 9.

1. Cor. 15.

Mt. 9.

1. Cor. 12.

Galat. 3.

Quam pietatis suæ præsentiam non tantum nobis verbo promittit, sed & evidentibus delignavit indicis, cum post resurrectionem suam discipulis sæpius usque ad diem quo celos petiit, apparuit, eorumque animos admotendo, increpando, Spiritus sancti donum tribuendo roboravit. E quibus quidem apparitionibus decem solummodò in Evangelistarum scriptis invenimus, sed plures fuisse docet Apostolus, dicens: *Et resurrexit tertia die secundum scripturas, & visus est Cepha, & post hæc undecim.* Deinde visus est plus quam quingentis fratribus simul, deinde vius est Jacobo, deinde Apostolis omnibus: novissimè autem omnium tanquam abortivo visus est & mihi, quibus enim locis vel temporibus factæ sint visiones, quas commemorat, ignoramus: tantum scimus quia quod sibi novissimè visum esse Dominum confirmat, post ascensionem ejus factum est, vel quando illum de celo alloquens, de persecutore doctorem Ecclesiæ fecit: vel quando in paradysum & tertium celum raptus audivit arcana verba, quæ non licet homini loqui. Et sicut alibi dicit: *Mysterium Evangelii, quod ab homine non accepit, per revelationem Iesu Christi didicit.* Decies verò visum, ut diximus, post resurrectionem

Dominum, Evangeliorum nobis & Actuum Apostolorum prodit historia, ubi ipso resurrectionis suae die quinque apparuisse legitur. Primo quidem Maria Magdalena flenti ad monumentum: deinde eidem Mariae, & alteri eisdem nominis feminae regredientibus à monumento nunciare discipulis, quae ibi compererant, occurrens apparuit: tertio Simoni Petro: quarto Cleophae & socio eius, cum quibus ipse gradens in Emaus, ibidem in panis fractione cognitus est. Qui mox reversi Hierosolymam, invenerunt discipulos loquentes: *Quia surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni.* Nam plenius alibi quando Simoni apparuerit, non legitur. Quinto apparuit eis in eodem loco januis clausis, ubi non erat Thomas. Sexto post dies octo, quando erat cum eis & Thomas. Septimo piscantibus ad mare Tiberiadi. Octavo in monte Galilaeae, quod hodierna lectione audivimus. Nonò recumbentibus illis undecim apparuit, die quo ascendit in caelum. Decimo viderunt eum ipsa die non jam in terra positum, sed elevatum in aera, caelosque petentem dicentibus sibi Angelis: Sic venit quem admodum vidistis eum euntem in caelum. Hac ergo frequentia corporalis suae manifestationis ostendere voluit Dominus, ut diximus in omni loco de bonorum desideriis divinitus esse praesentem. Apparuit namque ad monumentum lugentibus, adierit & nobis absentiae eius recordatione salubriter contristatis. Occurrit revertentibus à monumento, ut agnita resurrectionis gaudia predicarent adierit & nobis, dum bona quae novimus, proximis fideliter annunciare gaudemus. Apparuit in fractione panis his, qui se peregrinum esse putantes ad hospitium vocaverunt: adierit & nobis cum peregrinis & pauperibus, quae cunctae postumus, bona libenter impendimus. Adierit & nobis in fractione panis, cum sacramenti corporis eius, videlicet panis vivi, casta ac simplici conscientia sumimus. Apparuit in abdito de sua resurrectione loquentibus: adierit & nobis, modo ejus dono idem ageribus. Adierit nobis semper, cum ab externis operibus ad tempus vacantes, de ejus gratia locuturi convenimus. Apparuit, cum foribus clausis Judaeorum metu residerent. Apparuit, cum minorato eodem metu apertis eum gressibus in montis vertice quaerent. Adfuit quondam confortaturus suo spiritu Ecclesiam, cum ab infidelibus premeretur, & ad publicum venire ac dilatare prohiberetur. Adierit eidem & nunc, cum inclinato ad fidem culmine regali terror quievit persecutionis, & omnis mundi sublimitas Apostolicis est subcita vestigiis. Apparuit piscantibus, eisque apparens divinis adjuvit beneficiis, adierit & nobis, cum necessaria vitae temporalis recta intentione curamus, iustisque nostris laboribus subsidium suae pietatis adjungit. Apparuit recumbentibus, adierit & nobis, cum juxta Apostoli monita, sive manducamus, sive bibimus, sive aliud quicquid agimus, omnia in gloriam Dei facimus. Apparuit primò in Judaea, deinde in Galilaea, post haec rursus in Judaea, die quo ascendit in caelum. Aderat Ecclesiae, cum primò solius Judaeae terminis clauderetur, adierit modo, cum Judaeis ob culpam perfidiae derelictis transmigravit ad gentes. Adierit in futuro, cum ante finem seculi revertetur ad Judaeam, & sicut Apostolus ait: *Intrante gentium multitudine, sic omnis Israel salvus erit.* Novissime illis apparuit ascendens in caelum. Adierit & nobis, ut eum post mortem sequi mereamur ad caelos, si ante mortem eum in Bethaniam unde ascendit, i.e. in domum obedientiae sequi curamus. Ipse etenim caelos ascensus, Bethaniam venit, quia sicut Apostolus ait: *Factus est obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod & Deus illum exaltavit.* Venimus ibidem & nos, si quod ille monet, agimus: quod promissit, intendimus. *Esto, ait, fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitae.* Fitque ipsius gratia largiente, ut qui nobiscum usque ad vitam hujus terminum manet, post hanc nos vitam ad videnda seculum vitae caelestis praemia sublevet, in qua vivit & regnat cum Patre, Deus in unitate Spiritus sancti per omnia secula seculorum, Amen.

Marc. 16.
Ioan. 20.
Matt. 28.
Luc. 24.

Ioan. 20.
Ibidem.
Ioan. 21.
Matt. 28.
Marc. 16.
Act. 1.
Marc. 16

Marc. 16
Ioan. 20.
Matt. 28.
Luc. 24.

Ioan. 20.
Ioan. 1.
Matt. 28.
Act. 4.

Ioan. 21.
Marc. 16.
1. Cor. 10.
Act. 1.

Rom. 11.
Act. 1.
Marc. 16

Philip. 2.
Apocal. 2.

DOMINICA JUBILATE.
Joannis 16.

In illo tempore dixit Iesus discipulis suis: Modicum & jam non videbitis me, & iterum modicum & videbitis me, quia vado ad patrem. Et reliqua.

BEDÆ PRESBYTERI DE EADEM LECTIOE.

Leta Domini & Salvatoris nostri promissa, fratres charissimi, lato cordis auditu percipere debemus, sedulaeque intentione perfistere, quatenus ad haec pertingere mereamur. Quid est enim, quod merito laetius audiar, quam perveniri posse ad gaudium, quod nunquam possit auferri? Notandum autem quod tota lectionis hujus Evangelicae series illis convenit, qui eam praesentes audierunt à Domino: pars autem illius etiam nobis, qui post passionem & resurrectionem Dominicam ad fidem venimus, aptissime congruit. Quod ergo ait:

Modicum & jam non videbitis me, & iterum modicum & videbitis me, quia vado ad patrem. Ad illos specialiter pertinet, qui ejus discipulatu praedicantur in carne adhaerere, & post tristitiam passionis via resurrectionis & ascensionis ejus laetificari meruerunt. Nam quia haec illa, qua tradebatur nocte & locutus est, modicum erat, i.e. ejusdem noctis & diei sequentis tempus, usque ad horam quam illi non videre inciperent. Tentus enim nocte illa à Judaeis, & in crastinum crucifixus cum sero factum esset, repositus est de cruce, & intra septa sepulchri ab humanis seclusus obtutibus. Et iterum modicum erat, usque dum illum viderent: surrexit enim à mortuis die tertia, & apparuit eis in multis argumentis per dies quadraginta. Quare autem modicum esset ut non viderent eum, & iterum modicum ut viderent, annehit causam, dicens:

Quia vado ad patrem. Ac si aperte dicat: Ideo post modicum à vestris aspectibus in monumento clausis abscondor, & iterum post modicum desursum mortis imperio vobis intuentibus appareo, quia tempus est, ut expleta dispensatione astringat mortalitatis cum resurrectionis triumpho, jam revertar ad patrem. Potest & aliter intelligi quod ait:

Modicum & jam non videbitis me, & iterum modicum & videbitis me. Modicum quippe tempus futurum erat, quo eum non viderent, illud scilicet triduum, quo erat quietus in monumento. Et iterum modicum erat futurum quo viderent eum, illi videlicet dies quadraginta, in quibus eis post passionem suam saepius usque ad tempus ascensionis appareat. Quod autem subjunxit:

Quia vado ad patrem. Juxta hunc sensum, ad illud specialiter respicit quod praemisit: *Et iterum modicum, & videbitis me.* Ac si aperte dicat: Propterea me reclusitatum à mortuis modico tempore videbitis, quia non semper in terra corporaliter mansurus, sed per humanitatem quam assumpsit, jam sum ascensus in caelum, haec quidem verba Domini, ut diximus, illis specialiter qui ejus resurrectionem videre potuerunt, conveniunt. Quod verò illis quaerentibus exponendo subiungit:

Amen amen dico vobis, quia plorabitis & flebitis vos, mundus autem gaudebit. Vos autem contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Et ipsorum, & totius Ecclesiae statui congruit. Plorabant quippe & flebant amatores Christi, cum illum comprehendi ab hostibus, ligari, ad concilium duci, damnari, flagellari, derisui haberi, ad ultimum crucifigi lanceari, & sepeliri viderent. Gaudebant mundi amatores, quos ob infimas cogitationes mundum vocat Dominus, cum morte turpissima condemnarent illum, qui gravis erat eis etiam ad videndum. Contristabantur discipuli posito in morte Domini, sed agnita ejus resurrectione, tristitia illorum versa est in gaudium: *visitatio ascensionis potentia, jam majori gaudio sublevari laudabant & benedicebant Dominum, ut Lucas Evangelista testatur.* Sed & cunctis fidelibus hic sermo Domini convenit, qui per lachrymas pressurasque praesentes ad gaudia aeterna pervenire con-

tendunt.

Matt. 26.
Marc. 14.
Luc. 22.
1. Cor. 18.
Act. 1.

2. Cor. 5. reant Qui merito in presenti plorant, flet, & tristes sunt, quia necdum valent videre quem diligunt. Quia quandiu sunt in suo corpore peregrinari se à sua patria & regno cognoscunt, quia per labores & certamina ad coronam sibi perveniendum esse non dubitant. Quotus tristitia veteret in gaudium, cum finito agone vite hujus bravium vite perennis accipiunt, de quo dicitur in Psalmo: Qui seminavit in lachrymis, in exultatione metent. Flentibus autem & contristatis fidelibus, mundus gaudet, quia iure in presentibus quaecumque gaudium habent, quia iure in presentibus qualescunque gaudia sperant, vel se ad hæc pertingere posse desperant. Quod tamè specialiter de persecutoribus fidei Christianæ potest intelligi, quia cruciatis occisisque martyribus ad tempus se prævaluisse gaudebant. Sed non post multum illis in occulto coronatis, ipsi poenas perfidiae simul & homicidii subibant æternas. Quibus divina increpatione rectè dicitur per Prophetam: Ecce servi mei lætaborunt, vos autem confundemini. Ecce servi mei exultabunt in læticia, vos autem clamabitis pro dolore cordis vestri. Et pra contritione spiritus ululabitis. Sequitur:

Mulier cum parit, tristitiam habet, quia venit hora ejus. Mulierem dicit sanctam Ecclesiam, videlicet propter fecunditatem bonorum operum, & quia spiritalis Deo filios gignere nunquam desinit. De qua & alibi dicitur: Simile est regnum celorum fermento, quod acceptum mulier abscondit in farina sata tria, donec fermentum arceat totum. Mulier quippe fermentum accepit, cum Ecclesia vim supernæ dilectionis & fidei Dño largiente confecta est. Abscondit hoc in farina sata tria, donec fermentum arceat totum, cum Asia, Europa, & Africa partibus verbum vite ministravit, donec omnes terrarum termini regni celestis amore flagrant. Ad hujus mulieris membra se pertinere signabat, qui recedentibus quibusdam à castitate fidei, tristis aiebat: Filii mei, quos iterum parturto, donec formetur Christus in vobis. Ad hujus se membra pertinere testantur, qui celestibus desideris accensi, in conditoris sui laude proclamabant: A timore tuo Domine concepimus & parturivimus, & peperimus spiritum. Hac mulier cum parit, tristitiam habet, quia venit hora ejus. Cum autem pepererit puerum, jam non meminit pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum. Quia nimirum sancta Ecclesia quamdiu in mundo spiritalium virtutum profectibus insistit, nunquam mundi tentationibus exerceri desistit: at cum devotum laborem certamine ad palmam pervenerit, jam non meminit pressuræ precedentis propter gaudium perceptæ retributionis: Non sunt enim condigne passiones hujus temporis ad superventuram gloriam qua revelabitur in nobis.

Non meminit inquit, pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum. Sicut enim mulier nato in hunc mundum homine lætatur, ita Ecclesia nato in vitam futuram fidelium populo, digna exultatione repletur, pro qua ejus nativitate multum laborans & gemens, in presenti quasi parturiens dolet. Nec novum debet cuiquam videri si natus dicatur, qui ex hac vita migraverit. Quomodo enim confiteæ nasci dicitur, cui quis de utero matris procedens hanc lucem egreditur, ita etiam rectissime potest natus appellari, qui solutus à vinculis carnis ad lucem sublimatur æternam. Unde mos obtinuit ecclesiasticus, ut dies beatorum martyrum sive confessorum Christi, quibus de seculo transierunt, natales vocitemus, eorumque solennia non funebria, sed natalicia dicantur. Sequitur, Dominus exponens ipse paradigma, quod de muliere proposuit.

Et vos igitur nunc quidem tristitiam habetis: iterum autem videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis. Quod de ipsis quidem discipulis facile intelligitur, quia tristitiam habuerunt passo & sepulto Dño: sed perfecta resurrectionis gloria, gavisissimi sunt visis Domino. Et gaudium eorum nemo tollit ab eis, quia & si postmodum persecutiones pro Christo nomine ac tormenta passi sunt, sperant tamen resurrectionis & visionis illius accensi, libenter quæque adversa ferebant: imo omne gaudium existimabant cum in tentationes varias incidissent. Denique casti principibus sacerdotum, ut scriptum est: Ibant gaudentes à conspectu concilii, quoniam digni habitii sunt pro nomine Jesu con-

Psalm. 125.
Esa. 63.
Matt. 13.
& Luc. 13
Galat. 4.
Esa. 26.
Rom. 8.
Iacob. 1.
Act. 5.

truneliam pati. Gaudium eorum nemo tollit ab eis, quia talia patiendo pro Christo, meruerunt regnare sine fine cum Christo. Sed & omnis Ecclesia per hujus vite labores & angustias, ad æterna celestium tendit præmia gaudiorum, attestante Apostolo: Quia per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Quod autem ait: iterum videbo vos, & gaudebit cor vestrum. Videbo vos, dixit: eripiam vos ab adversariis, coronabo vos victores, me vos decertantes semper vidisse probabo. Quando enim non videret suos maxime pressuris circumventos, cum quibus se ipse omnibus diebus seculi manere promisit? Sed morientibus inter tormenta fidelibus, arbitrabantur eos tortores divino carere præsidio, dicentes: Vbi est Deus eorum? Unde quidam ex his circumseptus ærumnis aiebat: Vide Domine afflictionem meam, quoniam erectus est inimicus. Quod est aperte dicere: Quoniam inimicus insequens cervicem superbiæ contra tuos humiles attollit: tuo nos auxilio conditor omnipotens subleva, te victis ac repulis hostibus nostris semper agones vidisse, tibi hos placuisse comproba. Videri itaque electos post tristitiam Dominus, cum eorum patientiam damnato impugnatore remunerat. Potest & ita intelligi quod ait: iterum autem videbo vos, quasi diceret: iterum vobis videntibus appareo, quomodo dixit Abraham: Nunc cognovi quod timeas Dominum, pro eo ut diceret: Nunc cognoscere homines feci, quod timeas Deum, qui hæcenus nesciebat, quod apud me semper habui certum. Si ergo charissimi, salubri tristitia nunc afficimur, si juxta hortamenta Apostoli spe gaudentes, in tribulatione existimus patientes si nostra errata, si miseria proximatorum debita lamentatione dessemus, videbit nos iterum Dominus, i. e. videntem se nobis ostendat in futuro, qui quodam nos videre, fidei suæ nobis agnitionem largiendo dignatus est. Videbit ut coronet, qui quondam vidit ut vocaret. Videbit & gaudebit cor nostrum, & gaudium nostrum nemo tollet à nobis, quia hæc est vera & unica merces eorum, qui secundum Deum contristantur de perpetua ejus visione gaudere. Quam profectò mercedem promissi ipse sublimiter, cum ait: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Quam desiderabat ardentè Propheta cum dicebat: Strivit anima mea ad Deum virum, quando veniam & apparebo ante faciem Dei. Quam se Apostolus cum suis similibus accepturum esse gratulatur, qui certaminum iustorum confectis confidenter protestatur, dicens: Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Quam nos quoque & fideliter querere, & veraciter apprehendere, donec ipse certantium auxiliator, & vincientium remunerator Jesus Christus Dominus noster, qui vivit & regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus per omnia secula seculorum, Amen.

Act. 14.
Matt. 28.
Psalm. 78.
Ibren. 1.
Gen. 22.
Rom. 12.
Matt. 5.
Psalm. 41.
1. Cor. 13

DOMINICA CANTATE.
Joannis 16.

In illo tempore dixit Iesus discipulis suis: Vado ad eum qui me misit, & nemo ex vobis interrogat me, quò vadis. Sed qui hæc locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum. Et reliqua.

BEDÆ PRESBYTERI DE EADEM LECTONE.

Sicut ex lectione Evangelica, fratres charissimi audivimus, Dominus ac redemptor noster imminente suæ passionis articulo, discipulis & gloriam ascensionis, quia i se post mortem & resurrectionem erat clarificandus, & adventum Spiritus sancti, quo illi erant illustrandi, patefecit: quatenus instante hora passionis ejusdem, minus pro illius morte dolerent, quem post mortem ad cælos sublevandum non dubitarent: minus de sua desolatione trepidarent, quos abeunte licet Domino, Spiritus sancti gratia consolandos esse sperarent.

Vado, inquit, ad eum qui me misit, & nemo ex vobis interrogat me, quò vadis? Ac si aperte dicat: Revertor ascendendo ad eum, qui me incarnari constituit, & tanta tamque manifesta erit ejusdem ascensionis claritas, ut nemini vestrum

terus vitam gerunt, nec tamen quæ subsint ventura spiritus ejusdem revelatione cognoscunt. Potest hic Domini sermo etiam sic accipi, quia spiritus adveniens, quæ ventura sunt nobis annunciat, cum gaudia nobis patriæ cœlestis ad memoriam reducit, cum festa illa supernæ civitatis per donum nobis suæ aspirationis innotescit. Ventura nobis annunciat, cum nos à delectatione præsentium abstracti, promissi in cœlis regni desiderii inflammat.

Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, & annunciat vobis. Spiritus clarificavit Christum, quia per eum tanta charitas in cordibus discipulorum accensa est, ut abjecto timore carnali effectum resurrectionis ejus constantes prædicarent, à quo tempore passionis pavidi fugerunt. Unde scriptum est: *Et repleti omnes spiritu sancto, & loquebantur verbum Dei cum fiducia.* Spiritus clarificavit Christum, cum impleti gratia spiritali doctores sancti, tot & tanta miracula in nomine Christi fecerunt, quibus orbem totum ad fidem Christi converterent, tot ac tanta pro Christi nomine passionum certamina pertulerunt, donec ipsa etiam superborum colla persecutorum suavissimo Christi jugo submitterent. Spiritus clarificat Christum, cum suam nos inspiratione ad diligendam ejus visionem accendit, cum illum patri in divinitate æqualem esse credendum fidelium cordibus intimat.

Quia de meo, inquit, accipiet, & annunciat vobis. De patre accipit Spiritus sanctus, unde accipit & filius, quia in hac Trinitate de patre natus est filius, de patre procedit Spiritus S. Qui autem de nullo natus sit, de nullo procedat, pater est solus. *Omnia quæcumque habet pater, mea sunt, propterea dixi, quia de meo accipiet, & annunciat vobis.* De his dixit, quæ ad ipsam patris divinitatem pertinent, in quibus illi est æqualis omnia, quæ habet pater habendo. Nequæ enim Spiritus sanctus de creatura, quæ patri est subiecta, & filio erat accepturus, quod ait: *De meo accipiet, sed utiq; de patre de quo procedit Spiritus, de quo natus est & filius.* Sed quia donante Domino lectionem sancti Evangelii patrum vestigia sequentes exponendo transcurramus, restat vestram fraternitatem, charissimi, mecum pariter admonere, ut ejus memoriam sollicita semper intentione servemus, ejus suavitate devoto pectore scrutemur, & casto sæpius ore ruminemus. Quid enim prodest ad audiendum Dei verbum convenire, & expleto auditu ad inania mox, & secularia colloquia vel acta converteri? Recoiamus ergo juxta quod eadem admonet lectio, quia Dominus nos expleta passione redit ad patrem, à quo missus est, nec patrem cum ad nos veniret, nec nos deserens cum rediret. Illuc ejus vestigia toto mentis nisu scētemur, & ut illo pervenire, & illius regni januam mereamur intrare, perperdamus magnopere, quibus actionum gressibus in terra degens incesserit. Qui enim dicit se in Christo manere, debet ut ipse ambulavit, & ipse ambulare. Certe ipse per agones passionum ad coronam pervenit gloria: meritò ergo intimatur & nobis, quia per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Unde & Apostolus Petrus obsessus fervore tentationum quibusdam fratibus, consolans ait: *Nolite pavere, quasi novi aliquid contingat, sed communicantes Christi passionibus gaudete, ut & in revelatione gloriæ ejus gaudeatis exultantes.* Revocemus ad mentem, quia gratiam spiritus discipulis, & se missum esse pronuntiat, & mittit: *& curemus omni vigilantia ne cogitationibus illecebris cōtritemus spiritum sanctum Dei, in quo signati sumus in diem redemptionis.* Sic enim scriptum est: *Spiritus sanctus discipula effugiet fictum, & auferet se à cogitationibus, quæ sunt sine intellectu.* Unde providè Psalmista, cum hujus spiritus accēdi desiderio flagraret, prius cordis mundi hospitium, in quo hunc recipere posset, & sic demum anti hospitis ingressum quærebat. *Cor mundum, inquit, crea in me Deus, & spiritum rectum immova in visceribus meis.* Prius quippe cor mundum in se creati, ac deinde spiritum rectum in suis visceribus precabatur innovari, quia utique sciebat spiritum rectum in corde polluto sedem habere non posse. Retineamus sedulo corde, quia idem spiritus arguit mundum de peccato, & de justitia, & de judicio. Caveamus ne ima querendo ad mundum pertineamus, quia mundus transiit,

& concupiscentia ejus. *Quæ sursum sunt queramus, quæ sursum sunt sapiamus, ubi Christus est in dextera Dei sedens.* Con-
 versationem nostram cum Apostolo habeamus in cœlis, & ne de peccato incredulitatis arguamur, exerceamus operando quod credimus: *fides enim sine operibus otiosa est.* Ne ex comparatione iustorum, quos imitari noluerimus acriter judicemur, solerti animo memoremus, quod de cōtemporibus suæ gratiæ Dominus ait: *Regina Austri surget in judicio cum generatione ista, & condemnet eam, quia venit à finibus terre audire sapientiam Salomonis, & ecce, plus quam Salomon hic.* Ne cum mundi principe damnemur, resistamus illi fortes in fide, & fugiet à nobis. *Loquamur veritatem in corde nostro, nec faciamus dolum in lingua nostra, ut spiritus veritatis magis magisque diffundendo charitatem in cordibus nostris, ducat nos ad agnitionem omnis veritatis.* Hujus spiritus gratiam in cunctis actibus nostris, charissimi, hujus precemur auxilium, dicamus singuli Domino, dicamus omnes: *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam.* Sicque sit ut qui Apostolus superveniens ea, quæ ventura erant, annunciat, nostris quoque mentibus venturæ vitæ gaudia patefaciat, nos ad hæc inquirenda benignus incendat, cooperante ipso qui hunc & polliceri suis fidelibus, & dare consuevit Jesu Christo Domino nostro, qui vivit & regnat cum Patre in unitate ejusdem Spiritus sancti Deus per omnia secula seculorum, Amen.

DOMINICA VOCEM JUCUNDITATIS.
 Joannis 16.

In illo tempore, dixit Iesus discipulis suis: Amen amen dico vobis si quid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis. Vique modo non petistis quicquam in nomine meo. Petite, & accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum. Et reliqua.

BEDÆ PRESBYTERI DE EADEM LECTIONE.

Potest movere infirmos auditores, quomodo in capite lectionis hujus Evangelicæ discipulis Salvator promittat: *Si quid, inquit, petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis:* cum non solum nostri similes multa, quæ patrem in Christi nomine videntur petere, non accipiant, verum etiam ipse Apostolus Paulus tertio Dominum rogaverit, ut à se Angelus Satanae, à quo tribulabatur abiceretur, nec impetrare potuerit. Sed hujus motio quæstionis antiqua jam patrum explanatione referata est, qui veraciter intellexerunt illos solum in nomine Salvatoris petere, qui ea quæ ad salutem perpetuam pertinent petunt: ideoque Apostolum non in nomine Salvatoris petisse, ut tentatione careret, quam ob custodia humilitatis acceperat, quia si hac caruisset, salvus esse non posset, ipso affirmante cum ait: *Ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis mea angelus satanae, qui me colaphizat.* Quotiescunq; ergo petentes non exaudimur, ideo fit, quia vel contra auxilium nostræ salutis petimus, ac propterea à misericordie patris beneficii gratia nobis, quod ineptè petimus, negatur, quod eidem Apostolo Paulo contigit: *probatum, cui ter petenti responsum est: Sufficit tibi gratia mea, nã virtus in infirmitate perficitur: vel utilia quidè, & quæ ad veram salutem respiciunt, petimus, sed ipsi malè vivendo auditum à nobis iusti iudicis avertimus, incidetes in illud Salomonis: *Qui avertit aurem suam ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis: vel dum pro peccatis quibusdam, ut respiciant oramus, & si salubriter petimus, atque ex nostro merito digni sumus auditu, ipsorum tamen perveritas ne impetremus obstitit.* Fit etiam aliquando, ut salutaria proflus & precibus sollicitis, & devotis quæramus actionibus, nec tamen statim obtineamus quæ petimus, sed in futurum petitionis nostræ differatur effectus, sicut cum genibus flexis quotidie rogamus patrem, dicentes: *Adveniat regnum tuum, idem tamen regnū non mox oratione finita, sed tempore congruo sumus accepturi. Quod pia provisione nostri conditoris constat acturari, ut videlicet desideria nostræ devotionis dilatione crescant, & incre-**

mento

Actu.

1. Ioan. 2.

Actu. 14.

1. Pet. 4.

Ephes. 4.

Sapient. 1.

Psal. 50.

1. Ioan. 2.

Coloss. 3.

Philip. 3.

Jacob. 2.

Luc. 11.

Psal. 14.

Psal. 142.

1. Cor. 12.

Ibidem.

Ibidem.

Prov. 28.

mento quotidiano magis magisque provecta, tandem perfectius capiant gaudia quae requirunt. Inter quae notandum, quia cum pro peccantibus oramus, & si eorum salvationem imperare nequimus, nequaquam tamen fructu precis nostrae privamur: quia etsi illi digni non sunt salvari, nos tamen amoris quem illis impendimus, mercede donabimur, sicque in illa petitione implebitur nobis illa Domini promissio, qua ait:

Si quid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis. Intendum enim, quia non ait simpliciter dabit, sed dabit, inquit vobis: quia non est eis pro quibus petimus dabit, nobis tamen cum pro aliorum erratibus misericorditer inter venimus, praerogatum nostrae benignitatis restituet. Sequitur:

Vt modo non: et istis quicquam in nomine meo. Non petierunt eatenus in nomine Salvatoris, quia dum ipsum Salvatorem visibili praesentia complecterentur, minus ad invisibilia salutis dona mentis intuitum exerant. Sed & nostra fragilitas patrem petens non in nomine Jesu, i.e. Salvatoris petit dum contra ratione sua petit salutis, non ut Apostolorum simplicitas corporali visu sui Salvatoris aeternae salutis petitione sit retardata, sed obstaculo propriae cupiditatis ab intuitu Domini & voluntatis impedita. Quid autem principaliter petendum, ac sine ulla dubietate eis, qui fideliter in petendo persistunt, si parandum a patre, & Dominus subdendo manifestat, dicens:

Petite & accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum. Ordo quippe sensus est: Petite ut gaudium vestrum sit plenum, & accipietis. Plenum ergo gaudium beatitudinem perpetuae pacis appellat. Nam ut taceamus de gaudio reproborum, quo sibi lucrum mercantur aeternum, habent sancti etiam in praesenti gaudium de spe caelestium honorum, cum pro Domino terrenis exercentur adversis: habent gaudium cum amore fraternitatis suadente, discunt gaudere cum gaudentibus, & flere cum flentibus. Sed non est plenum gaudium, quod fletu variante miscetur. Plenum quippe gaudium fit, ubi nemine flente cum solis datur gaudere gaudentibus. Ait itaque:

Petite & accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum. Ac si patenter dicat: Non fluxa seculi gaudia, quae & merore semper mixta, & certo sunt sine obnoxia: sed illud singulare gaudium a patre petite, cuius plenitudo nullo cupislibet inquietudinis atactu minuitur, aeternitas nullo unquam termino dissolvitur. Si enim persisteritis in petendo, & procul dubio quae petitis accipietis. De huius plenitudine gaudii Petrus fidelibus scribit, dicens: Credentes autem exultabitis letitia inenarrabili & glorificata, reportantes finem fidei vestrae salutem animarum vestrarum. Petere autem huiusmodi gaudium est, non verbis tantummodo patriae caelestis introitum flagitare, sed & digna operatione pro eius perceptione certare. Neque enim quippiam utilitatis adfert bene orando superna quaerere, qui non desistit perverse vivendo in finis implicari.

Hac in proverbis locutus sum vobis. Venit hora, cum iam non in proverbis loquar vobis, sed palam de patre annuntiabo vobis. Illam nimirum horam significat, qua eis peracta sua passione ac resurrectione Spiritus sancti erat gratiam daturus. Tunc etenim spiritaliter instructi, spiritali dilectione succens, quo perfectius omnia, quae de agnitione divinitatis mortalibus erant capienda, ceperant, eo ardentius sola quae ad eius visionem promerendam juvarent, petere ac desiderare curarent. Hoc est enim quod subiunxit:

Illo die in nomine meo petetis. Possumus horam, quam pollicetur, in futura vita intelligere, in qua palam de patre annunciat, i.e. palam patrem ostendet electis, quando sicut Apostolus ait, *videbimus eum facie ad faciem.* De qua annunciatione dicit & Joannes Evangelista: *Charissimi, nunc filii Dei sumus, & nondum apparuit quid erimus. Scimus enim quia cum apparuerit, similes ei erimus: videbimus enim eum sic uti est.* Ubi veraciter in nomine Jesu petunt electi, dum pro nostra fragilitate intercedunt, quatenus ad suae salvationis sortem pertingamus, a qua adhuc inter insidias hostium peregrinamur in terris, quam sanctorum petitionem apertissime in die futura promisit: *Illo, inquit, die in nomine meo petetis.* In die etenim petunt, quia non inter tenebras

pressuratum, ut nostra in praesenti, sed in luce sempiternae pacis, & gloria beatorum spirituum pro nobis intercessio funditur. Possunt autem idem spiritus electorum in illa caelesti civitate positi, etiam pro se ipsis in nomine Salvatoris petere intelligi: quia videlicet tempus universalis iudicii & resurrectionis corporum, in quibus pro Domino certavere, venire desiderant. Unde & Joannes ait: *Vidi sub altare Dei animas intersectorum propter verbum Dei, & propter testimonium quod habebant. Et clamabant voce magna, dicentes: Vt quaequod Domine sanctus & verus non iudicet sanguinem nostrum de his qui habitant in terra? Ubi continuo subinfertur: Et data sunt illis singulae solae albae, & dictum est illis ut requiescerent tempus adhuc modicum, donec impleverunt conservi eorum, & fratres eorum.* Singulas quippe stolas albas nunc habent animae, cum sola sua felicitate fruantur: binas tunc accipiunt, cum impleto in fine numero fratrum, corporum quoque immortalium praesentia ceperant latantur.

Et non dico vobis, quia ego rogabo patrem de vobis. Quia enim Dominus noster Jesus Christus, & Deus & homo est, modo summa deitatis, modo humanitatis humilia loquendo designat. Quod enim dicit non rogaturum se patrem, de discipulis propter consubstantialem patri divinitatis suae potentiam dicit, in qua non patrem ipse rogare, sed rogata cum patre consuevit dare. Quod vero Petrus ait: *Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua.* Et de illo Joannes: *Advocatum, inquit, habemus apud patrem Iesum Christum iustum:* propter dispensationem dictum est assumptae humanitatis, cuius cum triumphum patris ostendit oculis, pro nostra infirmitate propitius intervenit. Potest & ita non inconvenienter accipi quod ait: *Et non dico vobis, quia ego rogabo patrem de vobis,* quia non de praesenti rogo, sed de futuro tempore posuit rogabo, quod sanctis in interna pace receptis non opus sit iam aliquid rogari de illis: quia nimirum tanta beatitudine donati sunt, quae amplior esse non potest.

Ipse enim pater amat vos, quia vos me amastis, & credidistis quia a Deo exivi. Non ita intelligendum est, quasi amor & credulitas discipulorum praeseculerit amorem quo illos pater amaret, meritumque humanum prius sit muneribus gratiae caelestis, cum appetitissime dicat Paulus Apostolus: *Aut quis prior dedit illi, & retribuatur ei? Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia:* sed ita potius, quia pater illos gratuito amore praevenerit, atque ad amandum credendumque filium amando iustulerit, & quia ipsi agnitam filii dilectionem ac fidem pio & sollicito corde servaverunt, majoribus eos donis paternae dilectionis esse remuneratos. Non autem arbitrandum quia pater sine filio & Spiritu sancto amare, vel amoris possit munera dare. Nec rursus estimandum, quia filius sine patre & Spiritu sancto valeat amari vel credi. Quod ergo ait, *ipse enim pater amat vos, intelligendum est una cum filio & Spiritu sancto amare, quos amore dignos iudicat.* Et quod ad iunxit, *quia vos me amastis, eadem ratione sentiendum est: quia quicumque filium recte amat, hunc cum patre & amborum spiritu amet, quia quorum inseparabilis est natura divinitatis, horum una eademque sunt dona virtutis.*

Exiit a patre, & venit in mundum, iterum relinquo mundum, & vado ad patrem. Exiit a patre & venit in mundum, quia mundo visibilis apparuit in humanitate, qui erat invisibilis apud patrem in divinitate. Exiit a patre, quia non in ea forma qua equalis est patri, sed in assumpta creatura minor apparuit. Et venit in mundum, quia in forma servi quam accepit, etiam huius mundi amatoribus se videndum praebuit. Iterum reliquit mundum, & rediit ad patrem, quia ab aspectu amatorum mundi quod viderant abstulit, & se amatoribus suis aequalem patri esse credendum docuit. Reliquit mundum, & rediit ad patrem, quia humanitatem quam induit, per ascensionem ad invisibilia perduxit. Haec quidem verba Domini mystica, & sicut ipse testatur, in proverbis sunt dicta: sed discipuli quibus dicebantur, adeo carnales adhuc erant, ut eorum profunditatem minime caperent, & non solum arcana dictorum, sed nec ipsam ignorantiam suam intelligerent, putantes simpliciter & dilucide prolata, quae non intel-

ligen-

Apocal. 6.

Luc. 22.

1. Ioan. 2.

Rom. 12.

Rom. 11.

1. Pet. 1.

1. Cor. 13.

1. Ioan. 3.

ligentibus proverbialia erant. Unde continuo responderunt. Ecce nunc palam loqueris, & proverbium nullam dicis. Palam igitur eum loqui autumabant, cujus mysteria dictorum necdum comprehendere valebant. Quod autem adjungitur:

Nunc scimus quia scis omnia, & non opus est tibi, ut quis te interroget. In hoc credimus, quia a Deo existis. Aperte ostendunt, quia loquens ad eos Dominus de his maxime disputabat, quae illos delectabat audire, & quae illi interrogare volebant, haec ipse praeveniens eos ultrò proferebat. Unde merito illum scire omnia quasi Deum, & quasi Dei filium à Deo venisse credunt & consentiunt. Apertum namque divinitatis indicium est cogitationum nosse secreta, Salomone affirmante, qui Deo supplicans ait: Tu enim solus nosti corda omnium filiorum hominum. Unde etiam Hieremias ait: Tu autem Domine Saboth, qui iudicas iuste, & probas renes, & cor. Neque haec transeunter, aut negligenter commemoranda, sed solerter invigilandum est, fratres mei, ut non verba tantum & opera nostra, sed ipsa quoque cordium secreta divinis aspectibus digna reddamus. Non in templo nostri peccatorum odiorum flamma, non invidiae rubigo restideat, non inde turpis vel contumeliosus sermonis radix oriatur, non ibi meditatio facti nocentis inascat: memores simus dominicae comminationis, quae dicitur: Ego enim opera & cogitationes eorum venio ut congregem. Et, expulsis vitiorum rudibus, talem cordis nostri parem mansuetam, cuius ipse tenetur inesse mansor, qui eius inevitabilis inspector & iudex est. Sciendum autem, quia triplex est modus cogitationum nequam: unus earum, quae deliberatione & proposito peccandi mentem contaminant: alius earum, quae delectatione quidem peccati mentem perturbant, nec tamen hanc ad peccandi consensum pertrahunt: tertius earum, quae naturali motu mentem percurrentes non tamen hanc ad perpetranda vitia illiciunt, quam à bonis, quae cogitare debuit, impediunt. Veluti est, cum phantasmata rerum, quae aliquando supervacue gesta vel dicta novimus, ad memoriam reducimus: quarum crebra retractatio quasi importuna mulcerum improbitas cordis oculos circumvolare, ac spiritalem eius aciem inquietare magis, quam extirpare consuevit. A cunctis autem his cogitationum nequam generibus caltigari movit Salomon, cum dicit: *Omni custodia serva cor tuum, quoniam ex ipso vita procedit.* Cujus monita sequentes agamus solliciti, ut si quid consensu perpetrandi facinoris in animo deliquimus, scita hoc confessione, & dignis penitentiae studiis abitergamus. Si delectatione peccandi nos tentari senserimus, noxiam delectationem crebris precibus ac lachrymis, crebra amaritudinis perpetuae recordatione pellamus: & si nos solos ad hanc propulsandam sufficere non posse viderimus, fratrum queramus auxilia, ut, quod nostris viribus nequivimus, illorum consilio & intercessione sumamus. *Multum enim valet deprecatio iusti affidua: & sicut idem praemisit, oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus: & si in peccatis sit, dimittentur ei.* Quia supervacuis cogitationibus ad integrum carere non valemus, has, in quantum possumus, immiffione bonarum cogitationum, & maxime frequenti Scripturarum meditatione fugemus, iuxta exemplum Psalmistae, qui dicit: *Quomodo dilexi legem tuam Domine, tota die meditatio mea est.* Petamus supernam clementiam, quod est verè in nomine Salvatoris petere, ut & cordis munditiam, & boni operis praestet efficaciam, & ante omnia illam sedula mente recolamus horam, illam civitatis venire optemus, in qua non jam per Scripturas loquatur nobis Dominus, sed palam de Patre annunciet nobis, cum quo vivit & regnat Deus in unitate Spiritus sancti, per omnia secula seculorum. Amen.

3. Reg. 8 Hier. 11.

Esai. 66

Prov. 4

Jacob. 5

Psal. 118

IN LITANIIS MAJORIBUS ET MINORIBUS. Luc. 11. Matth. 7.

In illo tempore dixit Iesus discipulis suis: Quia vestrum habebit amicum, & ibi ad illum media nocte, & dicit illi: Amice, comoda mihi tres panes, quoniam amicus meus venit de via ad me, & non habeo quod ponam ante illum. Et reliqua.

Beda Tom. 7.

BEDAE PRESBYTERI DE EADEM LECTIOE.

ROGATUS à discipulis Salvator non modò formam orationis, sed & instantiam frequentiamque tradit orandi.

Amicus ergo, ad quem media nocte venit, ipse Deus intelligitur, cui in media tribulatione supplicare, & tres panes, id est, intelligentiam Trinitatis, quae praesentis vitae consolentur labores, efflagitare debemus. Amicus, qui venit de via, ipse noster est animus: qui totiens à nobis recedit, quotiens ad appetenda terrena & temporalia foris vagatur. Redit ergo, caelestiq; alimonia refecti desiderat, cum in se reverfus superna ceperit ac spiritalia meditari. De quo pulchre, qui petierat, adjungit, non se habere quod ponat ante illum: quoniam animae post seculi tenebras Deum suspiranti nil praeter eum cogitare, nil loqui libet, intueri solum quod recognovit, summæ Trinitatis gaudia contemplari, atq; ad hoc plenius intuenti pervenire satagit.

Et ille deinceps respondens dicit: Noli mihi molestus esse, iam ostium clausum est, & pueri mei mecum sunt in cubili, non possum surgere & dare tibi. Ostium amici divini est intelligentia sermonis, quod sibi Apostolus orat aperiri ad loquentem mysterium Christi: clausumque est tempore fatuus, cum intelligentia verbi non datur. Et illi, qui evangelicam sapientiam tanquam panem erogantes, per orbem terrae pradicaverunt, pueri patris familias, jam sunt in secreta quiete cum Domino, & tamen orando efficitur, ut accipiat desiderans intellectum ab ipso Deo, etiam si homo desit, per quem sapientia praedicetur.

Et ille si perseveraverit pulsans, dico vobis: & si non dabit illi surgens, eò quod amicus eius sit, propter improbitatem tamen eius surget, & dabit illi quotquot habet necessarios. Et ego dico vobis: Petite, & dabitur vobis: quare, & invenietis: pulsate, & aperietur vobis. Comparatio est à minore. Si ergo amicus homo surgit de lecto, & dat non amicitia, sed rædio compulsus, quanto magis dat Deus, qui sine rædio largissime donat, quod petitur? Dominus etenim Salvator noster ad caelestis regni gaudia nos pervenire desiderans, & nos eadem gaudia à se petere docuit, & nobis petentibus se hæc datum esse promittit.

Petite, inquit, & dabitur vobis: quare, & invenietis: pulsate, & aperietur vobis. Quae nobis sunt verba Domini nostri, fratres charissimi, magnopere ac toto ex corde pensanda: quia videlicet regnum caelorum non ociosis & vacantibus, sed petentibus, quærentibus & pulsantibus dandum, invenendum & aperiendum esse testatur. Petenda est ergo janua regni orando, quærenda rectè vivendo, pulsanda perseverando. Non enim sufficit verbi tantummodo Dominum rogare, si non etiam quaesierimus diligentius qualiter nobis sit vivendum, ut dignissimus impetrare, quæ poscimus, ipso attestante, qui ait: Non omnis, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum caelorum: sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in caelo est, ipse intrabit in regnum caelorum. Neque aliquid prodest bona inchoasse, si non quisque studeat ea, quæ bene inchoaverat, usque ad finem firmum perducere: quin imò melius erat non cognoscere viam justitiae, quam post cognitionem retrorsum converti. Unde necessè est, fratres mei, ut petamus seduli, sine intermissione oremus, prociadamus ante Deum, ploremus coram Domino, qui fecit nos: & ut exaudiri mereamur, videamus solliciti, qualiter nos vivere velit, quid nos facere iusserit, qui fecit nos. Quæramus Dominum, & conformemur, quæramus faciem eius semper: & ut hunc invenire ac videre mereamur, mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus: quia non nisi casti corpore in die resurrectionis ad caelos sublevari, non nisi mundi corde gloriam valent divine maiestatis intueri. Pulsemus infatigabili desiderio æternæ beatitudinis aures pii conditoris, nec deficiamus à ceptis, priusquam illo aperiante de carcere mortis huius mundi eripi, ac portam mereamur caelestis patriæ ingredi. Nemo sibi blandiatur de innocentia, nullus suis fidens actibus, quasi qui misericordia iusti iudicis non egeat, à precibus cesset: quin potius etiam cum se aliquid boni quis egisse

Colos. 4

Matth. 7

2. Petr. 2

Psal. 94

27
 Psal. 142
 Job. 9.
 1. Ioan. 1
 Ibidem.
 Luc. 3
 Ibidem.
 Iacob. 1
 Psal. 144
 Matt. 6.
 Marc. 11
 Psal. 144
 Iacob. 4
 Esai. 1.
 Ibidem.
 Luc. 6.
 Prov. 28
 Matt. 6

cognoverit, quia qua hoc distinctione iudicetur, ignorat, tremens cum Propheta clamat: Ne intres in iudicium cum servo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Et cum B. Job: Si iustificare me volueris, os meum condemnabit me: si innocentem ostendero, pravum me comprobabit, memor semper illius Apostolici sermonis: Quia si confiteamur peccata nostra, fidelis & iustus est, ut veniat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate. Si dixerimus quoniam non peccavimus, mendacem facimus Deum, & verbum eius in nobis non est. Neque rursus quisquam, considerata peccatorum suorum qualitate seu quantitate, a petenda venia mentem despondendo revocat, neminem visa suorum putredo vulnerum, sui magnitudo languoris à salute querenda retrahat. Praebet magnam obtinendam sanitatis fiduciam, quod ipse conditor noster medicus nobis fieri, ipse ad nos venire in carnem, ipse infirmitates nostras suscipere ut sanaret, dolores nostros ut auferret, portare dignatus est: ipse suum pro nobis sanguinem fudit, suam pro vita nostra mortem obtulit, ipse magnis peccantium admittis magna poenitentiae remedia ostendit, dicens per praecursores suos: *Non enim fructus dignos poenitentiae. Et paulo post inquit: Qui habet duas tunicas, det non habenti: & qui habet escas, similiter faciat.* Ipse levioribus quotidianisque nostris erratibus, sine quibus haec vita transigi non potest, quotidiana confessionis & intercessionis mutuae medicamenta concessit, dicens per Apostolum Iacobum: *Confitemini alterutrum peccata vestra, & orate pro invicem, ut salvemini.* Ipse rogari ut praesert, amat, qui animos inopum ad se rogandum largi donator erigit. *Omni inquit, qui petit, accipit: & qui querit, invenit: & pulsanti aperietur.* Non ergo dubitandum, quod petentes accipimus, quarentes invenimus, pulsantibus nobis aperietur: quia nimirum fallere non potuit veritas, quae promissit. Sed hoc est vigilantius intueendum, quia non omnes, qui coram hominibus orare videntur, in conspectu aeterni arbitri petere vel querere, vel caelestis regni aditum pulsare probantur. Neque enim Propheta diceret: *Propè est Dominus omnibus invocantibus eum in veritate,* si non aliquos Dominum in vocare, sed non in veritate cognosceret. Invocant quippe Dominum in veritate, qui in hoc quod orando dicunt, vivendo non contradicunt. Invocant Dominum in veritate, qui suas ei preces oblaturi primò iusta illius implere satagunt, qui dicturi ei in oratione: *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris:* illud eius mandatum impleverunt, quod dicit: *Et cum stabitis ad orandum, emitte si quid habetis adversus aliquem, ut & Pater vester, qui in caelis est, dimittat vobis peccata vestra.* Unde & de talibus aptè Propheta subiungit: *Voluntatem mentium se faciet, & orationes eorum exaudiet, & salvos faciet eos.* Illi itaque in veritate Dominum invocant, qui cum timere comprobantur. Horum ipse, cum clamaverint, orationes exaudiat, horum, cum ad se suspiraverint, pia desideria perficit, hos, cum de hac vita transierint, ad salutem sustollit aeternam. At contra sunt, qui Dominum, sed non in veritate invocant, quos redarguens Iacobus ait: *Petitum, & non accipitur, eò quod male petatur.* Male namque petunt, qui perseverantes in peccatis pro eisdem peccatis, quae ipsi minime dimittunt, ut sibi à Domino dimittantur, impudenter exorant, quales ipse per Esaiam reprobatur, dicens: *Et cum extenderitis manus vestras, avertam oculos meos à vobis. Et cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam: manus enim vestrae sanguine plena sunt.* Quibus adhuc consulendo qua ratione possint impetrare, quae poscerent, ostendit, cum subdit: *Lavamini, mundi estote, auferite malum cogitationum vestrarum ab oculis meis.* Male petunt, qui vocem Domini iubentis audire obtemperando contemnunt, & nihilominus Dominum suam vocem supplicantium exaudire miserando deposcunt. Quos ipse repellens in Evangelio loquitur: *Quid autem vocatus me Domine, Domine, & non facitis, quae dico?* De quibus & Salomon in proverbii: *Qui declinat, inquit, aurem suam ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis.* Male petunt, qui non superne mercedis intuitum, sed ad exemplum Pharisaeorum humanae gratia laudis longis incubant precibus, de quibus ipse testis & iudex terribiliter protestatur: *Quia receperunt mercede*

suam. Male petunt & illi, qui terrena magis in oratione, quam caelestia bona requirunt, quorum preces Apostolus in ipsa, de qua loquimur, sententia specialiter reprehendit. Cum enim dicit: *Petitum, & non accipitur, eò quod male petatur,* adunxit continud: *Ut in concupiscentiis vestris insumatur.* Neque autem prohibentur cives patrie caelestis in terra peregrinantes pro pace temporis, pro salute corporum, pro ubertate frugum, pro serenitate aurarum, pro ceteris huius vitae necessariis dominum petere: si tamè hæc non nimie petantur, & si ob id solummodo petantur, ut abundante viatico in praesenti liberius ad futura dona tendatur. Sed quia sunt, qui temporalem quietem & prosperitatem à suo creatore requirunt, non quidem ut eidem creatori devotioribus animis obediant, sed ut abundantius comellationibus & ebrietatibus vacent, & securius ac licentius suis concupiscentiis, suae carnis fervant illecebris, merito tales male petere dicuntur. Verum quia omnes huiusmodi petitores, eò quod male petant, accipere non merentur, studeamus dilectissimi & bene petere, & digni obtinenda, quae petimus, existere. Quod ita fit, si & ea, quae Deus iussit, orando quaerimus, & quales ipse nos fieri docuit, tales ad orandum procedimus, & intenti in precibus, donec impetremus, insistimus. Si autem scire cupimus, quae ipse nos petere velit, audiamus illud evangelicum: *Quarite primum regnum Dei, & iustitiam eius, & haec omnia adjicientur vobis.* Regnum autem Dei & iustitiam eius quaerere, est caelestis patrie dona desiderare, & quibus iustitiae meritis ad hæc perveniri debeat, indefinenter inquirere: ne si à via forte, quae illò ducit, aberremus, pervenire quò nitemur, minime queamus. Quod si verba Domini & Salvatoris nostri, quibus nos de exemplo terreni parentis ad rogandum Deum Patre hortatur, diligenter inspiciamus, citius agnoscimus, quae sit maxime iustitia, quae iter nobis regni caelestis aperiat. *Quia, inquit, ex vobis patrem petet panem, nunquid lapidem dabit illi? Aut piscem, nunquid pro pisce serpentem dabit illi? Aut si petierit ovum, nunquid porriget illi scorpionem?* Aperta etenim est comparatio hæc, & cunctis audientibus ad intelligendum facilissima: quia si homo quilibet mortalis ac fragilis, & peccati adhuc carne gravatus, petentibus se filiis, quos diligit, quae habet bona, quamvis terrena & fragilia dare non denegat, multò magis Pater caelestis petitoribus suis suo timore & amore praeditis non defectiva in caelis bona largitur. Sed juxta typicam intelligentiam panis dilectionem significat, quia sicut ille principalis est cibus, ita ut sine eo mensa inops videatur: ita hæc principalis est virtus, ita ut sine illa virtute reliquae spirituales virtutes esse nequeant. Quia nimirum quicquid boni agitur, in sola dilectione perficitur. Unde dicit Apostolus: *Quia si linguam hominum loqueretur, & Angelorum, & si haberet prophetiam, & nosset mysteria omnia, & omnem scientiam, & si haberet omnem fidem, ita ut montes transferret, & si distribuere omnes facultates suas in cibos pauperum, & si traderet corpus suum, ita ut arderet: charitatem autem non haberet, nihil ei prodesset. Charitas autem vera est, quae Dominum ex toto corde, tota anima, tota virtute, & proximum tanquam nosipsum diligere precipimus.* Nec tantum proximis & amicis, verum etiam inimicis perfectus quisque beneficium dilectionis impendere debet, Domino dicente: *Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos. Orate pro persequentibus & calumniantibus vos, ut sitis filii patris vestri, qui in caelis est.* In pisce autem fides non ficta exprimitur. Quomodo enim piscis sub tegumento aquarum nascitur, vivit & alitur: sic & fides, quae in Deum est, quae alterius vitae gaudia per lamenta praesentia fletusque requirit, invisibiliter in corde gignitur, invisibili gratia Spiritus per aquam baptismatis consecratur, invisibili auxilio divinae protectionis ne deficiat, nutritur, invisibilium praemiorum intuitu quaeque valet, bona operatur, memor illius Apostolici: *Quia quae videntur, temporalia sunt: quae autem non videntur, aeterna sunt.* Possumus & hoc dicere, quia piscis in eo fidei typum teneat, quod sicut ille crebris maris fluctibus tunditur, nec perimitur: ita fides firma, quantilibet adversantis pressuris mundi impugnetur, inconcussa persistat: imò etiam de certamine gloriosior exultat, adjuvante illo, qui missus ad predicanda ejusdem fidei dona,

discipulis

Iacob. 4

Math. 6

1. Cor. 13

Deu. 6 & Matt. 22

Math. 5

1. Cor. 4

Joan. 16

discipulis ait: *in mundo pressuram habebitis, sed confidite, ego vici mundum.* Porro per ovum spei nostrae certitudo figuratur: quia in ovo nondum fetus cernitur, sed futura avis foetus speratur. Et fideles qui nec dum id praesenti supernae patriae gloriam quam credunt, intuentur, sed futuram sperando praestolantur. Unde dicit Apostolus: *si autem, quod non videmus, speramus, per patientiam expectamus.* Haec igitur sunt, fratres charissimi, bona, quae principaliter à Domino petere, haec iustitia regni Dei, quam ante omnia quaerere debemus, Fides videlicet, Spes & Charitas, quia scriptum est: *Iustus ex fide vivit. Sperantes autem in Domino misericordia circumdabit.* Et, *Plenitudo legis est dilectio.* Omnis enim lex in uno sermone impletur: *Diligens enim proximum tuum, sicut teipsum.* Et iterum: *Dilectio proximi malum non operatur.* Non est autem metuendum, ne si gratiam dilectionis à Domino pia devotione quaeramus, si intimo ex corde dicamus: *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie,* ille cor nostrum rigore odiorum constringi permittat. Hunc etenim rigorem per duriciam lapidis insinuat, cum dicit:

Quis autem ex vobis patrem peti panem, nunquid lapidem dabit illi? Non est formidandum, ne si fortitudinem fidei contra hostis antiqui tentamenta precemur toto ex corde dicentes: *Domine auge nobis fidem,* ille nos infidelitatis sinat interire venenis. Jure enim nomine serpentis virtus infidelitatis, quod per ipsum generi humano aspersum est, exprimitur, cum dicitur:

Aur si piscem peti, nunquid pro pisce serpentem dabit illi? Non est timendum, ne si spem caelestium bonorum, per quam praesentia, adversa simul & prospera contemnere possimus, à Domino postulemus, ille auditum avertat, ac nos desperatione futurorum retrò respicere, id est, ea, quae relinquimus, patiat labentis seculi commoda virulenta requirere. Rectè namque immutatio boni propositi nociva, & concupiscentiae carnalis repetitio veneno scorpionis, quod retrò, id est, in cauda gestat, comparatur, cum dicitur:

Aur si petierit ovum, nunquid porriget illi scorpionem? Haec itaque petamus à Domino, charissimi, ut scilicet alimentum nobis purae charitatis, sincere fidei, certae spei tribuat, ut duriciam odiorum, ut perfidia virtus, ut aculeum nobis desperationis, qui ad caduca retrahere solet, auferat, & absque ulla dubietate, quod petimus, accipiamus. Ait enim veridica voce Joannes Apostolus: *Quia quaecunque petierimus secundum voluntatem eius, audit nos.* Sed & ipse Dominus certam nobis fiduciam dat impetrandi, quae rectè petimus, cum subjungit:

Si ergo vos, cum sitis mali, nobis bona dare dare filii vestris, quanto magis Pater vester de caelo dabit Spiritum bonum petentibus vestris? [Maiores autem vocat discipulos, qui utique, quantum ad humanum spectat iudicium, boni erant: quia nimirum nemo est, qui in hac vita à cunctis valeat immunis esse delictis, Salomone affirmante, qui ait: *Quia non est homo iustus in terra, qui faciat bonum & non peccet.* Unde providè Dominus, qui gravibus peccantium reatibus graviora poenitendi medicamenta demonstrat, ipse quotidianos electorum erratus, qui verbo maxime vel cogitatu contingunt, quotidianis orationum studiis docet debere curari, quos inter alia sic orare praecipit: *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Vel certe malos appellat discipulos, quia in comparatione divinae bonitatis omnis creatura mala esse probatur, dicente Domino: *Nemo bonus nisi unus Deus,* cum tamen participatione ejusdem divinae bonitatis rationalis creatura bona fieri posse cognoscitur. Unde & Dominus pia promissione testatur: *Quia Pater de caelo dabit Spiritum bonum petentibus vestris,* ut profecto ostendat, quia qui ex seipsis mali sunt, per acceptam Spiritus gratiam boni possunt effici. Spiritus bonum petentibus dandum à Patre pollicetur, quia sive Fidem, Spem, Charitatem, sive alia quaelibet bona caelestia desideramus adipisci, non aliter nobis haec quam Spiritus sancti donum tribuuntur. Hinc est enim quod idem Spiritus in Epistola: *Spiritus sapientiae & intellectus, spiritus consilii & fortitudinis, spiritus scientiae & pietatis, spiritus timoris Domini.* Et in alio loco spiritus dilectionis & pacis, spiritus gratiae

Rom. 8

Psal. 31

Abac. 2

Rom. 1

Rom. 13

ibidem.

Luc. 17

Joan. 5

Eccles. 7

Math. 6

Marc. 11

Epist. 11

1. Cor. 13

& precum nominatur: quia nimirum quicquid boni veraciter habemus, quicquid boni agimus, hoc eodem spiritu largiente percipimus. Quod intelligens Propheta, cum cordis mundiciam quaereret, dicens: *Cor mundum crea in me Deus,* continuo subjuxit: *Et spiritum rectum innova in visceribus meis.* Quia si non interiora nostra Spiritus Domini rectus impleverit, cor in nobis mundum unde sit, non habet. Cum operis boni profectum concupiscens dixisset: *Domine, ad te confugi, doce me facere voluntatem tuam,* statim quo hunc ordine consequi deberet, ostendit, cum subdidit: *Spiritus tuus bonus deducet me in viam rectam.* Cujus vestigiis juxta modulum nostrum, fratres dilectissimi, adherentes petamus Deum Patrem, ut Spiritus sui gratia nos in viam rectae fidei, quae per dilectionem operatur, inducat. Et ut optata mereamur obtinere, taliter vivere studeamus, ne tanto Patre sumus indigni; quin potius mysterium regenerationis, quo in baptisate filii Dei sumus effecti, illibato semper corpore pariter & mente servemus. Certum namque est, quia si summi Patris mandata sectamur, remunerabit nos hereditate sempiternae benedictionis, quam nobis ante secula paravit, per Dominum nostrum Jesum Christum, qui cum eo vivit & regnat Deus in unitate Spiritus sancti, per omnia secula seculorum. Amen.

Psal. 50

Psal. 142

ibidem.

IN DIE ASCENSIONIS DOMINI.

Marci 16.

In illo tempore, novissimè recumbentibus undecim discipulis, apparuit illis Jesus, & exprobravit incredulitatem illorum, & duritiam cordis, quia hu, qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt. Et reliqua.

BEDAE PRESBYTERI DE EADEM LECTIONE.

Quomodo novissimè, quasi jam ultra eum non viderint? Novissimum quippe illud est, quo Dominum Apostoli in terra viderunt, quando ascendit in caelum, quod factum est quadragesimo die post ejus resurrectionem. Nunquid nam tunc exprobraturus erat, quod non credidissent eis, qui eum viderant resurrexisse, quando jam & ipsi post resurrectionem toties eum viderant? Illud ergo accipiamus, post multas demonstrationes ejus, quibus per dies quadraginta discipulis suis praesentatus est, eum etiam novissimè, recumbentibus illis undecim, apparuisse, id est, ipso quadragesimo die. Et quoniam jam erat ab eis ascensus in caelum, hoc eis illo die maxime exprobrare voluisse, quia his, qui viderant eum resurrexisse, non crediderant, antequam eum ipsi viderent: cum utique post ascensionem suam, praedicantibus illis Evangelium, gentes, quae non viderunt, fuerant crediturae. Post illam quippe exprobrationem secutus, ait idem Marcus:

Et dixit eis: Euntes in mundum universum praedicate Evangelium omni creaturae: qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur. Hoc ergo praedicatum, quoniam qui non crediderit, condemnabitur, cum id utique non crediderit, quod non vidit, nonne ipsi primitus fuerant objurgandi, quod, antequam Dominum vidissent, non crediderint eis, quibus Dominus apparuisset? Quod verò dixit eis:

Euntes in mundum universum praedicate Evangelium omni creaturae. Nunquid sanctum Evangelium vel insensatis rebus, vel brutis animalibus fuerat praedicandum, ut de eo discipulis dicitur: *Praedicate omni creaturae.* Sed omnis creaturae homine potest omnis natio gentium designari. Antè enim dictum fuerat, *In viam gentium me abieritis:* nunc autem dicitur, *Praedicate omni creaturae,* ut scilicet prius à Judaea Apostolorum repulsa praedicatio tunc nobis in adiutorium fieret, cum hanc illa ad damnationis suae testationem superba repulisset.

Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur. Fortasse unusquisque apud semetipsum dicat: Ego jam credidi, salvus ero. Verum dicit, si fidem operibus tenet. Vera erubim fides est, quae in hoc, quod verbis dicit, moribus non contradicit. Hinc est enim quod de quibusdam falsis fidelibus Paulus dicit: *Qui confitentur*

Tit. 1.

Joan. 2. ventur se nosse Deum, factis autem negant. Hinc Joannes ait: Qui dicit se nosse Deum, & mandata eius non custodit, mendax est. Cū autem dicatur: Qui vero non crederit, condemnabitur, quid hic dicimus de parvulis, qui per aetatem adhuc credere non valent: nam de maioribus nulla quæstio est. In Ecclesia ergo Salvatore per alios parvuli credunt, sicut ex aliis ea, quæ illis in baptismo remittuntur, peccata traxerunt.

Signa autem eos, qui crederint, hæc sequuntur: In nomine meo demonia ejicient, linguæ loquentur novis, serpentes tollent, et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit: super agros manus imponent, & bene habebunt. Nunquid quia ista signa non facimus, minimè credimus? Sed hæc necessaria in exordio Ecclesiæ fuerunt: ut enim ad fidem cresceret, miraculis fuerat nutrienda. Quia & nos, cūm arbuta plantamus, tam diu eis aquam fundimus, quousque ea in terra convalesse videamus. At si semel radicem fixerint, irrigatio cessabit.

Cor. 14. Hinc est enim quod Paulus dicit: Lingua in signum sunt non fidelibus, sed infidelibus. An non habemus de his signis atque virtutibus, quæ adhuc subtilius considerare debemus? Sancta quippe Ecclesia quotidie spiritaliter facit, quod tunc per Apostolos corporaliter faciebat. Nam sacerdotes ejus, cūm per exorcismi gratiam manus eidentibus imponunt, & habitare malignos spiritus in eorum mente contradicunt, quid aliud faciunt, nisi demonia ejiciunt? Et fideles quoque, qui jam vitæ veteris secularia verba derelinquunt, sancta autem mysteria insonant, conditoris sui laudes & potentiam, quantum prævalent, narrant, quid aliud faciunt, nisi novis linguæ loquuntur? Quis dum bonis suis exhortationibus malitiam de alienis cordibus auferunt, serpentes tollunt, & dum pestiferas suasiones audiunt, sed tamen ad operationem pravam minimè pertrahuntur, mortiferum quidem est, quod bibunt, sed non eis nocebit, qui quoties proximos suos in bono opere infirmari conspiciunt, dum eis tota virtute concurrunt, & exemplo suæ operationis illorum vitam roborant. Qui in propria actione titubant, quid aliud faciunt, nisi super agros manus imponunt, ut bene habeant? Quæ nimium miracula tantò majora sunt, quantum magis spiritalia: tantò majora sunt, quantum per hæc non corpora, sed animæ suscitantur.

Et Dominus quidem Iesus postquam lucutus est eis, assumptus est in cælum, & sedet à dextris Dei. Considerandum nobis est, quid est, quod Marcus ait: Sedet à dextris Dei. & Stephanus dicit: Video cælos apertos, & filium hominis stantem à dextris Dei. Quid est, quod Marcus hunc sedentem, Stephanus verò stantem se videre testatur? Sed scimus, quia sedere iudicantis est, stare verò pugnantis vel adiutantis. Quia ergo redemptor noster assumptus in cælum, & nunc omnia iudicat, & ad extremum iudex omnium veniet, hunc post assumptionem Marcus sedere describit, quia post ascensionis suæ gloriam iudex in fine videbitur: Stephanus verò in laboris certamine positus stantem vidit, quem adiutorem habuit, quia ut iste in terra persecutorum infidelitatem vinceret, pro illo de cælo illius gratia pugnavit. Sequitur:

Illi autem profecti prædicaverunt ubique, Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis. Quid in his considerandum est, quid memoriæ commendandum, nisi quòd præceptum obedientia, obedientiam verò signa secuta sunt? Inter quæ notandum, quòd Evangelium suum Marcus quanto tardius cæteris inchoavit, tanto in longiora scribendo tempora porrexit. Nam neque de nativitate ipsius Domini aut præcursoris ejus, neque de infantia vel pueritia utriuslibet eorum aliqua commemorans, neque de nativitate Salvatoris aliter scribens, excepto quòd eum in capite Evangelii sui filium Dei nominat, ab initio evangelicæ prædicationis, quod per Joannem factum est, cepit, & ad illud usque tempus narrando pervenit, quo Apostoli idem Evangelium verbum totum prædicando diffeminare per orbem. Restat sanè quæstio non minima, quomodo scripserit idem Evangelista Angelum dixisse mulieribus: Ite, dicit discipulis ejus & Petro, quia præcedet vos in Galilæam, ibi enim videbitis, sicut dixit vobis, nec tamen ibi

visum à discipulis Dominum, in ullo post hæc Evangelii sui loco retulerit. Et quidem Matthæus ab ille discipulos dicit in Galilæam, ibique Dominum visisse & adorasse, & præceptum ab eo accepisse eundi, docendi, baptizandi omnes gentes in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. At tamen inspecta aliorum scriptura Evangelistarum docet eum sæpius ante visum discipulis, maximè ipsodie resurrectionis ejus in Hierosolymis, & in castello Emaus. Quare ergo specialiter se in Galilæam præcessurum, & ibi à discipulis videndum prædixit, cūm neque ibi solum, neque ibi primum fuerit visus? Videamus ergo cujus mysterii gratia secundum Matthæum & Marcum resurgens ita mandaverit: Præcedam vos in Galilæam, ibi enim videbitis. Quod est completum est, tamen post multa completum est, cūm mandatum sic sit, (quæquam sine præiudicio necessitatis) ut aut hoc solum, aut hoc primum expectaretur fieri debuisse. Proculdubio ergo quoniam vox est ista non Evangelista narrantis, quòd ita factum sit, sed Angeli eum mandato Domini & ipsius Domini, Evangelista autem narrantis: sed ita ab angelo & à Domino dictum sit, prophetia dictum accipiendum est. Galilæa namque interpretatur vel transmigratio, vel revelatio. Prius itaque secundum transmigratorum significationem quid aliud occurrit intelligendum: Præcedet vos in Galilæam, ibi enim videbitis, sicut dixit vobis, nisi quia Christi gratia de populo Israël transmigratura erat ad gentes, quibus Apostoli prædicantes Evangelium nullo modo crederentur, nisi eis ipse Dominus viam in cordibus hominum præpararet? Et hoc intelligimus, præcedet vos in Galilæam. Quod autem gaudentes mirantur, disruptis & evictis difficultatibus, aperiti sibi ostium in Domino per illuminationem fidelium, hoc intelligitur, ibi enim videbitis, i. ibi membra ejus invenietis, ibi vivum corpus ejus in eis, qui vos susceperint, agnoscentis. Secundum illud autem, quòd Galilæa interpretatur revelatio, non jam in forma servi intelligendum est, sed in illa, in qua æqualis est Patri, quem promissit apud Joannem dilectoribus suis, cūm diceret: Ego diligam eum, & ostendam illi meipsum. Non itaque secundum id, quòd jam videbant, & quòd etiam resurgens cum cicatricibus non solum videndum, sed etiam tangendum postmodum ostendit, sed secundum illam ineffabilem lucem, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, secundum quam lucet in tenebris, & tenebræ eum non comprehenderunt. Illuc nos præcessit, unde ad nos veniens non recessit, & quò nos præcedens non deseruit. Illa erat revelatio tanquam vera Galilæa, eum similes ei etiam, ibi enim videbitis, sicut est. Ipsa erit etiam beatorum transmigratio ex isto seculo in illam æternitatem, si ejus præcepta sic amplectamur, ut ad ejus dexteram aggregari mereamur. Tunc enim ibi sunt finis in combustionem æternam, iusti autem in vitam æternam. Hinc illuc trans migrabunt, & ibi eum videbunt, quomodo non vident impij. Tollitur enim impius, ne videat claritatem Domini, & impij lumen non videbunt. Hac est autem vita æterna, ut cognoscant te unum verum Deum, & quem misisti, Iesum Christum, sicut in illa æternitate cognoscitur, quo suos perducet per formam servi ut eum liberi contemplantur per formam Domini. Quod nobis quoque præstare dignetur Iesus Christus, qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & gloriatur Deus per immortalia secula seculorum. Amen.

DOMINICA EXAUDI. Joan. 15.

In illo tempore dixit Iesus discipulis suis: Cūm venerit paracletus, quem ego mittam vobis à Patre Spiritum veritatis, qui à Patre procedit, ille testimonium perhibebit de me. Et reliqua.

BEDÆ PRESBYTERI DE

EADEM LECTIOE.

EX multis sancti Evangelii locis invenimus, quia discipuli ante adventum Spiritus sancti minus capaces erant ad intelligenda arcana divinæ sublimitatis, minus fortes ad toleranda adversa humana pravitas, sed eis, adveniente Spiritu cum augmento divinæ cognitionis, data est etiam constantia vincendæ humanæ persequutionis. Unde illis dominica promissione nunc dicitur:

Cūm venerit paracletus, quem ego mittam vobis à Patre Spiritum veritatis, qui à Patre procedit, ille testimonium perhibebit de

me, Et vos testimonium perhibebitis. Notandum autem in primis, quod Dominus spiritum veritatis, & à se mittendum esse testatur, & eundem mox à Patre procedere subiungit, non quia idem spiritus aliter à Patre procedit, quam à filio mittitur, aut alio tempore à Patre procedit, quam cum à filio mittitur, sed ideo filius eum à se mitti, & à Patre dicit procedere, ut aliam Patris, aliam esse suam personam designet, atque in eadem distinctione personarum unam esse operationem ac voluntatem suam cum Patris voluntate & operatione denunciet. Cum enim ejusdem spiritus gratia datur hominibus, mittitur profecto spiritus à Patre, mittitur & à Filio: procedit à Patre, procedit & à Filio: quia & ejus missio ipsa processio est, quæ ex Patre procedit & Filio. Venit & sua sponte, quia sicut coequalis est Patri & Filio, ita eandem habet voluntatem cum Patre & Filio communem. Spiritus enim ubi vult spirat. Et sicut Apostolus enumeratis donis celestibus ait: *Hæc autem omnia operatur unus atque idem spiritus, dividens singulis prout vult.* Adveniens autem spiritus testimonium perhibet de Domino, quia discipulorum cordibus aspirans, omnia, quæ de illo erant facienda mortalibus, clara illis luce revelavit: quod videlicet æqualis & consubstantialis erat Patri ante secula, quod consubstantialis nobis factus est in fine seculorum, quod de virgine natus sine peccato vixit in mundo, quod quando voluit, & qua voluit morte transivit de mundo, quod veraciter resurgendo mortem destruxit, veram, in qua passus & resurrexit, eamdem ad cælos ascendendo levavit, atque in paternæ gloriæ dextera constituit, quod omnia prophetarum scripta illi testimonium perhibent, quod confessio nominis ejus usque ad fines ætatis propaganda terrarum, cæteraque fidei illius mysteria Spiritus S. testimonio sunt referata discipulis. Neque illis tantummodo, sed & omnibus, qui per verbum eorum credunt in Dominum, quicquid rectè sapiunt, ejusdem spiritus est munere concessum. Ille ergo, inquit, testimonium perhibebit de me, & vos testimonium perhibebitis: quia quæ spiritu intrus docente perceperunt, hæc abjecto timore spiritum foris loquendo & aliis ministrabant. Ipse namque Spiritus corda eorum & scientiæ veritatis illustravit, & ad docenda, quæ nosset, culmine virtutis erexit: unde rectè apud Esaiam Spiritus idem fortitudinis & scientiæ nuncupatur. Est enim Spiritus scientiæ, quia per ipsum, quæ rectè agere, vel etiam cogitare debeamus, agnoscimus: est & fortitudinis, quia etiam per ipsum, ut quæ benè novimus operemur, accipimus, ne adversitate aliqua à bonis, quæ cepimus, repellamur.

Et vos, inquit, testimonium perhibebitis, quia ab initio mecum estis. Cum data Spiritus gratia etiam hoc fiduciam discipulorum juvit, quod ab initio erant cum Domino, ideoque quæ apud illum viderent & audierunt, absque ulla ambiguitate prædicare valebant. Unde benè Petrus alium pro Juda ordinare volens Apostolum, non hunc neophytum, sed probatum ex tempore curabat eligere, dicens: *Oportet ergo ex his viris, qui nobiscum congregati sunt in omni tempore, quo intravit & exivit inter nos Dominus Iesus, restem resurrectionis ejus nobiscum fieri unum ex istis.* Hinc ipse gentibus evangelizans confidenter agebat: *Hunc Deus suscitavit tertia die, & dedit eam manifestam fieri non omni populo, sed rebus præordinatis à Deo, nobis qui manducavimus & bibimus cum illo, postquam resurrexit à mortuis.* Sed quia crescentibus electorum meritis statim crescere solet antiqui hostis invidia, quæ vel per seipsum laenter, vel per homines suæ malignitatis subditos patenter inchoata pietatis germina conetur obruere, rectè Dominus promissis à discipulis prædicandi fiduciâ persecutionem quoque eorum, qui eidem prædicationi resisterent, pariter exorturam ostendit, dum subdidit:

Hæc locutus sum vobis, ut non scandalizemini. Absque synagoga facient vos. Curavit namque pius magister futura discipulis pravorum bella prædicere, quod minus hæc eos venientia possent offendere, quia solent nimirum levius ferri adversa, quæ possunt ante prænosci. Nam quæ imparato ac non providenti animo mala ingeruntur, gravius hunc sepe ab integritatis suæ statu dejiciunt. Unde benè Salomon admonet, dicens: *Fili accedens ad servitium Dei, sta in iustitia*

& timore Domini, & prepara animam tuam ad tentationem. Non solum verò discipulos Salvator à contribulitum societate pellendos, sed ab eis etiam mortis pericula passuros fuisse præmonuit. Nam sequitur:

Sed venit hora, ut unus, qui interfecit vos, arbitretur obsequium se præstare Deo. Arbitrabantur autem obsequium se Deo præstare Judæi in eo, quod ministros novi Testamenti odii insequabantur & mortibus: quia sicut illis testimonium perhibet Apostolus, æmulationem Dei habent, sed non secundum scientiam. Et de seipso loquitur: *Et ego quidem existimaveram me adversus nomen Iesu Nazareni debere multa contraria agere, quod & feci Hierosolymis.* Prædictis ergo pressuris adversantium repente quasi consolans discipulos adjunxit:

Sed venit hora, ut unus, qui interfecit vos, arbitretur obsequium se præstare Deo. Ac si aperte dicat: Bella quidem tribulationum à contribulitibus vestris estis passuri, sed eò tolerabilius hæc suscipite, quoniam non tam odio vestri, quam divinæ legis æmulatione vobis ingerentur. Cujus memor admonitionis B. martyr Stephanus flexis genibus pro his, qui se interfeciebant, pia voce supplicabat, dicens: *Domine, ne statuas illis hoc peccatum.* Arbitrabantur ergo legis annulatores obsequium se præstare Deo, dum præconibus gratiæ necesse inferrent: sed frustra legem, quæ per famulum data est, defendunt, qui gratiam, quam ipse filius offert, accipere renuntiant. Incassum se Deo Patri placere estimant, qui Dei filium contemnere, imò etiam persequi ac blasphemare laborant. Unde rectè subiungitur:

Et hæc facient vobis, qui non noverunt Patrem, neque me. Quia enim filius in Patre, & Pater est in filio, & qui videt filium, videt & Patrem, patet profecto, quia quicumque filii credulitati obstinata mente resistunt, nec Patrem nosse probantur. Unde etiam idem Joannes veritatem divinæ unitatis insinuans, ait: *Omnis, qui negat filium, nec Patrem habet: qui constituitur filium, & Patrem habet.* Et iterum: *Et omnis, qui diligit eum, qui genuit, diligit eum, qui natus est ex eo.* Verum quia discipuli, qui Patrem benè noverant & filium, multa pro ejusdem scientiæ defensione ac propalatione fuerant passuri, provida Dominus admonitione subjungit:

Sed hæc locutus sum vobis, ut cum venerit hora, eorum reminiscamini, quia ego dixi vobis. Magnoperè pensandum est, quod ait, *Ego dixi vobis*, ego qui pro vestra vita ac salute moriturus sum, quæ vos meo sanguine redempturus, qui vos in tribulatione semper adiuturus, qui æterna vobis præmia post tribulationem daturus sum, Magnum quippe certantibus levamen, magnam consolationis gratiam præstat, quando ille certamina eadem futura prædixisse reminiscitur, qui & milites suos, ne vinci possent, adjuvare, & ne incassum vincant, immortalem post prælia solet pendere palmam. Qui enim hic horam persecutionis venturam præmonuit, ipse paulo post in eadem persecutione suum fidelibus auxilium pollicetur, dicens: *In mundo pressuram habebitis, sed confidite, ego vici mundum.* Ipse alibi legitime certantibus coronam vitæ repromittit, dicens: *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum caelorum.* Hæc de Evangelica lectione, fratres charissimi, breviter explanando discurremus, nunc libet de ipsa, quam colimus, quinquagesimæ solennitate subtilius aliquid loqui. Sicut enim imminetibus solennibus paschalibus quadragesimæ jejuniorum observantiâ celebravimus, sic eisem peractis, quinquagesimam non sine certi causâ mysterii festa devotione agimus. Nam quia sancta Ecclesia in quibusdam suis membris adhuc pro æterna requie laborat in terris, in quibusdam verò omni finito labore cum Christo jam regnat in cælis, in memoriam utriusque vitæ constituere Patres nostri gemina hæc congruæ religionis solennia, quadragesimam videlicet afflictionis & jejuniorum, instante jam dominicæ resurrectionis tempore, gaudiisque paschalibus, ut per eam nobis sapius ad memoriam revocarent: quia per labores & continentiam, per vigillas & orationes, & per cætera, quæ Apostolus commemorat, arma iustitiæ ad vitæ immortalis præmia debeamus attingere. Porro quinquagesimam ab ipso dominicæ resurrectionis die inchoare, & gaudiis potius

Ioan. 3
1. Cor. 12

Esai. 11

Actu. 1

Actu. 10

Eccles. 2

Rom. 10
Act. 26

Act. 7

Ioan. 14

1. Ioan. 1
1. Ioan. 5

Ioan. 16
Math. 5

1. Cor. 6

laudibusque divinis, quam jejuniis voluerunt esse celebrem, quatenus annuis ejus festis dulcius admoneremur, desiderium nostrum ad obtinenda festa, quæ non sunt annua, sed continua, non terrena, sed cœlestia semper accendere, fixumque tenere, quia non in tempore mortalitatis hujus, sed in eternitate futuræ incorruptionis vera nobis querenda felicitas, vera est inveniendæ solennitas, ubi cessantibus cunctis languoribus tota in Dei visione ac laude vita geritur. Juxta hoc quod propheta corde pariter & carne in Deum vivum exultans, aiebat: *Beati qui habitant in domo tua Domine, in secula seculorum laudabunt te.* Unde merito quinquagesimæ diebus in memoriam hujus nostræ quierissimæ ac felicissimæ actionis crebrius ac festivius Alleluja canere solemus. Alleluja namque Hebræis sermo est, & interpretatur Latine, *Laudate Dominum.* Denique in Psalmis, ubi nos canimus, *Laudate Dominum,* pro hoc verbo apud Hebræos semper Alleluja canitur: quod Evangelista Joannes in Apocalypsi sua cœlestium agmina virtutum cantantia se audisse perhibet. Sed & venerabilis ille Tobias ex visione Angelica intelligens, qualis superiorum civium gloria, quanta ipsius Hierusalem cœlestis sit claritas, hæc mystica voce dicebat: *Ex lapide pretioso & mundo omnes plateæ ejus sternentur, & per vias ejus Alleluja cantabitur.* Rectissime autem & pulcherrimè generalis sanctæ Ecclesiæ mos inolevit, ut hoc divinæ laudationis carmen propter reverentiam primæ autoritatis à cunctis per orbem fidelibus Hebræa voce caneretur. Quod ideo fit, ut per talis consonantiam devotionis omnis admoveatur Ecclesia, quia & nunc in una fidei confessione ac dilectione Christi consistere debeat, & ad illam in futuro patriam festinare, in qua nulla diversitas mentium, nulla est dissonantia linguarum. Nam quomodo in Hierosolymis quondam multitudinis credentium erat cor unum & anima una: & erant illis omnia communia, ita in illa summæ pacis visione multitudinis videntium Deum erit cor unum & anima una, videlicet diligendi ac laudandi eum, cujus se gratiã viderint esse salvatos: & ibi veraciter erunt omnibus omnia communia, quia sicut Apostolus ait: *Erunt Deus omnia in omnibus.* In cuius typum temporis ac laudabundæ nostræ quietis ultimi septem Psalmi, qui specialiter in Domini laudem canuntur, Alleluja titulo prænotantur. Septima quippe dies sabbati, id est, requie per legem vocari, & haberi præcepta est. Et aptè liber Psalmorum post tanta cœlestium præceptorum infinita, tot arcanorum spiritualium mysteria decantata, tantas saluberrimæ confessionis ac deprecationis humillimæ voces editas semper Alleluja titulis finitur: quia quicquid in hac vita boni gerimus, quicquid in obsequium nostræ redemptoris lingua exultante proferrimus, quicquid pro æternæ patriæ desiderio cogitamus, cuncta hæc nimirum ea nobis mercede recompenfantur, ut in requie sempiterna & audire vocem laudis ejus, & ipsi cum Sanctis eum benedicere, gloriam regni ejus dicere, & potentiam virtutis ejus loqui mereamur. Idcirco autem plures magistri Ecclesiæ decantationem Alleluja tempore quadragesimæ intermittendam esse sanxerunt, quamvis in Ecclesia nunquam à divina laude cessatur, sed aliis verbis, quæ id ipsum perfecte significant, ejus quotidie donamus, ut nova ejus repetitio majorem gratior emque paschalibus solenniis honorificentiam reddat & splendorem. Sed & hoc in mysterium maxime designare voluerunt, quod in hujus exilii peregrinatione, sicut ex parte novimus, & ex parte prophetamus, ita etiam ex parte Dominum laudamus, dicentes cum propheta: *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?* Cum verò nostram patriam, terram scilicet viventium, domumque regni cœlestis nobis olim à Domino reprimissimam intrare meruerimus, tunc ut illum & perfecte intueri, sic etiam perfecte valebimus laudare, juxta illud Psalmista: *Et in templo ejus omnes dicent gloriam.* Unde & alibi dicit: *Cæli enarrant gloriam Dei.* Cælos quippe cœlestis patriæ cives appellat. Et quidem teringenæ gloriam Dei narrare possunt, non autem hanc enarrare nisi cæli cives sufficiunt, qui quò hanc viciniùs vident, eò certius valent eloqui. Utramque sanè hanc solennitatem, scilicet & quadragesimæ & quinquagesimæ, non quorumlibet hominum, sed ipsius Domini ac

Salvatoris nostri patriam nobis sanxit autoritas: quadragesimam videlicet in eo, quò quadragesima diebus & quadragesima noctibus jejunavit in deserto, victique tentatoris virtutis, ministeriis fruebatur Angelicis: ubi suo nos informavit exemplo, quia per macerationem carnis adversarii spiritualis machinas evitare, & ad Angelorum debeamus pervenire consortium. Porro quinquagesimæ nobis gaudia in eo servanda monstravit, quò post resurrectionem seipsum discipulis vivum in multis argumentis per dies quadragesima præbuit, apprensus eis, & loquens de regno Dei & convescens, ut in eorum Actibus legitur, quia illos suã frequentia visitationis lætabundum hoc tempus habere fecit ac festivum. Sed & in cœlum ascendens nequaquam eis prisce suæ præsentie dulcedinem abstulit, sed eandem potius promisso Spiritus S. charismate cumulavit. Denique cum promitteret eos Spiritu S. baptizandos post dies non multos, eisque benedicens ascenderet ac ferretur in cœlum, quadragesimo utique die suæ resurrectionis, *mox illi adorantes regressi sunt in Hierusalem cum gaudio magno, & erant semper in templo laudantes & benedicentes Deum.* Hoc quoque nobis gaudium, ac laudem, & benedictionem cœlesti, quã Spiritus sancti præstolabantur adventum usque ad diem quinquagesimum, quem Græci Pentecosten appellant, solennitatis hujus lætitiã docuerunt esse protelandam. Inter hæc verò solertius intuendum, fratres charissimi, quò Dominus hac quadragesima dierum conversatione cum discipulis, non solum futuri seculi gaudia, quæ cum illo sumus habituri, præsignavit: verum etiam ineffabilem circa nos suæ pietatis ostendit affectum, qui deposita jam infirmitate corporis, imò finitã, & per resurrectionis virtutem in cœlestem gloriam commutatã, dignatur tamen adhuc discipulorum interesse convivio, ut eos socios habere possit in cœlo, ut præcepta, quibus ad regnum Dei perveniant, vivacius ipsa familiaritate commendet. Quid enim fratres mei, quid sibi vult horum conjunctio verborum, quã dicitur: *Apparens eis, & loquens de regno Dei, & convescens,* nisi quia patenter ostenditur, quò ob hoc maxime convictui sociabatur eorum, cum de regno Dei loqueretur, ut terrenas inter eos epulas sumens, quibus cœleste corpus monstrabat, arcibus eos vinculis suæ charitatis obligaret, atque illius temporis memoriam roboraret, de quo eis ante passionem suam promittendo prædixerat: *Et ego dispono vobis, sicut disposui mihi patrem meum regnum, ut edatis & bibatis super mensam meam in regno meo.* Merito ergo sacrosanctis diebus his nos quoque majoribus epulis atque hymnis cœlestibus vacamus, ob reverentiam nimirum dominicæ resurrectionis, ob memoriam dominicæ convictus cum discipulis, simul ob spem futuræ nostræ quietis ac vitæ immortalis. Sed & genu in oratione nimirum juxta morem flectimus, quia pro certo genuum inflexio penitentia & luctus indicium est. Quòd etiam in omnibus dominicis diebus observandum propter ejusdem resurrectionis, vel dominicæ, vel nostræ sacramenta Patres instituerunt. De sacramento autem quinquagenarii vel quadragenarii numeri multipliciter à Patribus disputatum est. Sed quia nos in longum duximus sermonem, breviter modò fraternitati vestræ dicere sat est, quòd rectè jejuniorum caremonia quadragesimario dierum numero observantur: ut scilicet per hoc insinuetur, quòd toto hujus vitæ tempore pro æternæ vitæ perceptione laborare debeamus. Quare enim deni quadragesima sunt, & vita præsens congruè quaternario numero figuratur, vel quia quatuor annis temporibus tota variatur, vel quia mundus ipse, in quo vivimus, quatuor elementis subsistit, videlicet igne, aëre, aqua & terra. Futuræ autem vitæ beatitudo denario numero non inconvenienter exprimitur. Hinc est enim, quòd Dominus operarios vineæ denario remuneratos esse perhibet. Operarii quippe vineæ cultores sunt sanctæ Ecclesiæ. Denarius autem vitæ cœlestis perfectionem designat, in qua gloriam Dei, summi videlicet regis, speculantes in eandem imaginem transformamur, non solum in eo, quòd regis imaginem habet & inscriptionem, verum etiam in eo, quòd decem obolis, qui perfectus est numerus, constat, unde &

Psal. 83

Apoc. 19

Job. 13

Act. 4

1. Cor. 15

1. Cor. 13

Psal. 136

Psal. 28

Psal. 18

Mat. 4
Luc. 4

Mat. 1

Act. 1

Ibidem

Luc. 24

Luc. 22

Mat. 20

1. Cor. 3

nomen accepit. Recte ergo quadragenario, hoc est, quaterdenario dierum numero jejunium annue celebramus, ut per hoc specialius admoneamur, quia quamdiu vivimus in mundo, pro celestium premiorum adoptione semper laborare debeamus. Recte etiam quinquagenario dierum numero statum futurae nostrae beatitudinis in imagine veneramus, jejunia videlicet relaxando, Alleluja canendo, stantes orando, quae sunt aptissima perpetuae quietis, resurrectionis & laudis praesagia. Septies enim septem quadraginta novem faciunt. Et quidem per septem saepe requiem designari luce clarius est. Septem vero septies ducta ejusdem requie perfectionem insinuant, quae nullo unquam sine clauditur, nulla labe maculatur; sed tibi dies iudicii universalis ac resurrectionis advenit. ampliori corporum receptorum gratia perficitur. Quod enim ad septem septimanas monas additur, id est, ipsa dies dominica Pentecostes, qua Spiritum sanctum accepit Ecclesia primitiva, & ita quinquagenarius numerus perfectus completur, ipsi iudicii & resurrectionis omnium tempus ostendit, quando sanctorum requies animarum, quae nunc in illa vita geritur, etiam corporum immortalium receptione geminabitur, & ille Apostoli sermo adimplebitur: *Quod si spiritus ejus, qui suscitavit Iesum Christum a mortuis, habitavit in vobis, qui suscitavit Iesum Christum a mortuis, vivificabit & mortalia corpora vestra per inhabitantem spiritum ejus in vobis.* Verum hoc quoque quod non statim perfecta die Quinquagesima genu ad adorandum curvamus, sed scilicet adhuc septimanam stantes Domino supplicamus, & quamvis intermissa repetentes jejunia, tamen Alleluja quotidie personamus, nemo absque discretione apta & congrua ratione mysterii puret acitari. Quia enim Spiritus S. septiformis est gratia, jure solemnitas adventus ejus per septem dies laude hymnorum debita, simul & Missarum celebratione colitur. Quia tempore Pentecostes Ecclesia toto orbe novos semper Deo populos per aquam regenerantes aggregare confuevit, merito saluti eorum congaudentes, quousque albis induuntur stolis, & nitorem purificatae mentis splendore habitus praemonstrant, hymnum Deo deo laudis offerimus, juxta praecipitum ipsius piissimi pastoris ac redemptoris nostri, quo ait: *Congregavi ovem meam, quae perierat.* Merito etiam tunc stantes oramus, ob significantiam videlicet liberationis eorumdem, quia per donum Spiritus S. de morte animae ad vitam resuscitari ac resurgere meruerunt: cuius donante gratia etiam carnis immortalitate nos in novissimo die vestiedos, atque ad gaudia beatae resurrectionis perducendos esse speramus, juxta hoc, quod paulo ante Apostolo teste docuimus. Quod vero inter haec jejuniorum castigatio reperitur, de ipsorum Apostolorum exemplo sumptum credere debemus, qui, accepto Spiritu, quo perfectis nova celestium bonorum suavitatem fruebantur, eo altius mentem a memoria deliciarum abstrudere terrestrium. Jam enim advenerat tempus illud, de quo Dominus praedixit, quia discipuli ipso secum conversante jejunare non possent, ablato autem eo jejunarent. Nam cum interrogarent eum discipuli Joannis dicentes: *Quare nos & pharisaei jejunamus frequenter, discipuli autem tui non jejunant?* ait illis, *Nunquid possunt filii sponsi lugere, quamdiu cum illo est sponsus? Venient autem dies, cum auferetur ab eis sponsus & tunc jejunabunt.* Quia ergo & ante passionem & post resurrectionem dominicam propter ipsius Domini praesentiam lugere ac jejunare nequiverant, constat profecto quia post ablationem ejus spontaneis sese subdidere jejunis. Namque ubi S. Spiritus sunt acceptione recreati, sicut ac ceteris mundialis illecebris, sic & ab epularum appetitu mentem profus averterant: animi potentius quam corporis alimonia gaudentes, & praesentia memoria patriae celestis orationibus ac lacrymis insistentes salubribus. Denique Luca referente, cognovimus de illis tribus millibus virorum, qui ipso die Pentecostes Petro praedicante crediderunt, quam parco victu contenti fuerint, quam sobriam, celestemque in terris egerint vitam. Et erant, inquit, perseverantes in doctrina Apostolorum, & communitatione fractionis panis & orationibus. Et paulo post: *Quotidie quoque perdurantes unanimiter in templo, & frangentes circa*

domos panem, sumebant cibum cum exultatione & simplicitate cordis, collaudantes Deum & cetera hujusmodi. Ad quorum nos exemplum vitam, moresque solite aptare necesse est, quia perfectum vita magisterium est, Ecclesiae primitivae semper actus imitari: illamque aedificii spiritualis normam ad finem usque servare, quam ab ipsis Apostolis in fundamento fidei liquet esse propositam. Nec dubitandum, quia quorum nunc vestigia sequimur, ad eorum in futuro sumus premia perventuri. Et quidem, fratres mei, pulcherrimam etiam in praesenti futurae beatitudinis figuram gerimus, de qua modo aliquanta perstrinximus: sed ita nobis vivendum est, ut quae exterris in imagine colimus, ante interni arbitri oculos veraci corde servemus. Perseveremus ergo & nos in doctrina Sanctorum, ut videlicet discendo, & operibus exercendo quae docent, orationibus incumbamus assiduis, dominici panis communionem digni fatagemus existere, unanimiter in Ecclesia horis perstitamus canonicis, panem indigenti proximo, vel quicquid valeamus pia consolationis, porrigamus, & ita cibum corpori indulgeamus, ut memoria vivi panis potius mentis incarna lactificet, simplicitatem cordis in omnibus teneamus, quod est sola intentio supernae retributionis bona operari: & quod praesentia festa maxime decet, hymnum divinae laudis consona voce simul & mente personemus. Sic enim solummodo Deo nostro jucunda sit laudatio, si quod ore canimus, non impugnamus opere: si cum labiis Alleluja proferimus, a turpi & maligna cogitatione praecordia casta gestamus. Ea tamen ratione fiat erit ei laudatio nostra, si non in rebus caducis & infimis, sed delectemur in Domino. Quod ipse praestare dignetur, qui tanta nobis tamque praecellente beneficiorum pignora per paschalia sacramenta praerogavit Iesus Christus Dominus noster, qui vivit & regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus per omnia secula seculorum. Amen.

IN FESTIVITATE SANCTA
Pentecostes. Joan. 14.

In illo tempore dixit Iesus discipulis suis: Si diligitis me, mandata mea servate. Et ego rogabo Patrem, & alium paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum, spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere: quia non videt eum, nec sentit eum. Et reliqua.

BEDAE PRESBYTERI DE
EAEDEM LECTIONE.

Quia sancti Spiritus hodie, fratres charissimi, celebramus adventum, debemus ipsi congruere solemnitati, quam colimus. Hoc etenim ordine tantum festivitatis hujus digne gaudia celebramus, si nos quoque Domino opitulante apte reddiderimus, ad quos Spiritus sanctus advenire, & in quibus habitare dignetur. Ea autem solummodo ratione, adventu & illustratione sancti Spiritus apti existimus, si & corda nostra divino amore repleta, & corpora sint dominicis mancipata praecipis. Unde in exordio lectionis hujus evangelicae discipulis veritas ait:

Si diligitis me, mandata mea servate: Et ego rogabo Patrem, & alium paraclitum dabit vobis. Paraclitus quippe consolator interpretatur. Et Spiritus sanctus recte paraclitus vocatur, quia corda fidelium, ne inter hujus seculi adversa deficiant, caelestis vitae desideris sublevar ac reficit. Unde in actibus Apostolorum crescente sancta Ecclesia dicitur: *Et edificabatur ambulans in timore Domini, & consolatione sancti Spiritus implebatur.* Quod ergo ait: *Si diligitis me, mandata mea servate.* Et ego rogabo Patrem, & alium paraclitum dabit vobis: in ipsis quidem discipulis, qui eum verè dilexissent, verè mandatis ejus obedisse non dubitantur, hodierna die completum est, quando, illis in contactu orantibus, repente Spiritus S. in igneis linguis apparuit, eosque in ore per diversitatem linguarum docuit, & in corde per amoris sui consolationem roboravit. Habebant autem & prius paraclitum ipsum videlicet et Dominum secum in carne commorantem, cuius & miraculorum dulcedine, & ore praedicationis, ne infidelium persecutione scandalizari possent, erigi & confortari solebat.

Rom. 8

Luc. 11

Rom. 8.

Matth. 9

Act. 2

Ibidem.

Act. 9

Act. 2

Verum quia ille post resurrectionem ascendens in caelum eos corporaliter deseruit, quibus tamen divinae praesentia maiestatis nunquam abfuit, recte de hoc paracleto, id est, Spiritu sancto subiungit:

Ut maneat vobiscum in aeternum. In aeternum namque manet cum Sanctis, quos & in hac vita semper invisibiliter intus illustrat, & in futuro ad contemplandam perpetuo speciem suae maiestatis introducit. Sed & nos, fratres charissimi, si Christum perfecte diligimus, ita ut ejusdem dilectionis veritatem mandatorum eius observatione probemus, rogabit etiam pro nobis Patrem, & alium paracletum dabit nobis Pater. Rogabit Patrem per humanitatem, qui dabit cum Patre per divinitatem. Neque enim putandum est, quia ante passionem suam tantummodo pro Ecclesia rogaverit, & non etiam nunc post ascensionem roget, cum dicat de illo Apostolus: *Qui est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis.* Habemus autem & nos paracletum Dominum nostrum Jesum Christum, quem etsi corporaliter videre nequimus, ea tamen, quae in corpore gessit & docuit, in Evangeliiis scripta tenemus. Et si his audiendis, legendis, invicem conferendis, corde & opere conservandis curam impendimus, constat nimirum, quod arumnas seculi facillime, quasi Domino nobiscum perpetuo commorante ac nos consolante, vincamus. Si ergo hunc paracletum diligimus, ejusque mandata servamus, rogabit Patrem, & alium paracletum dabit nobis, id est, Spiritus sui gratiam nostris cordibus clementer infundet, quae nos inter adversa praesentis exilii, patriae caelestis expectatione laetificet, ita ut cum Propheta possimus dicere: *Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo paraclites*, id est, consolationes tuae, Domine, laetificaverunt animam meam. *Alium ergo, inquit, paracletum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum.* Et addidit:

Spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere. Mundum autem appellat homines mundi huius amoris deditos, sicut & contra Sancti, qui caelestis desiderio flagrant, coeli recte vocantur, dicente Psalmista: *Et annuntiabunt caeli iustitiam eius populo, quia natus est, quod est aperte dicere: annuntiabunt excelsi mente, voce, actione, doctores iustitiam eius populo, qui ad fidem veniendo nuper in illo natus desiderat.* Quisquis igitur consolationem foris in mundi rebus inquirat, hic divinae consolationis munere intus reformari non valet. Quisquis in finis delectationibus inhiat, non potest accipere spiritum veritatis. Fugit enim spiritus veritatis, quod vanitati subditum cernit, solosque hos, quos mandata veritatis per dilectionem operari conspiciat, adventus sui luce reficit. Unde bene cum diceret, *Quem mundus non potest accipere, mox addidit dicens:*

Quia non vidit eum, nec scit eum. Vos autem cognoscetis eum, quia apud vos manebit, & in vobis erit. Dominum namque Salvatorem & infideles ante passionem in carne viderunt, sed quia Dei filius esset, quia paracletus à Deo missus in mundum, non nisi fideles scire potuerunt. Spiritum autem sanctum neque oculis videre infideles, neque animo valebant cognoscere, quia non indutus humanitate discipulis apparuit, sed ita ad eos venire, ita apud eos maluit manere, ut in ipsis eorum cordibus gratissimam sibi sedem consecraret. Hoc est enim quod ait, *Vos autem cognoscetis eum, quia apud vos manebit, & in vobis erit.* Qui autem invisibiliter in hac vita manet cum electis, invisibiliter utique eis gratiam suae cognitionis exhibet.

Non relinquam vos orphanos, veniam ad vos. Videbatur in fidelibus, quia moriens in cruce Dominus discipulos relinqueret orphanos, sed non reliquit orphanos, quibus & praebuit vivum post passionem suam in multis argumentis per dies quadraginta, & post dies decem assumptionis suae, hoc est, hodierna die Spiritus sancti illos de caelo charismate donavit. Ubi ipsum Christum ad eos venisse nullus ambigit, qui inseparabilem sanctae Trinitatis naturam, virtutem & operationem esse cognovit. Quod ipsum latius exequens, quantum causa illorum de gente non sancta sit discreta denunciavit.

Adhuc modicum, & mundus me iam non videt. Vos autem vi-

detis me, quia ego vivo, & vos vivetis. Nam quia haec ad passionem iturus loquebatur, modicum erat usque ad tempus explorae passionis, ex quo illum reprobis nunquam videre valebant. Soli etenim iusti, qui morte illius erant contristati, gaudium resurrectionis ejus videre meruerunt. At qui viva morte ejus exultabant, nequaquam ipsi viva ejus resurrectione laetari, sed audita conturbari ac dolere, prout decebat, habebant.

Vos autem videtis me, inquit, quia ego vivo, & vos vivetis. Ego vivo, praesentis temporis verbo posuit, & vos vivetis futuri, quia nimirum in proximo esse cernebat: ideoque quali praesentem nominabat horam, in qua ipsa morte destructa in aeternam resurgeret vitam: illorum vero vitam in futurum noverat esse differendam, quos & usque ad praefinitum mortis suae tempus singulos pro ingressu vitae perennis agonizari, & usque ad finem seculi resurrectionem sui corporis expectare oportebat. Ait ergo: *Adhuc modicum & mundus me iam non videt, vos autem videtis me, quia ego vivo, & vos vivetis.* Ac si aperte dicat: *Adhuc modicum, & mundi amatores me mortalem ultra videre desistunt, resurgentem vero à mortuis cerneere nequeunt: quia illam nesciunt vitam, cuius soli amatores gloriae meae resurrectionis merentur intueri.* Vos autem ideo me post haec videre valetis, quia & ego vivo resuscitatus à mortuis, & vos digni estis meae resurrectionis exemplo confortari, qui & ipsi ad perpetuam vitam & beatam resurrectionis estis gaudia venturi.

In illo die vos cognoscetis, quia ego in patre meo, & vos in me, & ego in vobis. Noverant etiam tunc Apostoli Christum esse in Patre per unitatem individuae divinitatis, noverant se esse in Christo per susceptionem fidei & sacramentorum ejus, noverant in se esse Christum per dilectionem & observantiam mandatorum ejus. Dixit enim eis ipse: *Sed quis diligit me, sermonem meum servabit, & Pater meus diligit eum, & ad eum veniet, & mansionem apud eum faciet.* Haec utique & tunc imbuti à Christo noverant Apostoli, & nunc Apostolicis imbuta literis novit omnis Ecclesia Christi. Sed in illo nimirum die, quo veraciter vivere incipiunt, longè melius ea iusti cognoscunt, hoc est, in die resurrectionis, quando eo perfectius cuncta, quae scienda sunt, sciunt, quod ipsum scientiae fontem vicinius sine fine conspiciunt. Quod etiam de quibusdam perfectioribus Sanctis, & ante tempus resurrectionis fieri dubium non est, illis videlicet, qui fiducia bonorum operum dicere cum Apostolo valent: *Cupio dissolvi, & esse cum Christo: mihi enim vivere Christus est, & mori iterum.* Haec quidem omnia Dominus quasi Apostolis specialiter dicere videtur, sed ne putaremus eum illis solummodo, & non etiam nobis, si illorum exempla sequeremur, beatitudinem divinae cognitionis polliceri, generalem post haec sententiam subinruit, & omnibus se diligentibus eadem suae visionis & cognitionis praemia promittit, dicens:

Qui habet mandata mea, & servat ea, ille est, qui diligit me. Qui autem diligit me, diligitur à Patre meo: & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum. Ubi omni intentione considerandum, quia Christum verè diligere, est non ipsam dilectionem labiis profiteri, sed mandata Christi, quae discendo habemus, operando servare. Unde & Joannes admonens ait: *Filii mei, non diligamini verbo, neque lingua, sed opere & veritate.* Omni gaudio amplectendum est, quia merces verae nostrae dilectionis illa erit, quae esse major nulla poterit, nos scilicet à Patre & filio diligere, nobis contemplandam perpetuo filii Dei gloriam revelari. Non autem dubitandum, quia quibus gloria filii revelabitur, eisdem quoque Patris & Spiritus Sancti adesse conspectui quia quorum una est divinitas, una utique & inseparabilis visio est. Hinc etenim dicit: *Qui me videt, videt & Patrem.* Et notandum, quia cum praesentis temporis verbo diceret, *Qui autem diligit me, adjectis de futuro, diligitur à Patre meo: & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum.* Diligit namque etiam nunc dilectores suos cum Patre filius, sed nunc diligit ad hoc, ut recte vivant ex fide, quae per dilectionem operatur: tunc ad hoc diligit, ut perveniant ad visionem veritatis, quam per fidem gultaverant, & pro qua ad mortem usque certave-

runt,

Rom. 8

Psal. 93

Psal. 21

Act. 1

Philipp. 1

1. Joan. 3

1. Joan. 14

Galat. 5

rant. Non autem frustra cum additamento ait, *Et manifestabo ei in eis*. Scenim cunctis hominibus, seipsum verò solis manifestabit electis. Nam & reprobi in iudicio Christi non videbunt, sed sicut scriptum est, *Videbunt in quem transierunt*, soli autem regem in decore suo videbunt oculi iustorum. *Beati enim mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Hæc de lectione evangelica fraternitati vestræ, charissimi, prout Dominus dedit, exponendo diximus. Videtur autem opportunum de solemnitate adhuc hodierna breviter aliqua disserere. In primis autem sciendum est, quod hæc solennitas non evangelicis tantum consecrata charismatibus, verum etiam jam olim legalibus præsignata est mysteriis, ac Domino iubente, per omnes annos factis observata cæremoniis. Hodierna etenim die, ut novimus, positis in cenaculo discipulis, factus est repente de cælo sonus, & Spiritus S. in visione ignis apparet scientiam illis omnium linguarum tradidit. Facta autem hac voce, convenere viri religiosi, qui de diversis nationibus Hierosolymam paschalis festivitatis gratia confluxerant, *stuebantq; mirantes, quoniam audiebant unusquisque linguam suam loquentes magnalia Dei.* Exponentibus autem discipulis, quia Spiritus S. esset gratia, quam cernebant, olim quidem voce Prophetarum promissa, tunc autem Christi munere missa, crediderunt ex eis tria milia virorum, & baptizati acceperunt etiam ipsi donum Spiritus sancti. Hæc est diei huius annua celebritas, hæc gratia celestis semper grata festivitas. Ob huius memoriam fidelium cordibus ardens imprimendam pulcherrimus sanctæ Ecclesiæ mos inolevit, ut annis singulis in ea baptizatis mysteria celebrarentur, ablutisq; fonte salutari credentibus, supervenienti Spiritu S. templum venerabile pareretur. Ac per hoc non solum veteris facti recordatio, verum etiam in novos adoptionis filios novus in ea Spiritus S. celebratur adventus. Attendat ergo charitas vestra, fratres mei, qualiter huic nostræ festivitati legalis festi typus & figura concinat. *Liberari de Aegyptiæ servitute filij Israël per immolationem agni paschalis exierunt in desertum, ut venirent ad terram repromissionis pervenerantque ad montem Sinai, & descendens Dominus in igne super montem, comitanti somitu buccinæ, tonitruis ac fulgoribus quinquagesimo die peracti Pasche, legu decalogum eis aperti a voce disposuit, atq; in memoriam data legis statuit eodæ die per annos singulos sacrificiis suis novis de frugibus ejusdæ anni, panes videlicet primitiarum duos ad altare deferri. Quæ autem sit agni paschalis immolatio, quæ Aegyptiæ servitutis absolutio, cunctis legentibus liquet, quia videlicet Pascha nostrum immolatum est Christus. Et ipse verus est agnus, qui abstulit peccata mundi, qui sui sanguinis pretio nos a peccatorum servitute redemit, sue resurrectionis exemplo nobis spem vitæ & perpetuæ libertatis ostendit. Quinquagesimo verò die post occisionem agni data est lex, descendente Domino super montem in igne, & quinquagesima æquè die post resurrectionem nostræ redemptoris, quæ est hodiè, data est gratia, Spiritus S. discipulis in cenaculo constitutis, quæ, apparente foris igne visibili, invisibiliter eorum pectora luce scientiæ irradiavit, ac inextinguibili charitatis ardore succendit. Et hic autem altitudo cenaculi, & ibi cacumen montis sublimitatem præceptorum & donorum indicat celestium: & quia nemo infirmis adhuc desiderijs inhærens, vel divinis obtemperare mandatis, vel supernis possit dignus existerè donis, sed hic in majoris signum perfectionis omnes, qui accipiebant Spiritum, in cenaculo erant positi: illic ad designanda infirmorum corda auditorum populus quidem omnis infra montem stabat, ac pauci seniorum montis partem conscenderant. Solus autem Moyses in ipsum ejus verticem, ubi in igne & caligine divina majestas præfulgebat, ascendit: quia nimirum altiora & intrinseca legis arcana perfectiores solum capere & servare noverunt; populus verò carnalis literæ superficie contentus, quasi exterius & infra positus verbis celestis altabant auditu: ac nunc datâ latius gratiâ S. Spiritus, ad intelligenda sublimis simul & implenda perfectius sancti Evangelii dicta, fidelium corda sublevantur. Ibi inter flammam ignium & micantia fulgura, fragor quoque tonitruorum & clangor sonabat buccinæ: hic cum ignearum*

Ioan. 19
Esa. 33
Matth. 5

Act. 2

Exod. 12

Id. 19.

Levit. 23

i. Cor. 5

visione linguarum sonitus pariter de cælo tanquam spiritus vehementis advenit. Sed cum in utraq; datione, & legibus videlicet & gratia, foris audiretur sonitus, hic tamen ampliori miraculo cum auditu sonitus adfuit virtus doni celestis, quæ intus sine sonitu discipulorum corda doceret. Ibi auditus legalibus edictis respondet omnis populus una voce, dicens: *Omnia verba, quæ locutus est Dominus, & audimus, & faciemus.* Hic, accepta illustratione Spiritus nascens Ecclesiæ, cœtus omnium nationum linguis Dei magna loquebatur, certè utiq; discretionis gratiâ: quia legis observatio uni tantum genti Judæa data sit, verbum verò Evangelii cunctis per orbem gentibus prædicandum, cunctorum linguis populorum Christiana fidei essent præconia dicenda, impleta propheta quæ dicit: *A solis ortu usque ad occasum laudabile nomen Domini, excelsus super omnes gentes Dominus.* Sed & hoc, quod in venerationem acceptæ legis omnibus annis sacrificium novum Domino die Pentecostes offerri iustum est, in nostra quoq; festivitate spiritaliter agi ex acceptæ gratiâ tempore nunquam desinit. Novum quippe in ea sacrificium offert Ecclesiæ, cum sabbato incipientis sanctæ Pentecostes novum adoptionis populum per baptismum Domino consecratu verè decentissimo, sicut & supra monuimus, ut non solum populis Christianis veteris facti memoria innovetur, sed & in novam renatorum sobolem nova paracleti à Patre missio celebratur. Novum in ea sacrificium Domino ipsi quoque Apostoli, mox accepto dono Spiritus, obtulerunt, cum evangelizantes his, qui convenerant, plurimos converterunt ad fidem, & hos fonte baptismatis renatos; ac Spiritus gratiâ sanctificatos vivas utique novi Testamenti primitias ad communionem dominici altaris obtulerunt. Bene autem duo panes primitiarum de novis frugibus iubeantur offerri, quia nimirum Ecclesiæ de utroq; populo, Judæorum scilicet & gentium colligit, quos in novam suo redemptori familiam consecrat. Inter hæc verò solenter intuendum est, quod non sine magno mysterio quinquagenarius numerus in datione vel legis, vel gratiâ observatus est. Nam quinquagesima die Paschæ & illa in monte populo data, & hæc discipulis in cenaculo missa est. Sed hoc nimirum numero perpetuitas futuræ quietis ostenditur, in quo rectè vel legis decalogus mandatur, vel Spiritus sancti gratiâ datur hominibus, ut aperte monstraretur, quia quicumque divinæ legis iusta juvante Spiritus gratia perficiunt, ad veram profectò requiem tendunt. Quia enim quinquagesimus annus in lege subilatus, id est dimittens five mutatus appellari iustus est, in quo populus ab omni operatione quiesceret, omnium debita laxaretur, servi liberi redirent, anhis ipse majoribus solenniis ac laudibus divinis eminentior cæteris existeret, merito per hunc numerum illa summæ pacis tranquillitas indicatur: quando, sicut Apostolus ait, *Cæcitate novissima tubæ mortui resurgent & nos immutabimur in gloriam ubi, cessantibus huius seculi laboribus & ærumnis, dimissis omnium culparum debitis, in sola divinæ visionis contemplatione cunctus electorum populus in æternum gaudebit, impleto illo desiderabili Domini ac Salvatoris nostri mandato, Vacate & videte, quoniam ego sum Deus.* Ad quam profectò vacationem & visionem incommutabilis veritatis, quia non nisi per observantiam præceptorum celestium ac Spiritus sancti donum pertingitur, rectè & legem decalogi, & ejusdem Spiritus gratiam in eo dierum numero, qui requiem designaret, dari decebat. Neq; hoc præterendum, quod ideo numerus quinquagenarius significationi interinæ quietis aptatur, quia ex septem septimanis & monade perficitur. Sex quippe diebus in lege populus operari, septimâ quiescere: sex annis arare & metere, septimo iustus est cessare: quia & Dominus sex diebus mundi ornatum perfecit, septimo ab opere suo cessaverit. Quibus omnibus mysticè admoneamur, quod hi, qui in hoc seculo, quod sex ætatibus consistat, bonis operibus pro Domino instant, in sabbatum in futuro, illi requiem à Domino inducuntur æternam. Quod autem septem dies vel anni septies ducuntur, multiplicem ejusdem requiei abundantiam designant, in qua præmium illud sublime datur electis, de

Exod. 19
& 24

Psal. 112

Levit. 23

Levit. 25

i. Cor. 15

Psal. 45

Exod. 23
Gen. 2

Esaia 64

2. Cor. 2.

Ibidem.

Rom. 5.

Ibidem.

1. Iohan. 3.

quo Apostolus ait: *Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se.* Cuius præmii cognitionem, quia in cor hominis, id est, humana adhuc sapientis ascendere non posse testatur, aperit subsequenter, unde hoc diligentibus Deum possit ostendi: *Nobis autem, inquit, revelavit Deus per spiritum suum.* Per spiritum ergo revelatur præmii magnitudo perennis, quia dum ipse corda, quæ impler, appetitu invisibilem inflammat, eadem bona invisibilia quàm sint præclara, quàm terrenis omnibus præferenda manifestat. Unde bene ejusdem Spiritus gratia septiformis à Propheta describitur, quia nimirum & per ejus inspirationem ad requiem pervenitur, & in ejus plena perceptione ac visione requies vera possidetur. Porro ipse dies vel annus quinquagesimus, qui septem septimanis superest, & majore præ cæteris erat solennitate venerabilis, si tempus futura resurrectionis indicat, in quo illa requies, quæ nunc animæ fruuntur electorum, corporum quoque receptorum gloriæ cumulabitur. Ubi sollicitus inveniendum est, fratres mei, quia Spiritus sanctus non solum in futuro perfectam, sed & in præsentem maximam justis quietem tribuit, cum eorum mentes celesti igne charitas accendit. Dicit namque Apostolus: *Spes autem non confundit quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis.* Et hæc est vera, imò hæc est sola in hac vita requies animarum, divina dilectione repleti, spe supernæ retributionis prospera mundi simul & adversa contemnere, terrena à se desideria funditus extirpare, concupiscentiis renunciare, secularibus, illatis pro Christo contumeliis & persecutionibus gaudere, & cum Apostolo dicere posse: *Et gloriamur in spe gloria filiorum Dei: non solum autem, sed & gloriamur in tribulationibus.* Nam qui in rerum, mundanarum delectationibus & opulencia se requiescere posse confidit, fallitur: etenim & creberrimis ejusdem mundi perturbationibus, & ipso sine vincitur, quia super arenam fundamentum suæ quietis posterit. At quicumque sancto afflato Spiritu suavissimum illud dominicæ dilectionis jugum super se levaverint, atque exemplo illius mites esse & humiles corde didicerint, nonnulla etiam in præsentem futuræ quietis imagine fruuntur, dum à conturbatione hominum secularium tota mente secreti vultum sui conditoris semper reminisci gaudent, atque ad perfectam ejus contemplationem peringere sitiunt, dicentes sibi cum Apostolo Joanne: *Scimus quia cum apparuerit, similes ei erimus, videbitur enim eum sicuti est.* Ad cuius præmii visionis si pervenire desideramus, oportet, fratres charissimi, ut hujus evangelicæ lectionis perpetuo memores à mundi nos illecebris immunes exhibeamus, quatenus ad percipiendam Spiritus sancti gratiam, quam mundus non potest accipere, digni existere valeamus. Diligamus Christum, ejusque mandata quæ habemus incipiendo, servemus perseverando. Fit enim iusta mercede, ut illum diligendo diligi amplius mereamur à Patre, sed & ipse majorem dilectionis suæ gratiam præstare dignetur in futurum. Dat enim nunc diligendo nos, ut credentes speremus in eum: tunc autem ut videamus eum facie ad faciem, manifestabitque seipsum nobis, hoc est, in claritate, quam habuit, priusquam mundus esset apud Patrem, cum quo vivit & regnat Deus in unitate Spiritus sancti, per omnia secula seculorum. Amen.

IN OCTAVA PENTECOSTES.

Joannis 15.

In illo tempore dixit Iesus discipulis suis: Cum venerit pater meus, quem ego mittam vobis à Patre Spiritum veritatis, qui à Patre procedit, ille testimonium perhibebit de me, & vos testimonium perhibebitis, quia ab initio mecum estis.

Homiliam Bedæ Presbyteri super eodem Evangelio require Dominicâ post Ascensionis.

ITEM IN OCTAVA PENTECOSTES.

Joannis 3.

In illo tempore erat homo ex Pharisæis, Nicodemus nomine, princeps iudeorum. Et reliqua.

Homiliam ejusdem require ipso die Inventionis sanctæ Crucis.

DOMINICA PRIMA POST Trinitatis. Luca 16.

In illo tempore dixit Iesus discipulis suis parabolam hæc: Homo quidam erat dives, & induebatur purpura, & bysso, & convalebat quotidie splendide, Et reliqua.

BEDÆ PRESBYTERI DE EADEM LECTIOE.

PURPURAM regii habitus esse colorem marinis è conchyliis tinctam nemo ferè qui dubitet. Nam conchyliis ferro circumcisâ lachrymas purpurei coloris, quibus lana tingatur, emittunt. Byssum verò genus est quoddam lini nimium candidi & nobilissimi, quod Hebræi *אזרתי* vocant. Admonuerat ergo Dominus supra facere amicos de mammona iniquitatis, qui, cum ab hac vita defecerimus, recipiant nos in æterna tabernacula, quod audientes Pharisæi deridebant. Verum ille, quæ proposuerat, exemplis adtruens, ostendit idem divitem purpuratum irremediabiliter apud inferos tortum, quia pauperem Lazarum, à quo in vitæ tabernacula recipi posset, amicum sibi facere neglexerat. Nonnulli autem putant præcepta veteris Testamenti districtiora esse quam novi, sed hinc nimirum improvida consideratione falluntur. In illo enim non tenacia, sed rapina mulctatur, ibi res injustè sublata restitutione quadrupli puniuntur: hic autem dives iste non abtullisse aliena reprehenditur, sed propria non dedisse: nec dicitur, quòd vi quempiam oppressit, sed quia in acceptis rebus se extulit. Hinc ergò, hinc summo perè colligendum est, quæ pena multandus sit, qui aliena diripit, si infemi damnatione percutitur, qui propria non largitur. Et sunt nonnulli, qui cultum subtilium pretiosarumque vestium non putant esse peccatum: quod si videlicet culpa non esset, nequaquam sermo Dei tam vigilanter exprimeret, quòd dives, qui torqueretur apud inferos, bysso & purpura indutus fuisset. Nemo quippè vestimenta præcipua nisi ad inanem gloriam quarit, videlicet ut honorabilior cæteris esse videatur. Quam culpam possumus melius ex diverso colligere, quia si abjectio vilis indumenti virtus non esset, Evangelicis vigilantibus de Joanne non diceret, *Erat indutus pilei camelorum.* Sed notandum nobis magno perè est, in ore veritatis de superbo divite, & de humili paupere, quantus sit ordo narrationis. Ecce enim dicitur, *Homo quidam erat dives, & protinus subjungitur:*

Et erat quidam mendicus, nomine Lazarus. Certè in populo plus solent nomina divitum, quam pauperum sciri. Quid est ergò quòd Dominus de paupere & divite verbum faciens, nomen pauperis dicit, & nomen divitis non dicit, nisi quòd Deus humilis novit atque approbat, & superbos ignorat? Unde & quibusdam de miraculorum virtute superbientibus in fine dicitur est: *Nescio vos dives sitis, discite à me omnes operari iniquitatis.* At contra Moyli dicitur, *Novi te ex nomine tuo.* Ait ergò de divite, *Homo quidam:* ait de paupere, *Egenus nomine Lazarus.* Ac si aperte dicat: Pauperem humilem scio, superbum divitem nescio: illum cognitum per approbationem habeo, hunc per iudicium reprobationis ignoro.

Qui jacebat ad januam ejus ulceribus plenus, cupiens saturari de micis, quæ cadebant de mensa divitis. Sed & canes veniebant, & lingebant ulcera ejus. Plenus ulceribus mendicus Lazarus ante januam divitis jacet, quæ de re una Dominus duo iudicia explevit. Habuisset enim fortasse aliquam excusationem dives, si Lazarus pauper & ulcerosus ante ejus januam non jacuisset, si remotus fuisset, si ejus inopia non esset oculis importuna: rursus si longè esset dives ab oculis ulcerosi pauperis, minorè tolerasset tentationem pauper in animo. Sed dum egenum & ulceratum ante januam divitis & delitiis affluentis posuit, in una eademque re, & ex visione pauperis non miserenti diviti cumulum damnationis intulit, & rursus ex visione divitis tentatum quotidie pauperem probavit. Cui certè poterat ad penam sufficere paupertas, etiam si sanus fuisset, rursus sufficisset

agritudo,

Matth. 3
Luc. 1
Iohan. 1

Luc. 13
& Matth. 7
Exod. 33

agritudo, etiam si subsidium adesset. Sed ut probaretur amplius pauper, simul hunc & paupertas & agritudo tabescitque in super videbat procedentem divitem obsequentibus cuneis fulciti, & se in infirmitate & inopia à nullo visitari. Nam quia nemo ei ad visitandum aderat, testantur canes, qui libenter vulnera lingeant. Ex una ergo omnipotens Deus duo iudicia exhibuit: dum Lazarum pauperem ante januam divitis jacere permisit, ut & dives impius damnationis sibi augeter ultionem, & tentatus pauper cresceret ad remunerationem.

Factum est autem, ut moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in sinum Abrahe. Mortuus est autem dives & sepultus est in inferno. Simus Abraham requies est beatorum pauperum, quorum est regnum celorum, quo post hanc vitam recipiantur. Sepultura inferni poenarum profunditas, quae superbos & immisericos post hanc vitam vorat.

Elevaris autem oculos suos cum esset in tormentis, videbat Abraham à longè & Lazarum in sinu eius: & ipse clamans, dixit: Pater Abraham, miserere mei, & mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam: quia crucior in hac flamma. Quanta est subtilitas iudiciorum Dei, quàm districte agitur bonorum actuum malorumque retributio! Certe superius dictum est, quia in hac vita Lazarus cadentes micæ de mensa divitis quærebat, & nemo illi dabat: nunc de supplicio divitis dicitur, quia de extremo digiti Lazari desillari aquam in os suum concupiscit. Qui ergo mensæ suæ vel in minima dare nolit, in inferno politus usque ad minima querenda pervenit. Sed notandum valde est, quid sit, quod dives in igne positus linguam suam refrigerari velit. Mos quippe est sacri eloqui, ut aliquando aliud dicat, sed ex eodem dicto aliud innuat. Superius autem hunc superbum divitem Dominus non loquacitati vacantem dixerat, sed superfluo convivant. Neque hunc de loquacitate narravit, sed cum elatione & tenacia de edacitate peccassa. Sed quia abundare in conviviis loquacitas solet, is, qui hic malè convivat dicitur, apud inferos graviter in lingua ardere perhibetur. Sed cum gravi valde pavore pensandum est hoc, quod sequitur.

Et dixit illi Abraham: Fili, recordare, quia receperis bona in vita tua, & Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris. Ecce enim dum dicitur, *Receperis bona in vita tua*, indicatur & dives iste boni aliquid habuisse, ex quo in hac vita bona reciperet. Rursumque, dum de Lazaro dicitur, *quia receperit mala*, protectò monstratur, & Lazarum habuisse malum aliquod, quod purgaretur. Sed mala Lazari purgavit ignis inopiae, & bona divitis remuneravit felicitas transeuntis vitæ.

Et in his omnibus inter vos & nos chaos magnum firmatum est, ut hi, qui volunt hinc transire ad vos, non possint, neque inde huc transire. Qua in re valde querendum est, quomodo dicatur, *Hi qui volunt, ad vos transire non possunt*. Quod enim hi, qui in inferno sunt, ad beatorum sortem transire cupiunt, dubium non est: qui verò jam in beatitudinis sortem suscepti sunt, quo pacto dicitur, quia transire ad eos, qui in inferno cruciantur, volunt? Sed sicut transire reprobi ad electos cupiunt, id est: à suppliciorum suorum afflictione migrare, ita ad afflictos atque in tormentis positos transire iustorum est, mente ire per misericordiam, eosque velle liberare. Sed qui volunt de beatorum sede ad afflictos atque in tormentis positos transire non possunt; quia iustorum animæ, quamvis in suæ naturæ bonitate misericordiam habeant, jam tunc auctoris sui iustitiæ conjunctæ tanta rectitudine constriunguntur, ut nulla ad reprobos compassione moveantur. Sed postquam ardenti diviti de se spes tollitur, ejus animus ad propinquos, quos reliquerat, recurrit: quia reproborum mentem poena sua quandoque inutiliter erudit ad charitatem, ut jam tunc etiam suos spiritaliter diligant, qui hinc, dum peccata diligenter, nec se amabant, unde nunc sequitur.

Et ait, Rogo te ergo pater, ut mittas eum in domum patris mei: habeo enim quinque fratres, ut testetur illis, ne & ipsi veniant in locum hunc tormentorum. Qua in re notandum est, ardenti diviti quanta ad supplicium cumulat. Ad poenam namque suam ei & cognitio servatur & memoria. Cognoscit

enim Lazarum, quem despexit, fratrum quoque suorum meminit, quos reliquit. Perfecta quippe ei ultio de paupere non esset, si hunc in retributione non cognosceret: & perfecta poena in igne non esset, si non hoc, quod ipse patitur, etiam suis timeret. Ut ergo peccatores amplius in supplicio puniantur, & eorum vident gloriam, quos contempserunt, & de illorum etiam poena torquentur, quos inutiliter amaverunt. Credendum verò est, quod ante retributionem extremi iudicii iniqui in requie quosdam iustos conspiciunt, ut eos videntes in gaudia non solum de suo supplicio, sed etiam de illorum bono crucientur. Iusti verò in tormentis semper intuentur iniustos, ut hinc eorum gaudium crecat, quia malum conspiciunt, quod misericorditer evaserunt, tantoque majores ereptioni suo gratias referant, quanto evidentiùs videt in aliis, quid ipsi perpetuè vident, nihil in creatura agitur, quod videre non possint.

Et ait illi Abraham: Habent Moyses & Prophetas, audiant illos. Sed qui verba Dei desperat, hæc audire non posse suos sequaces estimabat. Unde & respondit dives:

Non pater Abraham, sed si quis ex mortuis iter ad eos, penitentiam agent. Cui mox veraci sententia dicitur:

Si Moyses & Prophetas non audiant, neque si quis ex mortuis surrexerit, credent. Quia nimirum qui verba legis despiciunt, redemptoris præcepta, qui ex mortuis surrexit, quantum subtiliora sunt, tanto hæc difficiliter implebunt. Et mirum constat, quia cuius implere dicta tenuit, ei proculdubio credere recusant. Quem verò juxta allegoriam dives iste, qui induebatur purpurâ & bysso, & epulabatur quotidie splendide, nisi Judaicum populum significat? qui cultum vitæ externis habuit: qui acceptæ legis delictis ad nitorem usus est, non ad utilitatem. Quem autem Lazarus ulceribus plenus nisi gentilem populum figurat? qui dum conversus ad Deum peccata sua confiteri non erubuit, huic vulnus in cute fuit. In cute quippe vulnerare virtus à visceribus trahitur, & foras erumpit. Quid est ergo peccatorum confessio, nisi quedam vulnere ruptio: quia peccati virtus salubriter aperitur in confessione, quod pessiferè latebat in mente. Sed Lazarus vulneratus crepabat sarrurari de micis, quæ cadebant de mensa divitis, & nemo illi dabat: quia gentilem quemque ad cognitionem legis admittere superbus ille populus despiciat, qui dum doctrinam legis non ad charitatem habuit, sed ad elationem, quasi de acceptis opibus tumuit: & quia ei verba defluebant de scientiâ, quasi micæ cadebant de mensa. At contra jacentis pauperis vulnera lingeant canes. Nunquam solent in sacro eloquio per canes prædicatores intelligi: Canum etenim lingua vulnus dum lingit, curat: quia & doctores sancti, dum in confessione peccati nostri nos instruunt, quasi vulnus mentis per linguam tangunt: & quia nos loquendo à peccatis eripiunt, quasi tangendo vulnera ad salutem reducunt. Unde & bene Lazarus ad iustus interpretatur, quia ipsi hunc ad ereptionem juvant, qui ejus vulnera per linguæ correptionem curant. *Contigit verò ut iter, moreretur dives, qui induebatur purpurâ & bysso, sepultus in inferno: in sinu verò Abraham Lazarus ab Angelis ductus est.* Quid Abraham linus, nisi secretam requiem significat Patris: de qua Veritas, *Mulsi*, inquit, *venient ab Oriente & Occidente, & recumbent cum Abraham, & Isaac, & Jacob in regno celorum: filii autem regni huius ejectionem in tenebras exteriores.* Qui enim purpurâ indutus dicitur, rectè filius regni vocatur. Qui de longinquo ad videndum Lazarum oculos levat, quia dum per damnationis suæ supplicia infideles in imo sunt, fideles quosque ante diem extremi iudicii super se in requie attendunt, quorum post gaudia contemplari nullatenus possunt. Longè verò est, quod conspiciunt, quia illic per meritum non attingunt. In lingua autem amplius ardere ostenditur, cum dicit: *Mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma.* Infidelis populus verba legis in ore tenuit, quæ opere servare contempserit. Ibi ergo amplius ardebit, ubi se ostendit scire, quod facere nolit. Ab extremo digiti se tangi desiderat, quia æternis suppliciiis datus optat operatione iustorum vel ultima

participari. Cui responderetur, quod in hac vita bona receperit, quia omne suum gaudium felicitatem transitoriam putavit. Habere hic iterum possunt & iusti bona, nec tamen hæc in recompensatione recipere: quia dum meliora, id est, æterna appetunt, eorum iudicio quælibet bona adfuerint, cum sanctis desideris æstuant, bona minime videntur. Inter hæc verò notandum est, quod ei dicitur, *Memento filii*. Ecce enim Abraham filium vocat, quem tamen à tormento non liberat, quoniam huius infidelis populi præcedentes patres fideles, quia multos à sua fide deviasse considerant, eos nulla compassione à tormentis eripiunt, quos tamen per carnem filios recognoscunt. In tormentis autem dives positus quinque fratres habere se perhibet, quia superbus idem Judaicus populus, qui ex magna iam parte damnatus est, sequaces suos, quos super terram reliquit, quinque sensibus corporis deditis novit. Quia ergo numero fratres, quos reliquerat, exprimit, quia eos ad (spiritalem) intelligentiam non assurgere in inferno positus gemit. Petit, ut eos Lazarus mittatur, cui, quod Moylen & Prophetas habeant, dicitur. Sed ait, quod non credant, nisi qui ex mortuis resurrexerit, cui protinus respondetur: *Si Moysen & Prophetas non audierint, neque si quis à mortuis resurrexerit, credent ei*. Certè de Moyse veritas dicit: *Si crederetis Moysi, crederetis etiam mihi, de me enim ille scripsit*. Impletur ergo, quod per Abraham responsum dicitur: *Ex mortuis enim Dominus resurrexit*, sed Judaicus populus, quia Moyli credere noluit, ei etiam, qui resurrexit ex mortuis, credere contempsit: cumque Moyli verba spiritaliter intelligere renuit, ad eum, de quo Moyles locutus fuerat, non pervenit.

10 an. 3

DOMINICA II. POST TRINITATIS.
Lucæ 14. Matth. 22.

In illo tempore dixit Iesus discipulis suis similitudinem hanc: Homo quidam fecit cenam magnam, & vocavit multos. Et reliqua.

BEDÆ PRESBYTERI DE
EADDEM LECTIÖNE.

Quis est iste homo, nisi ille, de quo per Prophetam dicitur: *Et homo est, & quis cognoscet eum? Qui fecit cenam magnam, quia facietatem nobis internæ dulcedinis præparavit. Qui vocat multos, sed pauci veniunt*, quia nonnunquam ipsi, qui ei peritiam subjecti sunt, æterno ejus convivio malè vivendo contradicunt.

Et misit servum suum hora cœnæ dicere invitatis ut venirent, quia jam parata sunt omnia. Quid hora cœnæ nisi finis est mundi? in quo nimirum nos sumus, sicut jam dudum Paulus testatur, dicens: *Nos sumus, in quos spes seculorum deveniunt*. Si ergo jam hora cœnæ est, cum vo. amur, tantò minus debemus excusare convivio Dei, quanto propinquas se jam cernimus finem seculi. Ideo autem hoc convivium Dei non prandium, sed cœna nominatur, quia post prandium cœna restat, post cœnam verò convivium nullum restat. Et quia æternum Dei convivium nobis in extremo præparabitur, rectum fuit, ut hoc non prandium, sed cœna vocaretur. Sed quis per hunc servum, qui à patrefamilias ad invitandum mittitur, nisi prædicatorum ordo signatur? Ad sepellendum autem fastidium nostrum jam parata sunt omnia, quia ad abstergendum mentis nostræ teporem in cœna Dei ille nobis singularis agnus occisus est, qui tulit peccata mundi.

1. Cor. 10

Et cæperunt simul omnes excusare. Offert Deus, quod rogari debuit, non rogatus dare vult, quod vix sperari poterat. Quia dignaretur largiri postulat, contemnitur verò paratus, delicias refectionis æternæ denunciat, & tamen simul omnes excusant. Sed dicunt aliqui, excusare nolumus: ad illud enim supernæ refectionis convivium & vocari & pervenire gratulamur. Qui verum profectò dicunt, si non plus terrena quam cœlestia diligunt, si non amplius rebus corporalibus quam spiritalibus occupantur. Unde hic quoque ipsa excusantium causa subiungitur, cum protinus subiungitur:

Primus dixit ei, Villam emi, & necesse habeo exire & videre

illam: rogare, habe me excusatum. Quid per villam nisi terrena substantia designatur? Exit ergo videre villam, qui sola exteriora cogitat propter substantiam.

Et alter dixit, Iuga boum emi quinque, & eo probare illa: rogare, habe me excusatum. Quid in quinque jugis boum, nisi quinque corporis sensus accipimus? qui rectè quoque juga vocati sunt, quia in utroque sensu geminantur. Qui videlicet corporales sensus, quia comprehendere nesciunt interna, sed sola exteriora cognoscunt, & desidentes intima ea, quæ extra sunt, tangunt, rectè per eos curiositas designatur. Grave namque curiositatis est vitium, quæ dum cujuslibet mentem ad investigandam vitam proximi exterius ducit, semper ei sua intima abscondit. Propter hoc namque & de eisdem quinque jugis boum dicitur, eo probare illa: quia videlicet aliquando pertinere probatio ad curiositatem solet. Sed notandum, quod & is, qui propter villam, & is, qui propter probanda juga boum à cœna sui invitatoris excusat, verba humilitatis permiscet, dicens:

Rogo te, habe me excusatum. Dum enim dicit rogo, & tamen venire contemnit, humilitas sonat in voce, superbia in actione. Et ecce hoc dijudicat pravus quisque, cum audit, nec tamen ea, quæ dijudicat, agere desistit. Nam dum cui libet perverse agenti dicimus, Convertere, Deum sequere, mundum relinque, ubi hunc nisi ad dominicam cœnam vocamus? Sed cum respondet, Ora pro me, quia peccator sum, hoc facere non possum, quid aliud agit, nisi rogat & excusat? dicens namque, Peccator sum, humilitatem insinuat: subiungens autem, Converteri non possum, superbiam demonstrat.

Et alius dicit: Uxorem duxi, & ideo non possum venire. Quid per uxorem, nisi voluptas carnis accipitur? Nam quamvis bonum sit conjugium, atque ad propagandam sobolem providentiâ divinâ constitutum, nonnulli tamen non per hoc fecunditatem prolis, sed desideria expetunt voluptatis: & ideo per rem iustam significari potest non incongruè res iniusta. Ad cœnam nos ergo æterni convivii sumus patrefamilias invitati, sed dum hunc terrena cura occupat, illum alieni actûs sagax cogitatio devastat, alterius etiam mentem voluptas carnalis inquinat, fastidiosus quisque ad æternæ vitæ epulas non festinat.

Et reversus servus nuntiavit hæc domino suo. Tunc iratus paterfamilias dixit servo suo: Exi cito in plateas & vicus civitatis, & pauperes ac debiles, & cæcos & claudos introduce. Ecce qui terrena substantiæ plus iusto incubat, venire ad dominicam cœnam recusat: qui labori curiositatis insudat, præparata vitæ alimenta fastidit: qui carnalibus desideris inheret, spiritalis convivii epulas respuit. Quia ergo venire superbi renunt, pauperes eliguntur. Cur hoc? quia juxta Pauli vocem, *Infirma mundi eligit Deus, ut confundat fortia*. Pauperes autem & debiles dicuntur, qui iudicio suo apud semetipsos infirmi sunt. Nam pauperes & quasi fortes sūt, qui & polito in paupertate superbiunt: cæci verò sunt, qui nullum ingenii lumen habent: claudi quoque, qui rectos grellus in operatione non habent. Sed dum morum vitia in membris debilitate signantur, profectò liquet: quia sicut illi peccatores fuerunt, qui vocati venire noluerunt, ita hi quoque peccatores sunt, qui invitantur & veniunt: sed peccatores superbi respuunt, & peccatores humiles eliguntur. Hos itaque eligit, quos despiciit mundus, quia plerumque ipsa despectio hominem revocat ad semetipsum. Pauperes & debiles, cæci & claudi vocantur, & veniunt, quia infirmi quique, atque in hoc mundo despecti, plerumque tantò celerius vocem Dei audiunt, quanto & in hoc mundo non habent, ubi delectentur. Sed dicitur ad cœnam pauperibus, quid puer subiungat, audiamus:

1. Cor. 1.

Domine, factum est, ut imperâsti, & adhuc locus est. Multi tales ad dominicam cœnam ex Judæa collecti sunt, sed multitudo, quæ ex Israëlítico populo credit, locum superni convivii non implevit. Intravit jam frequentia Judæorum, sed adhuc locus vacat in regno, ubi suscipi debeat numerositas gentium. Unde & eidem servo dicitur: *Exi in vias & sepes, & compelle intrare, ut impleatur domus mea.* Cum de vicis & plateis ad cœnam Dominus

invitat,

invitat, illum videlicet populum designat, qui tenere legem sub urbana conversatione noverat. Cum verò convivas suos colligi ex viis & sepibus præcipit, nimirum agrestem populum colligere, id est, gentilem quarit. Notandum verò quòd in hac invitatione tertia non dicitur invita, sed compelle intrare. Nam sunt nonnulli qui bona faciendi intelligunt, sed hæc facere desistunt. His, ut superius diximus, plerumque contingit, ut eos in carnalibus desideriis suis mundi hujus adversitas feriat: Sæpè namque aut longa aegritudine tabescunt, aut afflicti injuriis concidunt, aut percussii gravioribus damnis affliguntur, seque ipsos in suis desideriis reprehendentes ad Dominum corda convertunt. Qui ergo hujus mundi adversitatibus fracti, ad Dei amorem redeunt, atque à præsentis vitæ desideriis corriguntur, quid isti nisi compelluntur ut intrent? Sed valde est tremenda sententia, quæ protinus subinfertur. Ait enim:

Dico autem vobis, quòd nemo virorum illorum, qui vocati sunt, gustabit carnem meam.] Ecce per se vocat, per Angelos vocat, per patres vocat, per Prophetas vocat, per Apostolos vocat, per pastores vocat, plerumque per miracula vocat, plerumque per flagella vocat, aliquando per hujus mundi prospera vocat, aliquando per adversa, nemo contemnat: ne dum vocatus excusat, cum voluerit intrare, non valeat.

DOMINICA III. POST TRINITATIS. Luc. 15. Matth. 18.

In illo tempore, Erant appropinquantes ad Iesum publicani & peccatores, ut audirent illum, & murmurabant Pharisæi & scribæ, dicentes: Quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis. Et reliqua.

BEDÆ PRESBYTERI DE EADEM LECTIONE.

Quia non solum justus peccare per inertiam, sed & peccator per solertiam respicere potest, postquam sal insarcatum foras mitri debere narratum est, mox penitentiam cohortans intus admittit describitur, qui ad audiendum Dei verbum appropinquantes, non solum ad colloquendum, sed etiam ad convescendum recepti sunt. Quod videntes Pharisæi dedignati sunt: quia vera iustitia compassionem habet, & falsa iustitia dedignationem; quavis & iusti soleant recte peccatoribus indignari. Sed aliud est quod agitur typo superbia, aliud quod zelo disciplinæ. Sed qui agri erant, ita ut agros se esse nescirent, quatenus quod erant agnoscerent, celestis eos medicus blandis fomentis curat, benignum paradigma objicit, & in eorum corde vulneris tumorem premit. Ait namque:

Quis ex vobis homo, qui habet centum oves, & si perdidit unam ex illis, nonne dimittit nonaginta novem in deserto, & vadit ad illam, quæ perierat, donec inveniat illam?] Ecce mira dispensatione pietatis similitudinem veritatis dedit, quam & in se ipse homo recognosceret, & tamen hæc specialiter ad ipsum auctorem hominum pertineret. Quia enim centenarius numerus est perfectus, ipse centum oves habuit, cum Angelorum substantiam & hominum creavit. Sed una ovis tunc perit, quando peccando homo pascua vitæ dereliquit: dimittit autem nonaginta novem oves in deserto, quia illos summus Angelorum chorus reliquit in cælo. Cur autem cælum desertum vocatur, nisi quod desertum dicitur derelictum? Tunc autem cælum homo deseruit, cum peccavit. In deserto autem nonaginta novem oves remanserant, quando in terra Dominus unam quærebat, quia rationabilis creaturæ numerus, Angelorum videlicet & hominum, quæ ad videndum Deum condita fuerat, pereunte homine erat imminutus, & ut perfecta summa ovium integraretur in cælo, homo perditus quærebat in terra.

Et cum invenerit illam, imponit in humeros suos gaudens.] Ovem in humeris suis imposuit, quia humanam naturam suscipiens, peccata nostra ipse portavit.

Bedæ Tom. 7.

Et veniens domum convocat amicos & vicinos, dicens illis: Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam, quæ perierat.] Inventa ove ad domum rediit, quia pastor noster reparato homine ad regnum cælestem rediit. Ibi amicos & vicinos invenit, illos videlicet Angelorum chorus, qui amici ejus sunt, quia voluntatem ejus continuè in sua stabilitate custodiunt: vicini quoque ejus sunt, qui claritate visionis illius sua assiduitate perficiuntur. Et notandum quod non dicat *congratulamini* ovi inventæ, sed *mihi*: quia videlicet ejus est gaudium vita nostra, & cum nos ad cælum reducimur, solennitatem læticia illius implemus.

Dico vobis, quòd ita gaudium erit in cælo super uno peccatore penitentiam habente, quàm super nonaginta novem justis, qui non indigent penitentia.] Plus de convertis peccatoribus, quàm de stantibus justis gaudium erit in cælo, quia plerumque hi, qui nullis se oppressos peccatorum mobilibus sciunt, stant quidem in via iustitia, nulla illicita peccant, sed tamen ad cælestem patriam anxie non anhelant, tantoq; sibi in rebus licitis ulum præbent, quanto se perpetræ illicita nulla meminerunt: & plerumque pigri remanent ad exercenda bona præcipua, quia valde securi sunt, quod nulla commiserint mala graviora. At contra nonnunquam hi, qui se aliqua illicita egisse meminerunt, ex ipso suo dolore compuncti, inardescunt in amorem Dei, seque in magnis virtutibus exercent. Malus ergo de peccatore converso, quàm de stante justo gaudium fit in cælo: quia & dux in prælio plus eum militem diligit, qui post fugam reversus hostem fortiter premit, quàm illum qui nunquam terga præbuit, & nunquam aliquid fortiter fecit. Sed inter hæc sciendum est, quia sunt plerique iusti, in quorum vita tantum est gaudium, ut eis quælibet peccatorum penitentia præponi nullatenus possit. Nam multi & nullorum sibi malorum sunt conscii, & tamen in tanti ardoris afflictione se exerunt, ac si peccatis omnibus angustentur, cuncta etiam licita respiciunt, ad despectum mundi sublimiter accinguntur, lamentis gaudent, in cunctis semetipsos humiliant, & sicut nonnulli peccata operum, sic ipsi peccata cogitationum deplorant. Hinc ergo colligendum est, quantum Deo gaudium faciat, quando humiliter plangit iustus, si facit in cælo gaudium, quando hoc quod male gessit, per penitentiam damnat injustus.

Aut quæ mulier habens drachmas decem, si perdidit drachmam unam, nonne accendit lucernam, & evertit domum, & querit diligenter donec inveniat?] Qui signatur per pastorem, ipse & per mulierem. Ipse enim Deus, ipse & Dei sapientia. Et quia imago exprimitur in drachma, mulier drachmam perdidit, quando homo qui conditus ad imaginem Dei fuerat, peccando à similitudine sui conditoris recessit. Sed accendit mulier lucernam, quia sapientia Dei apparuit in humanitate: lucerna quippe lumen in testa est, lumen verò in testa est divinitas in carne. Accensa autem lucerna evertit domum, quia mox ut ejus divinitas per carnem claruit, omnis se nostra conscientia concussit. Domus namque evertitur, cum consideratione reatus sui humana conscientia perturbatur. Eversa verò domo invenitur drachma, quia dum perturbatur conscientia hominis, reparatur in homine similitudo conditoris.

Et cum invenerit, convocat amicos & vicinos, dicens: Congratulamini mihi, quia inveni drachmam, quam perdideram.] Quæ amica vel vicina, nisi illæ potestates sunt cælestes jam superius dictæ? quæ tanto supernæ sapientiæ juxta sunt, quanto ei per gratiam continuæ visionis appropinquant. Sed intuentium cur ista mulier decem drachmas habuisse perhibetur. Angelorum quippe & hominum naturam ad cognoscendum se Dominus condidit, quam dum consistere ad æternitatem voluit, eam procul dubio ad similitudinem suam creavit. Decem verò drachmæ habuit mulier, quia novem sunt ordines Angelorum: sed ut completetur electorum numerus, homo decimus creatus est, qui à conditore suo nec post culpam perit: quia nunc æterna sapientia per carnem miraculis coruscans, ex lumine testæ reparavit.

Ita dico vobis, gaudium erit coram Angelis Dei super uno peccatore penitentiam agente.] Penitentiam agere est, & per-

C

petrata

petrata mala plangere, & plangenda non perpetrare. Nam qui sic alia deplorat, ut tamen alia committat, adhuc poenitentiam agere aut ignorat, aut dissimulat. Quid enim prodest si peccata quis luxuriae defleat, & tamen adhuc avaritiae artibus anhelet? Aut quid prodest si irae culpas jam lugeat, & tamen adhuc invidiae facibus tabescat? Sed minus est valde quod dicimus, ut qui peccata deplorat, ploranda minime committat. Nam cogitandum summopere est, ut qui se illicita meminit commisisse, à quibusdam etiam licitis studeat abstinere: quatenus per hoc conditori suo satisfaciatur, ut qui commisit prohibita, si-bimetipsum abscindere debeat etiam commissa.

DOMINICA IV. POST TRI-
nitatis. Lucæ 6.

In illo tempore dixit Iesus discipulis suis: Nolite iudicare, & non iudicabimini. Nolite condemnare, & non condemnabimini. Et reliqua.

BEDÆ PRESBYTERI DE EA-
DEM LECTIONE.

Hoc loco nihil aliud nobis præcipi existimo, nisi ut ea facta quæ dubium est, quo animo fiant, in meliorem partem interpretemur. Quod enim scriptum est, *Ex fructibus eorum cognoscetis eos*, de manifestis dictum est, quæ non possunt bono animo fieri, sicuti sunt supra, vel blasphemia, vel furta, vel ebrietas, & si qua sunt talia, de quibus nobis iudicare permittitur. De genere autem ciborum, quia possunt bono animo & simplici corde sine vitio concupiscentie quicumque humani cibi indifferenter sumi, prohibet Apostolus iudicari eos, qui carnibus vescuntur, & vinum bibebant, ab eis qui se ab huiusmodi alimentis temperabant. *Qui manducat, inquit, non manducantem non spernat: & qui non manducat, manducantem non iudicat.* Ad hoc pertinet etiam illud, quod alio loco dicit: *Nolite ante tempus quicumque iudicare, quoad usque veniat Dominus, & illuminet abscondita tenebrarum, & manifestabit cogitationes cordis.* Sunt ergo quedam facta media, quæ ignoramus quo animo fiant, quæ & bono & malo fieri possunt, de quibus temerarium est iudicare, maxime ut condemnemus. Horum autem venit tempus ut iudicentur, cum Dominus illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit cogitationes cordis. Duo sunt autem in quibus temerarium iudicium cavere debemus, cum incertum est quo animo quidque factum sit, vel cum incertum est qualis futurus sit, qui nunc vel malus vel bonus appareat.

Dimitte, & dimitte tibi: dase, & dabitur vobis. Dimittere nos iniurias, dare beneficia iubet, ut & nobis peccata dimittantur, & vita detur æterna. Qua sententia brevi sed eximia, cuncta quæ latissime de conversando cum inimicis mandaverat, comprehendendo concludit:

Mensuram bonam, confertam & coargutam & superfluentem dabit in sinum vestrum. Huic simile est quod alibi dicit: *Ut & ipsi recipiant vos in æterna tabernacula.* Non enim pauperes ipsi, sed Christus mercedem his qui eleemosynam facerent, redditurus est. Quam tamen in sinum dare dicuntur, quia promerenda illius occasio debere, cum vel egentes miserè, vel improbe savientes fortiorum sunt & tolerati patientia, & beneficentia sustentati, & ad ipsam aliquoties fidem dulci gratia provocati.

Eadem quippe mensura qua mensi fueritis, remetietur vobis. Et Apostolus ad eleemosynam Corinthios hortans, inter alia dicit: *Hoc autem dico, qui parce seminat, parce & metet. Et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet.* Potest autem & de omnibus quæ mente, manu, lingua gerimus accipi, *Quia tu reddes singulis,* inquit, *secundum opera eorum.*

Dicebat autem illis & similitudinem, Nunquid potest cæcus cæcum ducere? nonne ambo in foveam cadent? Sensus huius sententia pendet ex superioribus, ubi de danda eleemosyna & iniuria dimittenda præcipitur. Site, inquit, ira

contra violentum, & contra petentem philargyria cæcaverit, nunquid tua mente vitiosa vitium eius curare poteris? Aut ille solus qui iniuriam fecit, & non tu etiam qui ferre nesciebas, reus deputaberis? At si mitem te tranquillo pectoris ejus improbitas invenerit, & ille ad poenitentiam movebitur, & tu patientiæ premio donaberis, quia cæcum videntem oculo, hoc est, corde sereno, ducere curabas ad lumen.

Non est discipulus super magistrum: perfectus autem omnia erit, si sit sicut magister ejus. Simagister, qui utique quasi Deus potuit, non suas ultum ire injurias, sed ipsos maluit infecutores pati reddere mitiores, eandem necesse est discipuli, qui puri homines sunt, regulam perfectionis sequantur.

Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, irabem autem quæ in oculo tuo est, non consideras? Et hoc ad superiora respicit, ubi cæcum à cæco duci, id est, peccantem à peccatore castigari non posse præmonuit. Multi enim superbia vel odio, philargyria vel avaritia, vel alio quolibet crimine præventi, levitia hæc aut nulla iudicantes, acerrime corripunt eos, quos subita viderint ira turbatos, oculum mentis à solito puritatis statu quasi festuca irridente mutasse, atque immemores Domini præcepti, quo ait: *Nolite condemnare, & non condemnabimini,* magis amant vituperare & damnare, quam emendare atque corrigere.

Et quomodo potest dicere fratri tuo: frater sine ejus festucam de oculo tuo, ipse in oculo tuo irabem non videns? Itaque cum fratre agis, si (verbi gratia) quod ira ille peccavit, tu odio reprehendis. Quantum autem inter festucam & irabem, quasi tantum inter iram distat atque odium: Odium est enim ira inveterata, quasi quæ vestitate ipsa tantum acciperit, ut merito appelletur irabes. Fieri autem potest, ut si irascaris homini, velis eum corrigi: si autem oderis hominem, non potes eum velle corrigere. Et ideo impossibile dicitur, ut festucam fratris oculo demat, qui suo irabem gestat in oculo.

Hypocritæ, ecce primum irabem de oculo tuo, & tunc perspicies ut educas festucam de oculo fratris tui. Id est, primum abs te expelle odium, & deinceps poteris jam eum quem diligis emendare. Et est vere multum cavendum & molestum hypocritarum, id est, imitatorum genus, qui cum omnium vitiorum accusationes, odio & livore suscipiant, etiam consiliores videri se volunt. Et ideo pie cauteque vigilandum est, ut cum aliquem reprehendere vel oburgare necessitas ceperit, primum cogitemus utrum tale sit vitium, quod nunquam habuimus, vel quo jam caruimus. Et si nunquam habuimus, cogitemus, & nos homines esse, & habere potuisse. Si vero habuimus & habemus, tangat memoriâ communis infirmitas, ut illam reprehensionem aut oburgationem non odium, sed misericordia præcedat: ut tunc ad correctionem ejus, propter quem id facimus, sive ad perverisionem valuerit (nam incertus est exitus) nos tamen de simplicitate oculi nostri securi simus. Si autem cogitantes nosmetipsos invenimus in eo esse vitio, in quo est ille quem reprehendere parabimus, non reprehendamus neque oburgemus, sed tamen congenitamus, & non illum ad obtemperandum nobis, sed ad pariter conandum invitemus. Rarò ergo & magna necessitate oburgationes adhibendæ sunt, ita tamen ut etiam in his ipsis non nobis, sed Deo ut serviamus inltemus: igitur enim est finis, ut nihil duplici corde faciamus, auferentes irabem de oculo nostro invidentia, vel malitia, vel simulationis, ut videamus egerere festucam de oculo fratris.

DOMINICA V. POST TRINI-
tatis Lucæ 5.

In illo tempore, cum turba irruerent ad Iesum ut audirent verbum Dei, & ipse stabat secus stagnum Genesareth. Et reliqua.

BEDÆ PRESBYTERI DE EADEM LECTIÖNE.

Stagnum Genesareth idem dicitur esse, quod mare Galilee, vel mare Tiberiadis: sed mare Galilee ab adjacente provincia dictum, mare Tiberiadis à proxima civitate, quæ olim Chennereth vocata, sed ab Herode tetrarcha instaurata, in honorem Tiberii Cæsaris Tiberias est appellata. Porro Genesas à lacu ipsius natura, quæ crispantibus aquis de se ipso sibi excitare auram perhibetur, Græco vocabulo, quasi generans sibi auram dicitur. Neque enim in stagni morem sternitur aqua, sed frequentibus auris spirantibus agitur, haustu dulcis & ad potandam habilis. Sed Hebrææ linguæ consuetudine omnis aquarum congregatio, siue dulcis siue salis, mare nuncupatur. Qui lacus interfluit Jordane centum quadraginta stadiis in longitudinem, & quadraginta extenditur in latitudinem. Quia ergo stagnum siue mare præfens seculum designat, Dominus secus mare stat postquam vita labentis mortalitatem devincens in ea, qua pallus est carne, stabilitatem perpetuæ quietis adiit. Turbarum conventus ad eum, gentium in fide concurrentium typus est, de quibus Esaias: Et fluent, inquit, ad eum omnes gentes, & ibunt populi multi, & dicent: Venite & ascendamus ad montem Domini.

Esai. 2.

Et vidit duas naves stantes secus stagnum. J. Dux naves selectis stagnum positæ circumfessionem & præputium figurat, quas bene Jesus vidisse perhibetur, quia in utroque populo novit Dominus qui sunt ejus, eorumque cor à fluctibus seculi hujus ad futuræ vitæ tranquillitatem quasi ad soliditatem litoris videndo, hoc est, misericorditer visitando provehit.

Piscatores autem descenderunt, & lavabant retia. J. Piscatores sunt Ecclesiæ doctores, qui nos rete fidei comprehendunt, & de profundo ad lumen elatos quasi pisces litori, sic terræ viventium advehunt. Quali enim quædam retia piscantium sunt complexæ prædicantium dictiones, quæ eos quos ceperint in fide non amittant: unde & retia quasi retinentia sunt vocata. Sed hæc retia modo laxantur, in capturam modo lora plicantur: quia non omne tempus est navale doctrinæ, sed nunc exerenda lingua doctori, nunc summet cura gerenda.

Galat. 2. Act. 4.

Ascendens autem in unam navem, quæ erat Simonis, rogavit eum à terra reducere pusillum. Et sedens docebat de navicula turbas. J. Navis Simonis est Ecclesia primitiva, de qua Paulus ait: qui enim operatus est Petro in Apostolatum circumcissionis, operatus est & mihi inter gentes. Bene una dicta, quia multitudo videtur unum esse, & unum & anima una. De qua docebat turbas, quia de autoritate Ecclesiæ docet usque hodie gentes.

Et cessavit autem loqui, dixit ad Simonem: Duc in altum, & laxate retia vestra in capturam. Quod primò rogavit Simonem navem à terra reducere pusillum, significat temperatè utendum verbo ad turbas, ut nec terrena eis præcipiantur, nec sic à terrenis in profunda sacramentorum recedatur, ut ea penitus non intelligant, vel prius in proximis regionibus gentibus prædicandum, ut quod dicit in tem Petro, Duc in altum, & laxate retia vestra in capturam, ad remotiores gentes, quibus postea prædicatum est, pertineat.

Psal. 126

Et respondens Simon, dixit illi: Præceptor, per totam noctem laborantes, nihil cepimus, in verbo autem tuo laxato rete. J. Nisi Dominus ædificaverit domum, in vanum laborant, qui ædificant eam: nisi Dominus cor illustraverit auditorum, doctor in nocte laborat: nisi in verbo gratiæ supernæ laxata fuerint instrumenta disputationum, frustra vocis suæ prædicator jaculum mittit. Quia fides populorum non sapientia verbi compositi, sed divinæ vocationis munere provenit.

Et cum hoc fecissent, concluserunt piscium multitudinem copiosam. Rumpatur autem rete eorum. J. Præ multitudine piscium rete rumpatur, quia nunc ad confessionem fidei etiam cum electis reprobi tanti intrant, qui ipsam quoque Ecclesiam hæredibus scindant. Rumpitur autem rete, sed non labitur piscis, quia suos Dominus etiam inter postulentium scanda la servat.

Et annuerunt sociis, qui erant in navi, ut venirent & adjuverent eos. J. Alia navis, ut prædiximus, est Ecclesia de gentibus, quæ & ipsa non sufficiente una navicula piscibus impletur electis, quia novit Dominus qui sunt ejus, & apud ipsum certus est suorum numerus electorum. Dumque tot in Judæa credituros non invenit, quos ad fidem vitamque prædelinatos novit æternam, quasi aliæ navis receptacula piscibus quærens suis, corda quoque gentium fidei gratia replet. Et bene rupto rete sociæ navis advocatur, quoniam antè Judas proditor, antè Simon magus pisces nequissimi capti sunt, antè Ananias & Saphira fidei rete subdole tentabant ingredi: antè, ut Joannes testatur, multi discipulorum eius abierunt retro, & iam non cum illo ambulabant: ac deinde Barnabas & Paulus ad gentium sunt apostolatum segregati.

2. Tim. 2.

Act. 8. Act. 5. Act. 6. Act. 13.

Et venerunt, & impleverunt ambas naviculas, ita ut pene mergerentur. J. Harum impletio navium usque in finem seculi crescit: sed quod impleta merguntur, hoc est, in subversione premuntur (non enim submerguntur, sed tamen sunt periclitata) Apostolus exponit, dicens: In novissimis diebus erunt tempora periculosa, & erunt homines seipsos amantes, &c. Nam mergi naves, est homines in seculum, ex quo elati per fidem fuerant, morum pravitate relabi. Quales & ipse Petrus adhuc in infirmitate positus, hoc loco demonstrat. Unde sequitur:

2. Tim. 3.

Quod cum videret Simon Petrus, procidit ad genua Jesu, dicens: Exi à me, quia homo peccator sum Domine. J. Quia carnales quique in Ecclesia regimen spiritualium, in quibus maxime Christi persona eminet, à se quodammodo repellunt. Non enim hoc voce linguæ dicunt bonis ministris Dei, ut eos à se repellant, sed voce morum & aduum suorum suadent à se recedi, ne per bonos regantur, & eo vehementius quo deserunt eis honorem, & tamen factis suis à se recedere admonent, ut honorificentiam eorum significaverit Petrus cadens ad pedes Domini: mores autem in eo quod ait: Exi à me Domine, quia peccator homo sum. Quod tamen quia non fecit Dominus, non enim recessit ab eis, sed eos subductis navibus ad litus perduxit, significat in bonis & spiritualibus viris non esse oportere hanc voluntatem, ut peccatis turbamur commoti, quo quasi securius tranquilliusque vivant, minus ecclesiasticum deserant.

Et ait ad Simonem Jesus: Noli timere. J. Confortat Dominus timorem carnalium, animosque fragilium consolando erigit, ne quis vel de sua conscientia culpa tremens, vel de aliorum innocentia stupens, sanctitatis iter formidet aggredi. Quod autem sequitur:

Ex hoc jam homines eris capiens. J. Ad ipsum Petrum specialiter pertinet; exponit enim ei Dominus quid hæc captura piscium significet, quod videlicet ipse sicut nunc per retia pisces, sic aliquando per verba sit capturus homines: totusque facti hujus ordo quid in Ecclesia, cujus ipse typum tenet, quotidie geratur ostendat. Quod verò subjungitur,

Matt. 4. Marc. 1.

Et subductis ad terram navibus, relictis omnibus secutus est eum. J. Potest significare finem temporis quo ab hujusmodi talo, qui Christo inhæserint penitus recessuri sunt. Sciendum est autem hanc eandem non esse lectionem, qua Matthæus & Marcus binos de naviculis piscatores, primò Petrum & Andream, deinde filios Zebedæi à Domino narrat esse vocatos. Non enim eos Lucas nunc à Domino vocatos, sed tantum Petro fuisse prædictum, quod homines esset capturus, insinuat. Quod non ita dictum est, quasi jam pisces nunquam esset capturus: nam & post resurrectionem Domini legimus eos esse piscatos. Unde datur intelligi, eos ad capturam piscium ex more remeasse, ut postea fieret, quod Matthæus & Marcus narrat, quando eos binos vocavit. Tunc enim non subductis ad terram navibus tanquam cura redeundi, sed ita eum secuti sunt, tanquam vocantem ac jubentem ut sequerentur.

Joan. 21.

DOMINICA VII POST TRI-
nitatis. Marc. 8. Matth. 15.

In illo tempore, cum multa turba esset cum Iesu, nec haberent quod manducarent, convocatus discipulus ait illis: Misereor super turbam, quia ecce jam triduo sustinent me, nec habent quod manducarent. Et reliqua.

BEDÆ PRESBYTERI DE EA-
DEM LECTIONE.

In hac lectione consideranda est in uno eodemque redemptore nostro distincta operatio divinitatis & humanitatis: atque error Eutychemis, qui unam tantum in Christo operationem dogmatizare præsumit, procul à Christianis finibus expellendus. Quis enim non videat hoc, quod super turbam miseretur Dominus, ne vel inedia, vel viæ longioris labore deficiat, affectum esse & compassionem humanæ fragilitatis? Quod verò de septem panibus, & pisciculis paucis quatuor hominum millia saturavit, divinæ opus esse virtutis? Mystice autem hoc miraculo designatur, quod viam seculi præsentis aliter incolumes transire nequimus, nisi nos gratia redemptoris nostri alimento verbi sui reficiat. Hoc verò typicè inter hanc refestionem & illam quinque panum ac duorum piscium distat, quod ibi litera veteris instrumenti spiritali gratia plena esse signata est: hic autem novi veritas ac gratia testamenti fidelibus ministranda monstrata est. Sane utraq; refectio in monte celebrata est, ut aliorum Evangelistarum narratio declarat: quia utriusque scriptura testamenti refectio intellecta altitudinem nobis celestium & præceptorum mandat & præriorum: utraque altitudinem Christi, qui est mons domus Domini, in vertice montium consona voce prædicat. Qui enim adificatam super se civitatem sive domum Domini, i. e. Ecclesiam in altum bonorum extollit operum, & cunctis manifestam gentibus exhibet, ipse hanc ab infimis delectationibus abstractam pane coeli reficit, atque ad appetitum supernæ suavitatis dato pignore cibi spiritalis accendit.

Misereor, inquit, super turbam: quia ecce jam triduo sustinent me, nec habent quod manducarent. Et si dimisero eos jejunos in domum suam, deficient in via. Quare triduo turba Dominum sustinuit, Mattheus exponit plenius, qui ait: *Et ascendens in montem, sedebat ibi. Et accesserunt ad eum turba multa habentes secum muros, cacos, claudos, debiles, & alios multos, & projecerunt eos ad pedes eius, & curavit eos.* Turba ergo triduo Dominum propter sanationem infirmorum suorum sustinet, cum electi quinque fide sanctæ Trinitatis lucidi Domino pro suis suorumque peccatis, animæ videlicet languoribus, perseveranti instantia supplicant. Item turba triduo Dominum sustinet, quando multitudo fidelium peccata quæ perpetravit, per penitentiam declinans ad Dominum se in opere, in locutione atque in cogitatione convertit. Quos dimittere jejunos in domum suam Dominus non vult, ne deficient in via: quia videlicet conversi peccatores in præsentis vitæ viâ deficiunt, si in sua conscientia sine doctrinæ sanctæ pabulo dimittantur. Ne ergo lassentur in hujus peregrinationis itinere, pascendi sunt sacra admonitione. Valde autem pensanda est pia penitentia, quæ processit ex ore veritatis, quæ dicitur:

Quidam enim ex eis de longe venerunt. Est enim qui nihil fraudis & nihil carnalis corruptionis expertus ad omnipotentis Dei servitium festinavit. Ille de longinquo non venit, quia per incorruptionem & innocentiam proximus fuit. Alius nulla impudicitia, nullis flagitiis inquinatus, solum autem conjugium expertus ad ministerium spiritale conversus est. Neque iste venit de longinquo, quia usus conjunctione concessa per illicita non erravit. Alii verò per carnalium flagitia, alii post falsa testimonia, alii post facta furta, alii post illatas injurias & violentias, alii post perpetrata homicidia ad penitentiam redeunt, atque ad omnipotentis Dei servitium convertuntur: hi videlicet ad Dominum de longinquo veniunt. Quanto enim quisque

plus in pravo opere erravit, tanto ab omnipotente Domino longius recessit. Dentur ergo alimenta eis etiam qui de longinquo veniunt, quia conversis peccatoribus doctrinæ sanctæ cibi præbendi sunt, ut in Deum vires reparent, quas in flagitiis amiserunt. Item Judæi quicumque in Christo crediderunt, de propè ad illum venerunt, quia legis & prophetarum erant literis edocti de illo. Credentes verò ex gentibus de longè utique venerunt ad Christum, quia nullis paginarum sanctarum monumentis de ejus erant fide præmoniti.

Et interrogavit eos: Quot panes habetis? Qui dixerunt, Septem. Bene septem panes in mysterio novi testamenti ponuntur, in quo septiformis gratia Spiritus sancti plenius fidelibus cunctis & credenda revelatur & credita datur. Neque hordeæcæ fuisse productur, sicut illi quinque, de quibus sunt quinque hominum millia saturata: ne iterum sicut in lege vitale animæ alimentum corporalibus sacramentis obtegeretur: hordeæ enim medulla tenacissima palea tegitur.

Et præcepit turba discumbere super terram. Supra in refectio quinque panum turba super fœnum viride discumbebat, nunc ubi septem panibus reficienda est, supra terram discumbere præcipitur: quia per scripturam legis carnis desideria calcare & comprimere jubemur. *Omnia enim caro fœnum, & omnis gloria ejus tanquam flos fœni.* In novo autem testamento ipsam quoque terram, ac facultates temporales derelinquere præcipitur. Vel certè quia mons in quo turba Dominicis panibus reficiebatur, altitudinem, ut supra diximus, redemptoris nostri significat, ibi super fœnum, hic super terram reficitur. Ibi enim celsitudo Christi propter carnales homines, & Hierusalem terrenam carnali spe & desiderio regitur: hic autem remota omni cupiditate carnali convivas novi testamenti spei permanentis firmamentum tanquam ipsius montis soliditas nullo fœno interposito, continebat.

Et accipiens septem panes, gratias agens, fregit, & dabat discipulis suis ut apponerent, & apposuerunt turba. Dominus accipiens panes dabat discipulis, ut ipsi acceptos turbæ apponerent: quia spiritalis dona scientiæ tribuens Apostolis, per eorum ministerium voluit Ecclesiæ suæ per orbem vitæ cibaria distribuere. Quod autem fregit panes quos discipulis daret, aperitionem designat sacramentorum, quibus ad perpetuam salutem nutriendus erat mundus. Cum enim ait ipse Dominus: *Et nemo novit filium nisi pater: neque patrem qui novit, nisi filius, & cui voluerit filius revelare, quid nisi panem vitæ nobis per se apeririendum demonstravit, & cujus interiora cernenda per nos ipsos penetrare nequivimus?* Cui contra Prophetæ miserabilem quorundam famem deplorans, aiebat: *Parvuli petierunt panem, nec erat qui frangeret eis.* Quod est aliis verbis dicere: *Indocti quæsierunt pabulum verbi Dei, quo ad virtutum bonæ operationis convalescerent refici, nec erat magistris deficientibus, qui eis scripturarum arcana patefaceret, eosque ad viam veritatis institueret.* *Accepti autem ad frangendum panibus Dominus gratias agit, ut & ipse quantum de salute generis humani congaudeat, ostendat, & nos ad agendas semper Deo gratias informet, cum vel terreno pane carnem, vel animam celestis superna gratia largiente reficimus.*

Et habebant pisciculos paucos, & ipsos benedixit, & iussit apponi. Si in panibus septem scriptura novi testamenti designatur, in cuius lectione per gratiam sancti Spiritus internas mentionum epulas invenimus, quid in pisciculis, quos erat qui frangeret eis? *Quod est aliis verbis dicere: Indocti quæsierunt pabulum verbi Dei, quo ad virtutum bonæ operationis convalescerent refici, nec erat magistris deficientibus, qui eis scripturarum arcana patefaceret, eosque ad viam veritatis institueret.* *Accepti autem ad frangendum panibus Dominus gratias agit, ut & ipse quantum de salute generis humani congaudeat, ostendat, & nos ad agendas semper Deo gratias informet, cum vel terreno pane carnem, vel animam celestis superna gratia largiente reficimus.*

Et manducaverunt, & saturati sunt. Manducant de panibus Domini ac piscibus, & saturantur, qui audientes verba Dei, & exempla intuentes ad profectum vitæ cor-

Ioan. 6.

Matth. 1.

Matth. 15.

Ioan. 6.

Esai. 40.

Luc. 10.

Thien. 4.

Psal. 21.

rektionis per hac excitari atque assurgere festinant. Quibus apte congruit illud Psalmista: *Evani pauperes, & saturabuntur. & laudabunt Dominum, qui requirunt eum vixi cor eorum in seculum seculi.* Quod et aperte dicere: *Audient humiles verbum Dei, & facient, & ad laudem non suam, sed superni largitoris cuncta, qua bene gerunt, referent.* Unde merito ad vitam interioris hominis aeternam, ut pote pane vite saturati perveniunt. Cui contra tardis auditoribus per Prophetam exprobratur: *Manducastis, & non estis saturati.* Manducant namque, & non saturantur, qui panem verbi Dei audiendo degustant, sed non faciendo quae audiunt, nihil ex his internae dulcedinis, quo cor ipsoform confirmetur, in ventrem memoriae recipiunt.

Aggei 1.

Et sustulerunt, quod superaverat de fragmentis septem sportae. Quod turbis saturatis superat. Apotoli intollunt, & septem sportas implent, quia sunt altiora perfectionis praecepta vel potius exhortamenta & consilia, quae generalis fidelium multitudo nequit servando & implendo attingere. Quorum executio illos proprie respicit, qui majore sancti Spiritus gratia pleni generalem populi Dei conversationem mentis atque operis sublimitate transcendant, qualibus dicitur: *si vis perfectus esse, vende omnia quae habes.* Unde bene sportae, quibus Dominicorum sunt condita fragmenta ciborum, propter septiformem Spiritus gratiam septem fabulis memorantur. Nam quia sportae junco & palmarum foliis solent contextae, merito in sanctorum significatione ponuntur. Juncus quippe super aquas nasci consuevit, palma vero victricem ornatum manum. Et juncis vasis recte comparantur electi, cum radicem cordis ne forte ab amore aternitatis arefcat, in ipso vite fonte collocant. Assimilantur & eis, quae de palmarum sunt foliis contexta, cum in defectivam aeternae retributionis memoriam puro in corde retinent. Et bene turba, quamvis reliquias Domini prandii non caperet, manducasse tamen & saturata esse narratur: quia sunt nonnulli qui etsi omnia sua relinquere nequeunt, neque explere hoc quod de virginibus dicitur: *Qui potest capere, capiat.* caeteraque hujusmodi: tamen esurientes & sitientes iustitiam saturantur, cum audiendo mandata legis Dei ad vitam perveniunt aeternam.

Matt. 19.

Erant autem qui manducaverunt quasi quatuor millia, & dimisit eos. Bene quatuor millia, ut ipso etiam numero doceret Evangelicis se passos esse cibariis.

Matt. 19. Matt. 5.

DOMINICA VIII. POST TRINITATIS. Lucae 6. Matth. 7.

In illo tempore dixit Iesus discipulis suis: *Attendite ad falsos prophetas, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.* Non est enim arbor bona, quae facit fructus malos. Et reliqua.

BEDAE PRESBYTERI DE EADEM LECTIONE.

Contra hypocritam quae ceperat Christus Iesus salvator noster, exequitur. Si veram, inquit, & non fictam vis habere iustitiam, quae verbis ostentat, etiam factis compentare curato, ut bona existens arbor, bonis orneris & fructibus. Quia etsi se fingat hypocrita, non est bonus qui facit opera mala: etsi reprehendat infontem, non ideo malus est qui facit opera bona.

Galat. 5.

Vnaquaque enim arbor de fructu suo cognoscitur. Qui sit fructus, quo mala bona dignosci debeat arbor, Apotolus ostendit, dicens: *Manifesta autem sunt opera carnis, quae sunt fornicatio, immunditia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitiae, contentiones, amulationes, irae, rixae, dissensiones, hereses, invidia, homicidia, ebrietates, commensationes, & his similia, quae praedico vobis sicut praedixi: quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.* Fructus autem spiritus est caritas, gaudium, pax, longanimitas, bonitas, benignitas, fides, modestia, continentia. Caeterum elemosyna, vel oratio, vel jejunium, fructus quidem est proprie bonorum, sed nonnunquam simulat etiam usurpatus a malis, de quibus Dominus

Ibidem

Bedae Tom. 7.

ait: *Qui acciperunt mercedem suam. Et alibi: Attendite ad falsos Prophetas, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.* Sed non ideo debent oves odibile vestimentum suum, quod plerumque illo se occulant lupi, dum aliud ostentant ad decipiendum, aliud exeunt ad depraedandum vel interficiendum eos, qui sub illo vestimento mo lupos videre non possunt. Hic ergo non est fructus de quo cognosci arborem monet, sed ille qui est supra monstratus.

Matt. 6.

Matt. 7.

Neque enim de spinis colligunt ficus, neque de rubo vindemiant uvam. J Spinas reor & rubum seculi curas & punitiones esse viciorum, de quibus peccanti homini dictum est: *Ter ra tua spinas & tribulos germinabit tibi.* Ficus vero & uvam dulcedinem conversationis novae, quam Dominus in nobis elurrit, & fervorem dilectionis, qui latificat cor hominis, de quibus Evangelio coruscante vox turtur in terra longe lateque resonabat, ficus protulit grossos suos, vinea florentes dederunt odorem. Non autem de spinis ficus, non uva de rubo colligitur, quia mens adhuc veteris hominis consuetudine depressa simulare potest, sed fructus novi hominis ferre non potest. Quod si quis obicere voluerit ac dicere, quod & Moyses de rubo vindemiarum uvam quando a cognato gentili consilium utile suscepit: & de spinis collegerit ficus hi, quibus dictum est de Pharisaeis, *Quae dicunt facite, quae autem faciunt, facere nolite.* sciat quia sicut verax nonnunquam palmes sepi involuta recumbit, portansque fructum spina non suum usibus servat humanis: sic dicta vel acta malorum, si quando bonis profunt, non hoc ipsi faciunt mali, sed fit de illis superno providente consilio.

Gen. 3.

Cantic. 2.

Exod. 18.

Matt. 23.

Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum, & malus homo de malo profert malum. Idem thesaurus cordis, quod radix est arboris: & quod de corde profertur, idem est quod arboris fructus. Qui ergo thesaurus in corde patientiae perfectique habet amoris, optimos nimirum fructus effundens diligit inimicum, bene facit odienti, benedicit maledicenti, orat pro calumniae, percurienti se vel despolianti non reluctatur, omni petenti tribuit, sua ablata non repetit, non judicare, non condemnare desiderat, errantem patienter amanterque corrigit, & caetera quae supra salvator edocuit. At qui nequam thesaurum corde servat, odit amicum, maledicit diligenti, maledicit benedicens, & caetera quae Dominicus seipso redarguit, bono thesauro contraria peragit. Qui ne sibi frustra blandiretur, ex eo quod sequitur:

Luc. 6.

Matt. 5.

Ex abundantia enim cordis os loquitur. J quasi non fructus arboris, sed folia, hoc est, verba solum, & non magis opera, vel veri Christiani, vel hypocritae quaerantur, consequenter Dominus adjungit:

1. Cor. 4.

Quid autem vocatus me, Domine, Domine, & non facitis quae dico? Ac si hanc verbis ita diceret: *Quid folia rectae confessionis vos germinare jactatis, qui nullos operis boni fructus ostenditis?* Unde Apotolus pretiosum a vili separatus: hoc est, bonum thesaurum a malo, bonam arborum a mala, perfectum boni magistri discipulum ab hypocrita, duce[m] videntem a caeco feceretur, ait: *Venam autem ad vos, si Dominus voluerit, & cognosciam non sermonem eorum qui inflati sunt, sed virtutem.* Non enim in sermone est regnum Dei, sed in virtute. Per oris ergo locutionem Dominus universa, quae vel actu, vel fatu, vel cogitatu de corde profertur, inlinuat, quae magis quam hominibus dicta nuda & aperta sunt oculis ejus. Nam & mos est scripturarum, verba pro rebus ponere. Unde Psalmista: *Dixi, inquit, anima mea & salus tua ego sum.* & Ezechias, *Non fuit verbum, quod non ostenderit eis.* Qui utique retum, & non verborum Chaldaei revelarat arcana. Itemque Apotolus: *Et nemo dicit Dominum Iesum, nisi in Spiritu sancto: pio eo ut diceret, Nemo Dominum Jesum inteliecu cenit, nemo voluntate amplectitur, nisi per gratiam Spiritus sancti.*

Psal. 34.

Esa. 39.

& 4. Reg. 20.

1. Cor. 12.

C 3

DOMI

DOMINICA IX. POST TRINITATIS. Luc. 16.

In illo tempore dixit Iesus discipulis suis parabolam hanc: Homo quid amerat dves, qui habebat villicum, & hic diffamatus est apud illum, quasi dissipasset bona ipsius. Et vocavit illum, & ait illi: Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tuae. Iam enim non poteris villicare. Ait autem villicus intra se: Quid faciam, quia Dominus meus auferet a me villicationem? Fodere non valeo, mendicare erubescio, scio quid faciam, ut cum amicus fuero à villicatione, recipiant me in domos suas. Et reliqua.

BEDÆ PRESBYTERI DE EADEM LECTIOE.

In villico hoc quem Dominus eiciebat de villicatu, & laudavit eum quòd in futurum sibi prospexerit, non omnia debemus ad imitandum sumere: Non enim aut Domino nostro facienda est in aliquo fraus, ut de ipsa fraude elemosynas faciamus: aut eos à quibus recipi volumus in tabernacula aeterna, tanquam debitores Dei & Domini nostri fas est intelligi, cum iusti & sancti significent hoc loco, qui eos introducant in tabernacula aeterna, qui necessitatibus suis terrena bona communicaverint. De quibus etiam dicit: Quòd si quis alicui eorum calicem aquae frigidae dederit tantum in nomine discipuli, non perdet mercedem suam. Sed etiam è contrario dicuntur istae similitudines, ut intelligamus si laudari poterit ille à Domino, cui fraudem faciebat, quanto amplius placeant Domino Deo, qui secundum eius praeceptum illa opera faciunt. Sicut etiam de iudice iniquitatis, qui interpellabatur à vidua, comparationem duxit ad iudicem Deum, cui nulla ex parte iudex iniquus conferendus est. Villici sanè vocabulo discimus eos, qui pecunias habent, non iam dominos suae, sed alienae potius rei dispensatores esse putandos. qui si iuxta huius servi exemplum sedulo finiendae villicationis ac rationis reddenda tempus praeviderint, facile terrenorum omnium delectatione simul & dilectione nudati, plus sibi de amicis conquerendis in futuro, quam divitiis in praesenti colligendis prospicere curabunt. Qui multa seculi anxius pertractando, Quid faciam, inquit, fodere non valeo, mendicare erubescio. Ablata vitippe villicatione fodere non valemus, quia finita hac vita, in qua tantum licet operari, nequaquam ultra bonae conversatiopis fructum ligone devota compunctionis licet inquirere. Mendicare, confusionis est: illo scilicet pessimo genere mendicandi, quo virgines illae fatuae mendicasse referuntur, quae ingruente tempore nuptiarum, oleo virtutum deficiente, sapientibus dixerunt: Date nobis de oleo vestro, quia lampades nostrae extinguuntur. & de quo Salomon ait: Propter frigus piger arere noluit, mendicabit ergo aestate, & non dabitur ei. Convocatis itaque singulis debitoribus domini sui, dicebat primo: Quantum debes Domino meo? At ille dixit, Centum cados olei. Dixitque illi: Accipe cautionem tuam, & sede cito, scribe quinquaginta. Deinde alij dixit: Tu vero quantum debes? Qui ait: Centum corostriticis. Ait illi: Accipe literas tuas, & scribe octoginta. Cadus Graeca amphora est, continens umas tres: corus vero modios triginta complectitur. Quod autem de centum cadis olei quinquaginta scribifecit à debitore, & de centum coris tritici octoginta, ad nihil aliud valere arbitror, nisi ut ea quae similiter in sacerdotes atque in Levitas Judaeus quisque operatur, in Christi Ecclesia abundet iustitia ejus super scribarum & pharisaeorum, ut cum illi decimas darent, isti dimidias dent, sicut non de fructibus, sed de ipsis bonis suis fecit Zachaeus: aut certe duplicet decimas, ut duas decimas dando superet impendia Judaeorum. Nisi forte quis simpliciter accipiendum putet, quòd omnis qui indigentiam cujuslibet pauperis sanctorum, vel ex dimidia, vel certe ex quinta parte, quantum viginti, vel quinquaginta ad centum sunt, alleviaverit, certa suae misericordiae sit mercede donandus. Et laudavit Dominus villicum iniquitatis, quia prudenter fecisset. Quia filij huius seculi prudentiores filijs lucis in generatione sua sunt. Audiant sapientes huius seculi, ut stultam sapientiam deserere, & sapientem Dei stultitiam discere queant, quanti eorum sapientiam divina aequitas altimaverit, quos non verè prudentes, sed in generatione sua prudentes esse commemorat, iuxta hoc quòd alibi dicitur: Vae qui sapientes estis in oculis vestris, & coram vobismet ipsis prudentes, Necnon & amatores aeternae vitae filios lucis appellando, non aliud eos qui sapientes sunt ut faciant mala, bene autem facere nescierunt, quam filios arguit esse tenebrarum. Filij autem lucis & filij huius seculi vocantur, quomodo filij regni & filij perditionis. Cujus enim quisque ait opera, ejus cognominatur & filius. Et ego vobis dico, Facite vobis amicos de mammona iniquitatis: ut cum defeceritis, recipiant vos in aeterna tabernacula. Mammonam iniquitatis ob hoc appellat istam pecuniam, quam possidemus ad tempus, quia mammona divitiarum interpretantur. Nec sunt istae divitiae nisi iniqui, qui in eis constituunt spem atque copiam beatitudinis suae. A iustis verò cum hac possidentur, est quidem ista pecunia, sed non sunt illis divitiae nisi caelestes & spirituales, quibus indigentiam suam spiritualiter suppletes, exclusa egestate misericordiae beatitudinis copia ditabuntur. Si autem hi qui praebent elemosynam, de iniquo mammona faciunt sibi amicos, à quibus in aeterna tabernacula recipiantur, quanto magis hi qui spirituales largiuntur epulas, qui dant conservis cibaria in tempore suo, certissima debent spe summam retributionis engi? Qui fidelis est in minimo, & in maiore fidelis est, & qui in modico iniquus est, & in maiore iniquus est. Sunt qui vitia pietatis & opera misericordiae, quae proximis debentur, ignorantès, merito tamen se calitatis, vigiliarum, longa orationis, plenae fidei, jejuniorum, ceterarumque virtutum quae Dei dilectio gignere solet, veraciter fideles existimant: sed ipso iudice attestante, qui fidelis est in minimo, i.e. in pecunia cum paupere participanda, & in maiore fidelis est, illo videbitur actu, quòd specialiter adherere creatori, & unum cum eo spiritus ethici desiderat. At qui temporalia quae possidet, rectè dispensare dissimulat, aeternum sibi gloriam de qua timet evacuat, Quis enim non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt, quomodo potest diligere? Et licet itaem dicit: Qui habuerit substantiam mundi, & viderit fratrem suum necesse habere, & clausit viscera sua ab eo, quomodo caritatis Dei manebit in eo? Si ergo in iniquo mammonae fideles non fuissetis, quod vestrum est, quis credit vobis? De iniquo mammonae quòd divitias maiorum lignificet, supra explanatum est. Quorum mentionem salvator faciens alibi dicit: Quia fallacia divitiarum suffocat verbum. Veras autem divitias vel ipsa aeterna vitae gaudia, de quibus scriptum est, quae divitiarum hereditatis ejus in sanctis, vel virtutum spiritualium, quibus ad vitam perventur, copiam significat, de quibus dicit Esaias: Divitiae salutis, sapientia & scientia: timor Domini, ipse thesaurus ejus. Et si in avaro fideles non fuissetis, quòd vestrum est, quis dabit vobis? Alienae sunt à nobis huius seculi facultates, i.e. extra naturam sitae. Nihil enim intulimus in hunc mundum, haud dubium quia nec auferre quid possumus. Nostra autem possessio, regnum caelorum: nostra vita Christus est: nostra opes sunt spirituum operum fructus, de quibus Salomon ait: Redemptio animae viri, propria divitiarum ejus. Arguit ergo Pharisaeos fraudis & avaritiae, qui quoniam in facultatibus suis fideles non fuerunt, communia conditoris bona privatim habere malentes, nec Christum accipere meruerunt, quem publicanus ille, cujus paulò ante memini, Zachaeus, ut acquirere posset, dimidiam partem bonorum suorum obtulit.

Matth. 10.

Luc. 18.

Matth. 25.

Prov. 20.

Luc. 19.

cientiam deserere, & sapientem Dei stultitiam discere queant, quanti eorum sapientiam divina aequitas altimaverit, quos non verè prudentes, sed in generatione sua prudentes esse commemorat, iuxta hoc quòd alibi dicitur: Vae qui sapientes estis in oculis vestris, & coram vobismet ipsis prudentes, Necnon & amatores aeternae vitae filios lucis appellando, non aliud eos qui sapientes sunt ut faciant mala, bene autem facere nescierunt, quam filios arguit esse tenebrarum. Filij autem lucis & filij huius seculi vocantur, quomodo filij regni & filij perditionis. Cujus enim quisque ait opera, ejus cognominatur & filius.

Esai. 5.

Hier. 4.

Et ego vobis dico, Facite vobis amicos de mammona iniquitatis: ut cum defeceritis, recipiant vos in aeterna tabernacula. Mammonam iniquitatis ob hoc appellat istam pecuniam, quam possidemus ad tempus, quia mammona divitiarum interpretantur. Nec sunt istae divitiae nisi iniqui, qui in eis constituunt spem atque copiam beatitudinis suae. A iustis verò cum hac possidentur, est quidem ista pecunia, sed non sunt illis divitiae nisi caelestes & spirituales, quibus indigentiam suam spiritualiter suppletes, exclusa egestate misericordiae beatitudinis copia ditabuntur. Si autem hi qui praebent elemosynam, de iniquo mammona faciunt sibi amicos, à quibus in aeterna tabernacula recipiantur, quanto magis hi qui spirituales largiuntur epulas, qui dant conservis cibaria in tempore suo, certissima debent spe summam retributionis engi?

Qui fidelis est in minimo, & in maiore fidelis est, & qui in modico iniquus est, & in maiore iniquus est. Sunt qui vitia pietatis & opera misericordiae, quae proximis debentur, ignorantès, merito tamen se calitatis, vigiliarum, longa orationis, plenae fidei, jejuniorum, ceterarumque virtutum quae Dei dilectio gignere solet, veraciter fideles existimant: sed ipso iudice attestante, qui fidelis est in minimo, i.e. in pecunia cum paupere participanda, & in maiore fidelis est, illo videbitur actu, quòd specialiter adherere creatori, & unum cum eo spiritus ethici desiderat. At qui temporalia quae possidet, rectè dispensare dissimulat, aeternum sibi gloriam de qua timet evacuat, Quis enim non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt, quomodo potest diligere? Et licet itaem dicit: Qui habuerit substantiam mundi, & viderit fratrem suum necesse habere, & clausit viscera sua ab eo, quomodo caritatis Dei manebit in eo?

1. Ioan. 4.

Ibidem 3.

Si ergo in iniquo mammonae fideles non fuissetis, quòd vestrum est, quis credit vobis? De iniquo mammonae quòd divitias maiorum lignificet, supra explanatum est. Quorum mentionem salvator faciens alibi dicit: Quia fallacia divitiarum suffocat verbum. Veras autem divitias vel ipsa aeterna vitae gaudia, de quibus scriptum est, quae divitiarum hereditatis ejus in sanctis, vel virtutum spiritualium, quibus ad vitam perventur, copiam significat, de quibus dicit Esaias: Divitiae salutis, sapientia & scientia: timor Domini, ipse thesaurus ejus. Et si in avaro fideles non fuissetis, quòd vestrum est, quis dabit vobis? Alienae sunt à nobis huius seculi facultates, i.e. extra naturam sitae. Nihil enim intulimus in hunc mundum, haud dubium quia nec auferre quid possumus. Nostra autem possessio, regnum caelorum: nostra vita Christus est: nostra opes sunt spirituum operum fructus, de quibus Salomon ait: Redemptio animae viri, propria divitiarum ejus. Arguit ergo Pharisaeos fraudis & avaritiae, qui quoniam in facultatibus suis fideles non fuerunt, communia conditoris bona privatim habere malentes, nec Christum accipere meruerunt, quem publicanus ille, cujus paulò ante memini, Zachaeus, ut acquirere posset, dimidiam partem bonorum suorum obtulit.

Matth. 23.

Esai. 33.

1. Tim. 6.

Prov. 13.

Luc. 19.

DOMINICA X. POST TRINITATIS. Lucae 19. Matth. 24. Marc. 13.

In illo tempore cum appropinquasset Iesus Hierusalem, videns civitatem, flevit super illam, dicens: Quasi cognovisses & tu, & quidem in hac die tua quae ad pacem tibi sunt, autem absconditae sunt ab oculis tuis. Quia veniet dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, & circumdabunt te undique. Et reliqua.

BEDÆ PRESBYTERI DE EA-
DEM LECTIONE.

Quod fletu Domino illat Hierosolymorum subversio describitur, quæ à Vespasiano & Tito Romanis principibus facta est, nullus qui historiam everlionis ejusdem legit, ignorat. Sed querendum prius est, quid sit quod dicitur:

Videns civitatem, flevit super illam, dicens: Quasi si cognovisses & tu. Flevit etenim pius Redemptor ruinam perfidæ civitatis, quam ipsa sibi civitas non cognoscebat esse venturam. Cui à fletu Domino rectè dicitur: *Quasi si cognovisses & tu*, subaudis fleveras, quæ modò, quia nescis quod imminet, exultas. Unde & subditur:

Et quidem in hac die tua quæ ad pacem tibi. Cum enim carnis voluptatibus se daret, ventura mala non prospiceret, in die sua quæ ad pacem ei esse poterant, habebat. Cur verò bona presentia ad pacem habuerit, manifestatur cum subditur:

Nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Si enim cordis ejus oculis mala quæ imminerent, abscondita non essent. læta in presentibus prosperis non fuisset. Cujus mox etiam poena quæ de Romanis, sicut prædixi, principibus imminerebat, adjuncta est, cum dicitur:

Quia venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, & circumdabunt te, & coangustabunt te undique, & ad terram profertent te, & filios tuos qui in te sunt. Hoc quoque quod additur:

Et non relinquent in te lapidem super lapidem. Etiam ipsa jam ejusdem civitatis transmigratio testatur, quia dum nunc in eo loco constructa est, ubi extra portam Domitius crucifixus fuerat, prior illa Hierusalem funditus est everfa: cui ex qua culpa everlionis suæ poena fuerit illata, subjungitur:

Et quod non cognoveris tempus visitationis tuæ. Creator quippe omnium per incarnationis mysterium hanc visitare dignatus est, sed ipsa timoris & amoris illius recordata non est. Unde etiam per Prophetam increpatione cordis humani aves coeli ad testimonium deducuntur, cum dicitur: *Milvus in celo cognovit tempus suum, turcor, & hirundo & ciconia custodierunt tempus adventus sui, populus autem meus non cognovit iudicium Domini.*

Et ingressus in templum, cepit ejicere vendentes in illo & ementes, dicens illis, Scriptum est: Quia domus mea domus orationis est. Qui enarravit mala ventura, & protinus templum ingressus est, ut de illo vendentes & ementes ejiceret, profecto innotuit quia ruina populi maxime ex culpa sacerdotum fuit. Everlionem quippe describens, sed vendentes & ementes in templo feriens, in ipso effectu sui operis ostendit, unde radix prodit peccationis.

Vos autem fecistis illam speluncam latronum. Qui ad accipienda munera in templo residebant, profecto quia quibusdam non dantibus, læsiones exquirent, dubium non erat. Domus ergo orationis spelunca latronum facta fuerat, quia ad hoc in templo adistere noverant, ut aut non dantes munera studeant corporaliter persequi, aut dantes spiritualiter necare. Quia verò Redemptor noster prædicationis verba nec indignis & ingratum subtrahit, postquam disciplinæ vigorem ejiciendo perverfos tenent, donum mox gratiæ ostendit, nam subditur:

Et erat docens quotidie in templo. Hæc juxta historiam breviter tractando transcurramus, nunc eadem morali intellectu discutienda repetamus. Videns civitatem flevit super illam, dicens: *Quasi si cognovisses & tu.* Hoc semel egit, cum perituram civitatem esse nunciavit: hoc quotidie Redemptor noster per electos suos agere nullatenus cessat, cum quosdam ex bona vita ad mores reprobos pervenisse considerat. Plangit enim eos, qui nesciunt cur plangentur: quia juxta Salomonis verba, *Latantur enim male fecerint, & exultant in rebus pessimis.* Qui si damnationem suam quæ eis imminet, agnovissent, semetipsos cum lachrymis delictorum plangerent. *Et quidem in hac die tua quæ ad pacem tibi.* Suam hic diem habet anima perverfa, quæ trans-

torio gaudet in tempore, cui ea quæ adsunt, ad pacem sunt: quia dum ex rebus temporalibus lætatur, dum honoribus extollitur, dum in carnis voluntate resolvitur, dum nulla venturæ poenæ formidine terretur, pacem habet in die sua quæ grave damnationis suæ scandalum die habebit aliena. Ibi enim affligenda est, ubi iusti lætabuntur, *Nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.* Perverfa anima rebus presentibus dedita, in terrenis voluptatibus resoluta, absconditibi mala sequentia: quia prævidere futura refugit, quæ presentem lætitiæ perturbent: dumque in præteritis vitæ oblectatione se deserit, quid aliud quam clausis oculis ad ignem vadit! *Quia venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo.* Qui unquam sunt humanæ animæ majores inimici, quam maligni spiritus? qui hanc à corpore exeuntem obident, quam in carnis amore positam deceptoris delectationibus fovent. Quam vallo circumdant, quia ante mentis ejus oculos, reductis iniquitatibus quas perpetravit, hanc ad societatem suæ damnationis trahentes coarctant. *Et circumdabunt te, & coangustabunt te undique.* Maligni spiritus undique animam coangustant, quando ei non solum operis, verum etiam locutionis atque insuper cogitationis iniquitates replicant, ut quæ prius se per multa dilatare in scelere, ad extremum de omnibus angustetur in retributione. *Et ad terram profertent te, & filios tuos qui in te sunt.* Tunc anima per cognitionem reatus sui ad terram consternitur, quo carum vitam suam credit, redire ad pulverem urgetur. Tunc in morte filii illius cadunt, cum cogitationes illicitæ, quæ modò ex illa prodeunt, in extrema vitæ ultione dissipantur, sicut scriptum est: *In die illa peribunt omnes cogitationes eorum.* Quæ scilicet duræ cogitationes intelligi etiam per lapidum significationem valent, nam sequitur: *Et non relinquent in te lapidem super lapidem.* Perverfa etenim mens cum perverfa cogitationi adhuc perverfiorrem adjicit, quid aliud quam lapidem super lapidem ponit? Sed in destructa civitate super lapidem lapis non relinquitur, quia cum ad ultionem suam anima deducitur, omnis ab illa cogitationum suarum constructio dissipatur. *Et quod non cognoveris tempus visitationis tuæ* perverfam quoque animam omnipotens Deus modis multis visitare contuevit. Nam assidue hanc vitæ præcepto, aliquando autem flagello, aliquando verò miraculo, ut & vera qui nesciebat, audiat, & tum adhuc superbiens atque contemnens, aut dolore compuncta redeat, aut beneficiis devicta, malum quod fecit, erubescat. Sed quia visitationis suæ tempus nunquam cognoscit, illis in extremo vitæ inimicus traditur, cum quibus in æterno iudicio damnationis suæ societate colligatur. *Et ingressus in templum, cepit ejicere vendentes in illo, & ementes.* Sicut templum Dei in civitate est, ita in piebe fidelium vita religiosorum. Et tæpe nonnulli religionis habitum sumunt, sed dum factorum ordinem locum percipiunt, sanctæ religionis officium, commercium terrena negotiationis tribuunt. Vendentes quippe in templo sunt, qui hoc quod quibusdam jure competit, ad premium largiuntur. Justitiam enim vendere est, hanc pro premium acceptione terreat. Ementes verò in templo sunt, qui dum hoc persolvere proximo quod justum est nolunt, dumque rem jure debitam facere contemnunt, dato patronis premium erunt peccatum. Quibus bene dicitur: *Domus mea domus orationis est: vos autem fecistis eam speluncam latronum.*

Quia dum nunquam perverfi homines locum religionis tenent, ibi malitia sua gladiis occidunt, ubi vivificare proximos orationis suæ intercessione debuerunt. Templum quoque & domus Dei est ipsa mens atque conscientia fidelium, quæ si quando in læsione proximi perverfas cogitationes profert, quali in spelunca latrones resident, & simpliciter gradientes interficiunt, quando in eos qui in nullo rei sunt, læsiones gladiis defigunt. Mens enim fidelium non jam domus orationis, sed spelunca latronis est, quando relicta innocentia & simplicitate sanctitatis, illud conatur agere, unde valeat proximis nocere. Sed quia contra perverfa hæc omnia, verbis Redemptoris nostri per sacras paginas indefinenter instrui-

Psal. 145.

Hier. 8.

Prov. 2.

mur, nunc utique hoc agitur quod factum fuisse perhibetur cum dicitur:

Et erat docens quotidie in templo Cum enim mentem fidelium ad cavenda mala subtiliter erudit, quotidie veritas in templo docet.

Principes autem sacerdotum & scribae, & principes plebis querebant illum perdere, non inveniabant quid facerent illi. Vel quia quotidie docebat in templo, vel quia latrones ejecerat de templo, vel quia veniens illo quasi Rex Dominus à tanta credentium turba laudem hymni caelestis acceperat, invidi principes eum perdere querebant.

Omnis enim populus suspensus erat audiens illum Duobus modis potest intelligi, quia vel timentes populi tumultum non inveniabant quid facerent Jesu, quem perdere dispo fuerunt: vel ideo Jesum perdere querebant, quia suo magisterio neglecto, plures ad eum audiendum confluisse cernebant. Liber interea paucis inveni quam pulchre legalis umbra Pascha, nostro vero Pascha, in quo immolatus est Christus, non tantum mysterium, sed & temporis ratione concordet. Decima, inquit, die mensis primi, tollat unumquemque agnum per familias domus suae, iuxta quem ritum tolletis & haedum, & servabitis eum usque ad quartumdecimum die ejusdem mensis. Decima enim die mensis primi, id est, ante quinque dies Pascha, sicut Joannes Evangelista testatur, egrediens omnis populus in montem Olivarum, tulit inde Dominum. Qui agnus est, quia venit ut peccata tollerent, & peccatum in eo non est: haedus, quia peccatum immolatus est. Agnum domini intulerunt, qui gaudentes canebant, Benedictus qui venit Rex in nomine Domini: haedum, qui contra zelantes aiebant: Magister, increpa discipulos tuos. Agnum, populum omnium qui suspensus erat, audiens illum: haedum, principes qui eum perdere cupiebant. Quinque autem dies ante Pascha id est, a decima luna usque ad quartamdecimam, agnum sive haedum immolaturi servabant. Quia licet etiam tunc ejus sanguinem scirent, nemo tamen in eum misit manus, quia necdum venerat hora ejus. Agnum servabant, qui libenter ejus dictis auscultabant: haedum, qui infidantes querebant capere aliquem ex ore ejus ut accularent eum. At vero quartadecima die completa, id est, declinata in vespere, postquam corporis & sanguinis sui celebranda discipulis sacramenta contradidit, venientibus qui eum comprehensum vincirent, cepit impleri quod sequitur: Et immolabit eum omnis multitudo filiorum Israel ad vespeream. Stabant enim juxta crucem Jesu non solum iniqui qui mortem ejus deriderent, sed etiam sancti qui lugerent.

Exod. 12.

Joan. 12.

Joan. 1.

Luc. 19.

Ibidem

Joan. 7.

Exod. 12.

Joan. 19.

DOMINICA XI. POST TRINITATIS. Luc. 18.

In illo tempore dixit Iesus ad quosdam, qui in se confidebant tanquam iusti, & aspernabantur ceteros: parabola istam: Duo homines ascenderunt in templum, ut orarent: unus phariseus, alter publicanus. Et reliqua.

BEDÆ PRESBYTERI DE EADEM LECTIONE.

Quia parabolam Dominus, qua semper orare & non deficere docebat, ita conclusit, ut diceret veniente iudice, difficile fidem in terra reperendam, ne quis libi forte de supervacua fidei cognitione, vel etiam confessione blandiretur, mox altera juncta parabola diligentius ostendit à Deo fidei non verba examinanda, sed opera: inter quae nimirum opera maxime regnat humilitas. Unde & supra quum fidem grano sinapis mianro quidem, sed ex contritione flagranti compararet, quali exponente subiunxit: Cum feceritis omnia quae praecepta sunt vobis, dicite, servi inutiles sumus. Cui contra superbi cum nequaquam omnia, sed modicum quid eorum quae praecepta sunt, faciant, non solum mox de sua iustitia praesumunt, sed & infirmos quosque decipiunt, atque ideo quasi fide vacui, cum oraverint, non exaudiuntur.

Luc. 17.

Duo homines ascenderunt in templum ut orarent: unus phariseus, & alter publicanus. Publicanus humiliter orans, ad

illa praefata videtur, hoc est, Ecclesiae membra pertinet, de quibus supra dicitur: Deus autem non faciet vindictam electorum suorum, lassantium ad se? Phariseus autem in merita jactans, ad ea de quibus terribilis in conclusione sententia subditur: Erunt autem sicut visus hominis veniens, putas inveniet fidem in terra?

Luc. 18.

Phariseus stans, haec apud se orabat: Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut ceteri hominum, raptores, iniusti, adulteri, velut etiam hic publicanus. Quatuor sunt species, quibus omnis tumor arrogantium demonstratur, cum bonum aut à se meritis habere se aestimant, aut si libi datum de super credunt, pro suis se hoc accepisse meritis putant: aut certe cum jactant se habere, quod non habent: aut despectus ceteris, singulariter videri appetunt habere quod habent. Quia phariseus iste jactantiae peste laborasseprehenditur, qui ideo de templo absque justificatione descendit quia bonorum operum merita sibi quasi singulariter tribuens, oranti publicano se praetulit.

Iejuno bis in sabato, decimas de omnium quae possides. Ezechiel Propheta de offensis sibi caeli animalibus scribit: Et totum corpus plenum oculis, in circuitu ipsorum quatuor Corpora quippe animalium ideo plena oculis describuntur: quia sanctorum actio ab omni parte circumspicenda est, bona desiderabiliter providens, mala solerter cavens. Sed nos sapè dum aliis rebus intendimus, sicut ut alia negligamus: & ubi negligimus, ibi procul dubio oculum non habemus. Nam ecce phariseus ad exhibendam abstinentiam, ad impendendam misericordiam, ad referendam Deo gratias oculum habuerat, sed ad humilitatis custodiam non habebat. Et quid prodest quod contra hostium infidias penè tota civitas cautè custoditur, si unum foramen apertum relinquitur, unde ab hostibus intretur?

Ezech. 1.

Et publicanus à longe stans, nolebat nec oculos ad caelum levare, sed percutiebat pectus suam, dicens: Deus propitius esto mihi peccatori. Dico vobis, descendit hic justificatus in domum suam ab illo. Quamtenus venia fiduciam digne poenitentibus praebet, quod publicanus qui reatum suae nequitiae perfecte cognovit, flevit, confessus est, & si iniustus ad templum venit, justificatus à templo rediit. Typicè autem phariseus Judaeorum est populus, qui justificationibus legis extollit merita sua: publicanus verò gentilis est, qui longè à Deo positus, confitetur peccata sua. Quorum superbiendo unus recessit humilitatis, alter lamentando appropinquare meruit exaltatus.

Quia omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur. Et de utroque populo praefato, & de omni superbo vel humili rectè potest intelligi, sicut & illud quod alibi legimus: Ante ruinam exaltatur cor, & ante gloriam humiliatur. Quapropter & de verbis elati pharisei quibus humiliari meruit, possumus ex diverso formam humilitatis qua sublimemur assumere: ut sicut ille consideratis & peiorum vitiis, & suis virtutibus est elatus ad ruinam, ita nos non nostra solum pigritia, sed & meliorum virtutibus inspectis humiliemur ad gloriam, quatenus unusquisque nostrum haec apud se supplex ac summissus obsecret: Deus omnipotens, miserere supplicii tuo, quia non sum sicut innumerati servi tui, contemptu seculi sublimes, iustitiae merito gloriosi, castitatis laude angelici, velut etiam multi illorum, qui post flagitia publica poenitendo tibi meruerunt esse devoti. Qui etiam si quid boni tua gratia largiente fecero, quo sine hoc faciam, quae à te districtione pensetur, ignoro.

Prov. 15. & 16.

DOMINICA XII. POST TRINITATIS. Marc. 7.

In illo tempore, exiens Iesus de finibus Tyri, venit per Sidonem ad mare Galilaeae inter medios fines Decapoleos. Et reliqua.

BEDÆ PRESBYTERI DE EA-DEM LECTIÖNE.

Urdus ille & mutus, quem mirabiliter curatum à Domino modò cum Evangelium legeretur, audivimus, genus designat humanum, in his qui ab errore diabolica deceptionis divina merentur gratia liberari. Obscurum namque homo ab audiendo vitæ verbo, postquam mortifera serpentis verba contra Deum tumidus audivit: mutus à laude conditoris effectus est, ex quo cum seductore colloquium habere præsumpsit. Et meritò clausit aures ab audienda inter angelos laude creatoris, quas ad audiendum ejusdem creatoris vituperationem sermonibus hostis incautus aperuit. Meritò clausit os à prædicanda cum angelis laude creatoris, quod velut ad meliorandum ejusdem opus creatoris, cibi veriti prævaricatione superbus implevit. Et heu miser generis humani defectus, quod in radice vitiosum germinavit, vitiosus multo dilatarì caput in propagine ramorum, ita ut veniente in carne Domino, exceptis paucis de Judæa fidelibus, totus penè mundus ab agnitione & confessione veritatis surdus erraret & mutus. Sed ubi abundavit peccatum, superabundavit & gratia. Venit namque Dominus ad mare Galilææ, ubi noverat ægrotare quem sanaret. Venit suæ gratia pietatis ad tumentia, turbida, & instabilia gentium corda, in quibus noverat esse qui ad suam gratiam pertinerent. Et bene inter medios fines Decapoleos ad mare Galilææ, ubi ægrotum sanaret, venisse perhibetur, quia relicto ob perfidiam populo, qui decalogi mandata acceperat, exteras venit ad gentes, ut sicut Joannes ait: Filios Dei qui erant dispersi, congregaret in unum.

Rom. 5.

Joan. 11.

Et adducunt, inquit, ei surdum & mutum, & deprecantur eum, ut imponat illi manum. Quia ipse surdus salvatorem agnoscere, mutus rogare nequibat, adducit eum amici, & pro ejus salute Domino supplicat. Sic nimirum, sic in spiritali necesse est curatione geratur, ut si quis humana industria ad auditum confessionemque veritatis converti non potest, divinæ pietatis officium alpeccibus, atque ad sanandum eum supernæ manus flagitetur auxilium. Nec tardat celestis misericordia meriti, si intenta precantù non hæsit, nec deficit oratio. Unde statim subinfertur:

Quia apprehendens ægrotum Iesus de turba seorsum, misit digitos suos in auriculas ejus, & expuens tetigit linguam ejus. Digitos quippe surdo in auriculas mittit ut audiat, cum per dona gratiæ spiritalis diu non credentes ad auditum sui verbi convertit. Expuens, linguam muti ut loqui valeat, tangit, cum per ministerium prædicationis rationem fidei, quam confiteri debeat, præstat. Per digitos namque Domini Spiritus sancti dona significari, & ipse docet dicens: Si ego in digito Dei ejicio demones, & Pfalmista ubi ait: Quoniam video cælos opera digitorum tuorum, i. e. video sanctos non suæ merito virtutis, sed tui munere spiritus à terrenis suspensos, & cælesti factos conversatione sublimes. Sputum quoque capitis & oris Domini verbum est Evangelii, quod ex invisibili divinitatis arcano sumptum, visibiliter mundo ut sanari posset, ministrare dignatus est. Nota admodum fanè quod Dominus priusquam auriculas linguamque sanandi tangeret ægroti, apprehendens eum seorsum duxit à turba. Prima namque salutis spes est, quemlibet assuetos vitiis tumultus turbasq; deserere, & sic ad suscipienda sanitatis munera humiliter caput inclinare. Neque ullatenus salvari putandus est, quamdiu quis inordinatis moribus adhæret, supervacuis verbis delectari, turbulentis cogitationibus non timeret de vastari, ut qui miserante & adjuvante Domino turbidam præcæ conversationis vitam mutavit, qui in inspirationem divinæ gratiæ corde concepit, qui verbo doctrinæ cælestis confessionem veræ didicit fidei, restat ut confestim optata sanitatis gaudia consequatur. Unde bene postquam de turba segregat infirmum Dominus, postquam mittit digitos in auriculas, postquam sputo tangit linguam illius, subinfertur:

Luc. 11. Matt. 12. Psal. 8.

Suscipiens in cælum ingemuit, & ait illi, Ephpheta, quod est aperire. & statim aperta sunt aures ejus, & solutum est vinculum lingue ejus. Et rectè sanaturus ægrotum Dominus suspicit in cælum & ingemuit, ut ubi nobis speranda salus, & qua compunctionis vel lachrymarum sit devotione quaerenda, ac petenda significet. *Suscipiens in cælum ingemuit*, quia nos quos ad cælestia possidenda creavit, longè in terrestria dejectos esse doluit. *Suscipiens in cælum ingemuit*, ut nobis qui à cælestibus gaudiis per terrena oblectamenta discessimus, ad hæc per gemitus & suspiria in finaret esse redeundum. Quod autem ait *eppheta, id est, adaperire*, propter aures dicit sanandas, quas surditas diutina clauserat, sed ad audiendum jam tactus perfecerat ipsius. unde credo mos increbuerit Ecclesiæ, ut sacerdotes illius his quos percipiendis baptismi sacramentis præparant, prius inter cætera consecrationis exordia de saliva oris sui nares tangant & aures, dicentes ephpheta, saliva quidem oris sui, gustum quo initiandi sunt supernæ sapientiæ designant: per tactum verò narium, ut abjectis delectationibus noxiis, solum Christi semper amplectantur odorem, de quo dicit Apostolus: *Christi bonus odor sumus Deo in omni loco*, & ut meminerint se juxta exemplum beati Job. *Donec superest halitus in meis, & spiritus Dei in naribus eorum, non loqui iniquitatem labiis, nec lingua mendacium meditari debere*. Poterit per tactum aurium, ut relicto auditu linguæ ne quam audiant verba Christi & faciant ea, similes viro prudenti, quia ædificavit domum suam supra petram. Et unusquisque nostrum, fratres charissimi, qui baptismi Christi ritè suscepit, hoc ordine consecratus est. Omnes quidem qui salutare lavacrum vel proximo hoc paschæ tempore, vel aliquando alias ritè suscepturi sunt, ipso sunt ordine consecrandi. Unde multum necesse est, ut quod Dominus in nobis abluere & sanctificare dignatus est, ipsi passim contaminare, & pro nihilo profanare timeamus. Sed etsi qui in cœnum nequitæ fordidantur incidimus, festinemus rursum lachrymarum & poenitentiae fonte mundari. Renovemus aurium puritatem, quam nobis auditu fidei divinitus constat fuisse collatam, caventes illud Apostoli, quod quibusdam exprobrans, ait: *Et à veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur*. Cohibeamus linguam à malo, quæ confessione fidei sanctificata est, timeamus in ipsa qua benedicimus Deum, & patrem maledicere homines, qui ad imaginem Dei facti sunt. Qui enim putat se religiosum esse non refrænans linguam suam, hujus vana est religio. Ecce enim dicitur, quia aperta sunt aures ejus, & solutum est vinculum lingue ejus, & loquebatur rectè. Qui ergo rectè loqui baptismatis nostri tempore didicimus, corde credendo ad justitiam, ore autem confessionem faciendo ad salutem, curandum summo perè est, ne post baptismum ad iniusta & noxia verba declinemus. Si enim ipso iudice attestante, omne verbum otiosum quod loquuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicii, quid putamus fieri de illis, qui non solum otiosa, sed & criminosa loquuntur, qui impudicitia, jactantia, blasphemia, & quod maxime minus liber detractiois sermonibus servire non timent, qui proferunt mendacia, testes fallaces, qui seminant inter fratres discordias? Non solum autem à malis aures linguamque satis est castigare loquelis, si non etiam juxta Pfalmistam inclinemus aurem nostram in verbo oris Dei, si non os nostrum loquatur sapientiam, & medietate cordis nostri prudentiam. Sed & cunctos simul interioris exteriorisque nominis nostri sensus, qui cuncti in baptismo abluti sunt, oportet mundos ac bonis operibus servemus insuper semper ornatos. Curato autem surdo & mutò, videamus quid sequitur.

2. Cor. 2.

Job. 27.

Matt. 7.

2. Cor. 4.

Jacob. 3.

Jacob. 1.

Rom. 10.

Matt. 22.

Prov. 6.

Psal. 77.

Et præcepit, inquit, illis, ne cui dicerent. Quanto autem eis præcipiebatur, tanto magis plus prædicabant, & eo amplius admirabantur, dicentes: Bene omnia fecit, & surdos fecit audire, & mutos loqui. Quare fratres charissimi, hæc acta credamus? Nunquid non æstimandum est, quòd unigenitus Dei filius signum faciens, & abscondi hoc voluerit, & contra voluntatem illius sit patfactum in turbas, nec potuerit silentio signum tegere si vellet, quod potuit facere cum voluit? An forte nobis exemplum dare voluit, ut virtutum

opera

opera facientes, vitium jactantia per omnia gloriamque vitemus humanam, ne bona nostra actio, per inanem vulgi favorem superna retributionis munere privetur? Et tamen sciamus opera nostra si digna imitatione sunt, nullatenus posse celari, sed ad utilitatem fraternæ correctionis ipso dispensante patere fieri, qui dicit: *Non potest civitas abscondi super montem posita. Et alibi: Quoniam quæ in tenebris dixisti in lumine dicentur. Et revera ita omnimodè, ita intelligenda est Dominici dispensatio præcepti. Quod non ita tamen dictum quis assumet, quod bona facientes fratres nos cavere debeamus aspectus, cum Dominus dicat, *Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona: sed ut per opera quæ fratribus ostendimus, non laudem ab illis, sed profectum quaeramus, hoc est enim quod sequitur: Et glorificent patrem vestrum qui in cælis est. Nam qui ea intentione bona ostendunt opera, ut ipsi solum laudentur, non autem ut laudantes in bono proficiant, neque ut pater qui in cælis est, glorificetur, tales sunt nimirum illa terribili increpatione plectendi, qua dicitur: Amen, amen dico vobis, receperunt mercedem suam. Sed & hoc dicendum, quia si illi virtutes Dominicas tacere nequeunt, qui tacendi præceptum acceperunt, multo amplius sit nobis divinæ gratiæ præconiis semper insistendum, qui quotidianis invicem nos verbis, ac cælestibus alimoniis reficere præcipimur, dicente Apostolo Joanne: *Qui audit, dicat, veni, et qui gratiam superiæ aspirationis mente concepit, qui verbum exhortationis, quo utiliter proximum confortare valeat dicit, nequaquam quod novit silentio abscondat, sed se ipsum proxiis fratribus aperiendo communiceat. Si enim ea quæ novimus benigne proximis dicere bona non negligimus, aderit ille, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi. Et quod nunc ex parte cognovimus, ad perfectum nobis lumen veritatis memore agnabitur Jesus Christus, Dominus noster, Spiritus sancti Deus per omnia secula seculorum, Amen.***

Matth. 5. Luc. 12.

Matth. 5.

Matth. 6.

Apoç. 22.

Coloss. 2.

DOMINICA XIII. POST TRINITATIS. Luce 10. Matth. 15.

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: *Beati oculi qui vident quæ vos videro, et reliqua.*

BEDÆ PRESBYTERI DE EADEM LECTIÖNE.

Non oculi scribarum & pharisæorum, qui corpus tantum Domini videro, sed illi beati oculi, qui ejus potuerunt cognoscere sacramenta, de quibus dicitur: *Et revelasti ea parvulus Beati oculi parvulorum, quibus & se & patrem filius revelare dignatur.*

Dico enim vobis, quod multi Prophetae & Reges voluerunt videre quæ vos videro, & non viderunt: & audire quæ audistis, & non audierunt. Abraham exultavit ut videret diem Christi, & vidit, & gavisus est. Elia quoque & Micheas & multi alii Prophetae viderunt gloriam Domini, quæ & propterea videntes sunt appellati. Sed hi omnes a longe aspicientes, & saluantes per speculum, & in ænigmate viderunt. Apostoli autem impræsentiarum habentes Dominum, convalescentesque ei, & quæcunque voluissent interrogando discerentes nequaquam per Angelos, aut varias vilionum species opus habebant doceri. Quos vero Lucas multos Prophetas & Reges dicit, Matthæus apertius Prophetas & iustos appellat. Ipsi sunt enim Reges magni, quia tentationum suarum motibus non consentiendo succumbere, sed regendo præcellerunt.

*Et ecce quidam legisperitus surrexit tentans eum & dicens: Magister, quid faciendo vitam æternam possidebo? Legisperitus qui de vita æterna Dominum tentans interrogat, occasionem ut reor, tentandi de ipsis Domini sermonibus scripsit, ubi ait: *Gaudete autem quod nomina vestra scripta sunt in cælis. Sed ipsa sua tentatione declarat, quam vera sit illa**

Luce. 10.

Joan. 8. Esa. 6. 5. Reg. 22.

Matth. 13.

Luce. 10.

Domini confessio qua patri loquitur: *Quod abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & revelasti ea parvulis.*

Ibidem

At ille dixit ad eum: In lege quid scriptum est? Quomodo legis? Ille respondens, dixit: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex omni mente tua, & proximum tuum sicut teipsum.] Dum legisperito respondet, perfectum nobis salvator iter vitæ cælestis ostendit: cui primò de dilectione Dei & proximi legis scripta proponenti, dicit:

Deut. 6.

*Rectè respondisti, hoc fac, & vives.] Deinde post inductam parabolam respondentem illum fuisse proximum vulnerato, qui fecit misericordiam in illum, adjicit: *Vade, & tu fac similiter: id est, tali misericordiæ studio proximum tuum necesse habentem, diligere & sustentare memento: aperitissimè declarans, solam esse dilectionem, & ipsam non verbotenus ostentatam, sed operis executione probatam, quæ perpetuam ducat ad vitam.**

Ille autem volens iustificare seipsum, dixit ad Iesum: Et quis est meus proximus? Quanta inanis gloriæ dementia! Legisperitus ob vulgi favorem captandum, quo sapienter respondisse jactaretur, primum se legis factur ignorare mandatum, verè juxta Salvatoris sententiam, sapiens & prudens in lege: sed quia non humiliari cum parvulis Christi, sed seipsum iustificare desiderat, beatorum oculos columbarum innocentiæ lætæ lotarum, quibus Christi arcana videre posset, accipere recusans. Cui profectò Dominus ita responsum temperavit suum, ut omnem, qui misericordiam faceret cuilibet, proximum doceret: & tamen hæc eadem parabola specialiter ipsum Dei filium, qui nobis per humanitatem proximus fieri dignatus est, designaret. Neque enim ita proximum, quem sicut nos diligere jubemur, super Christo interpretari debemus, ut moralia mutua fraternitatis instituta sub allegorice regulis extenuare, & auferre conemur.

Cantic. 5.

Suspiciens autem Iesus, dixit: Homo quidam ab Hierosolymis descendebat in Hiericho.] Homo iste Adam intelligitur in genere humano: Hierusalem civitas pacis illa cælestis, à cuius beatitudine lapsus in hanc mortalem miseramque vitam devenit, quam bene Hiericho, quæ luna interpretatur, significat, variis videlicet defectuum laboribus, erroribusque semper incertam.

*Eruciat in latrones.] Latrones diabolus & angelos ejus intellige, in quos quia descendebat, incidit. Nam nisi prius incumberet, foris tentatus tam facile non caderet. Vera est enim latris sententia, quæ dicit: *Ante ruinam enim exaltatur cor.**

Prov. 16.

Qui etiam despoliaverunt eum.] Gloria videlicet immortalitatis & innocentie velte privarunt, hæc est enim prima stola, quæ juxta aliam parabolam luxuriosus filius per poenitentiam rediens ornatur, & qua protoplasti amissa cognoverunt esse se nudos, tumæque pellicæas natura mortalis indui sunt.

Luce. 15. Gen. 3.

Et plagis impostis, abierunt semivivo relicto.] Plaga peccata sunt, quibus naturæ humanæ integritatem violando, seminarium quoddam, ut ita dicam, augenda mortis fessis incidere visceribus. Abierunt autem non ab insidiis alicuius cessando, sed earundem insidiarum fraudes occultando. Semivivum reliquerunt, quia beatitudinem vitæ immortalis exuere, sed non sensum rationis abolere valuerunt. Ex qua enim parte sapere & cognoscere Deum potest, vivus est homo: ex qua verò peccatis contabescit, & miseria deficit, mortuus idem lethiferoque est vulnere foedatus.

Accidit autem ut sacerdos quidam descenderet eadem via, & viso Iesum, æsternavit. Similiter & Levita, cum esset secus locum, & videret eum, transiit.] Sacerdos & Levita, qui viso saucio transierunt, sacerdotium & ministerium veteris testamenti est, ubi per legis decreta mundi languentis vulnera monstrari tantum non autem curari poterant: quia impossibile erat, ut Apostolus ait, sanguine vitulorum, & agnorum, & hircorum auferri peccata.

Hebr. 10.

Samaritanus autem quidam iter transiens venit secus eum: & videns eum, misericordia motus est.] Samaritanus qui interpretatur custos, Dñum significat, cui rectissime Propheta,

ne hos

psal. 140 ne hos latrones posset incurere, supplicat: Custodi me, in-
quiens, a laqueo quem statuerunt mihi, & a scandalo operanti-
um iniqui. rem. Qui propter nos homines, & propter nostram sa-
lutem descendens de celo, vitæ præsentis iter arripuit, venit
secus eum, qui vulneribus tabescebat inflctis: e. in simili-
tudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo. compassi-
onis nostræ susceptione finitimus, & misericordia factus est conso-
latione vicinus.

Et appropians alligavit vulnera ejus, insundens oleum & vi-
num. Peccata quæ in hominibus invent, redarguendo
cohibuit, spem veniæ pœnitentibus, terrorem pœnæ pec-
cantibus incutiens. Alligat enim vulnera, dum præcipit:
Pœnitentiam agite; insundit oleum, dum adicit: Appropinqua-
vit enim regnum celorum: insundit & vinum, dum dicit: Om-
nis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem
mittetur.

Et imponens illum in jumentum suum, duxit in stabulum, &
curam ejus egit. Jumentum ejus est caro, in qua ad nos veni-
re dignatus est: in quo faucium imposuit, quia peccata no-
stra ipse portavit in corpore suo super lignum: & juxta a-
liam parabolam inventam quæ erraverat ovem, humeris
suis impostam reportavit ad gregem. Itaque imponi ju-
mento, est in ipsam incarnationem Christi credere. ejus-
que mysteriis initiari, simul & ab hostis incursione tuta-
ri. Stabulum autem est Ecclesia præsens, ubi rescinduntur
vitiores, de peregrinatione hac in æternam patriam rede-
unt. Et bene jumento impostum duxit in stabulum,
quia nemo nisi baptizatus, nisi corpori Christi adunatus
Ecclesiam intrabit.

Et altero die protulit duos denarios, & dedit stabulario, &
ait: Curam illius habe. Altera dies est post Domini resurre-
ctionem: Nam & ante quidem per Evangelii sui gratiam
illum auerit his qui in tenebris & in umbra mortis sedebant,
sed post resurrectionem celebrata perpetuæ lucis plen-
dore effulsit. Duo denarii sunt duo testamenta, in quibus æ-
terni regis nonien & imago continetur. Finis enim legis
Christus. Qui altera die prolatus stabulario, quia tunc
aperit illis sensum, ut intelligerent scripturas. Altera die sta-
bularius denarios, quorum pretio vulneratum curaret, ac-
cepit: quia Spiritus sanctus adveniens docuit Apostolos omnem
veritatem, quo gentibus erudiendis instare, atque Evange-
lium prædicare sufficerent.

Et quod nunquam supererogaveris, ego cum rediero, reddam ti-
bi. Supererogat stabularius quod in duobus denariis non
accepit, cum dicit Apostolus: De virginibus autem præcep-
tum Domini non habeo, consilium autem do. Itemque: Et Domi-
nus ordinavit his qui Evangelium annunciant de Evangelio vi-
vere: sed non uli sumus hac potestate, ne quem virum gra-
varemus. Cui rediens quod promiserat debitor reddet,
quia veniens in judicio Dominus dicit: Quia super pauca
fuisi fidelis, super multa te constituam. Intra in gaudium Domi-
ni tui.

Quæ horum trium videtur tibi proximum fuisse illi, qui incidit
in latrones? At ille dixit: Qui fecit misericordiam in illum juxta
literam manifesta est Domini sententia, nullum nobis am-
plius quam qui miseretur esse proximum, si Hierosoly-
mitæ civi non sacerdos, non Levita ex eadem gente, im-
mo in eadem urbe nati & nutriti, sed extræ gentis acco-
la, quia magis miserus est, factus est proximus. Sacratiore
autem intellectu, quoniam nemo magis proximus quam
qui vulnera nostra curavit, diligamus eum, quasi Domi-
num Deum nostrum: diligamus quasi proximum: nihil e-
nim tam proximum, quam caput membri: diligamus et-
iam eum qui imitator est Christi. Hoc est enim quod te-
quitur.

Et ait illi Iesus: Vade & tu fac similiter. Id est, ut verè te
proximum sicut teipsum diligere manifestes, quicquid
vales in ejus vel corporali vel spiritali ne-
cessitate sublevanda devotus
operare.

Et ait illi Iesus: Vade & tu fac similiter. Id est, ut verè te
proximum sicut teipsum diligere manifestes, quicquid
vales in ejus vel corporali vel spiritali ne-
cessitate sublevanda devotus
operare.

DOMINICA XIV. POST TRINI-
nitatis. Lucæ 17.

In illo tempore, dum iret Iesus in Hierusalem, transibat per
mediam Samariam. Et cum ingrederetur quoddam castellum,
ocurrerunt ei decem viri leprosi. Et reliqua.

BEDÆ PRESBYTERI DE EADEM
LECTIONE.

Eprosi non absurde intelligi possunt, qui scientiam
veræ fidei non habentes, varias doctrinas profitentur
erroris. Non enim vel abscondunt imperitiam suam, sed
pro summa peritia proferunt in lucem, & jactantiam ser-
monis ostentant. Nulla porò falsa doctrina est, quæ non
aliqua vera intermiscetur. Vera ergo falsis inordinate
permixta, in una disputatione vel narratione hominis,
tanquam in unius corporis colore apparentia, significant
lepram tanquam veris falsisque colorum locis humana
corpora variantem atque maculantem. Hi autem tam
vitandi sunt Ecclesiæ, ut si fieri potest longius remoti, mag-
no clamore Christum interpellent. Unde & apertè subjua-
gitur:

Qui steterunt à longe & levaverunt vocem, dicentes: Iesu
preceptor miserere nostri. Et bene ut salventur, Iesum præ-
ceptorem nominant: quia enim in ejus verbis se errasse si-
gnificant, hunc salvandi humiliter præceptorem vocant:
cumque ad cognitionem præceptoris redeunt, mox ad
formam salutis recurrunt. Nam sequitur:

Quos ut vidit, dixit: Ite ostendite vos sacerdotibus. Et factum
est, dum irent, mundati sunt. Nullum Dominus eorum quib-
us hæc corporalia beneficia præstitit, invenitur misisse
ad sacerdotes nisi leprosos: quia videlicet sacerdotium
Judæorum figura erat futuri sacerdotii regalis, quod est in
Ecclesia, quo consecrantur omnes pertinentes ad corpus
Christi summi & veri principis sacerdotum. Et quisquis
vel hæretica pravitate, vel superstitione gentili, vel Judæi-
ca perfidia, vel etiam schismate fraterno, quasi vario co-
lore per Domini gratiam caruerit, necesse est ad Eccle-
siam veniat, coloremque fidei verum quem acceperit, o-
stendat. Cætera verò vitia tanquam valetudinis & quasi
membrorum animæ atque sensuum, per seipsum interius
in conscientia & intellectu Dominum sanat & corrigit.
Denique & Paulus voce Domini audita, Quid me perseque-
ris? Et ego sum Iesus quem tu persequeris, ad Ananiam tamen
missus est, ut illo sacerdotio quod in Ecclesia constitutum
est, sacramentum doctrinæ fidei perciperet, & verus ejus
approbaretur color: non quia non potest per seipsum Do-
minus omnia facere (nam quis alius hæc facit etiam in
ecclesiâ?) sed ut ipsa societas congregatorum fidelium
approbando in invicem atque communicando veræ fidei
doctrinam, in omnibus quæ dicuntur verbis, vel signan-
tur sacramentis, tanquam unam speciem veri coloris, ob-
ducatur. Cornelius etiam cum & elemosynæ ejus acce-
pit, & preces ejus audita illi ab Angelo nuntientur, pro-
pter doctrinam tamen sacramentorumque unitatem ad Pet-
rum jubetur mittere, tanquam illi & Iesus diceretur, Ite,
ostendite vos sacerdotibus: nam & cum irent, mundati sunt.

Jam enim ad eos venerat Petrus, sed tamen ipsi nondum
accepto baptismatis sacramento, nondum spiritaliter
ad sacerdotes pervenerant, & tamen infusione Spiritus
sancti, & adunatione linguarum eorum mundatio decla-
rata est.

Vnus autem ex illis, ut vidit quia mundatus est, regressus est
cum magna voce magnificans Deum, & cecidit in faciem ante
pedes ejus, gratias agens. Unus iste qui magnificans Deum
regressus est, unius ecclesiæ devotam Christo humilita-
tem significat: qui bene cadens ante pedes Domini gratias
egit. Ille enim verè Deo gratias agit, qui repressis presump-
tionis suæ cogitationibus, quam in semetipso infirmus
sit humiliter videt, qui nihil sibi virtutis tribuit, qui bona
quæ agit esse de miter, cordia conditoris agnoscit. Unde
& rectè subjungitur:

Actu. 9.

Actu. 10.

Et hic

Psal. 58.

Rom. 6.

Gen. 49.

Ioan. 18.

Et hic erat Samaritanus, Samaritanus quippe interpretatur cultos. Quo nomine ille populus aptissime significatur, qui gratias agendo ei a quo accepit, tribuit omne quod accepit, quodammodo cantans illud de Psalmo: *Fortitudinem meam ad te custodiam, quia tu Deus susceptor meus es, Deus meus misericordia eius praeveniet me.* Cadit autem in faciem, quia ex malis quae se perpetrasse meminit, erubescit: ibi enim cadit homo ubi confunditur. Unde & Paulus quasi quibusdam in facie jacentibus dicebat: *Quem ergo fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis? At contra de ascensione equi, i.e. de eo, qui in huius mundi gloria elatus est, dicitur: *Ut cadat ascensor ejus retro.* Rursumque de persecutoribus Domini scriptum est: *Abierunt retrorsum & ceciderunt in terram.* Quid est hoc, quod electi in faciem, & reprobi retrorsum cadunt, nisi quod omnis qui post se cadit, ibi procul dubio cadit ubi non videt: qui vero ante se ceciderit, ibi cecidit ubi videt? Iniqui ergo quia in invisibilibus cadunt, post se cadere dicuntur, quia ibi corruunt ubi quid eos tunc sequatur, modo videre non possunt. Iusti vero quia istis visibilibus semetipsos sponte dejiciunt, ut in invisibilibus erigantur, quasi in faciem cadunt, quia timore compuncti videntes humiliantur.*

Respondens autem Iesus dixit: Nomen decem mundati sunt, & novem ubi sunt? Unum si addatur ad novem, quaedam effigies unitatis impletur: quo fit tanta complexio, ut ultra non progrediatur numerus, nisi rursus ad unum redeatur, & haec per infinitatem numeri regula custodiatur. Novem itaque indigent uno, ut quadam unitatis forma coagulentur, & decem sint: unum autem non eis indiget, ut custodiat unitatem. Quamobrem ut unus ille qui gratias egit, unica Ecclesiae significatione approbatus atque laudatus est, ita illi novem qui gratias non egerunt, reprobi effecti, a consortio unitatis exclusi sunt. Ideoque tales in novenario numero tanquam imperfecti remanebunt. Et merito eos Salvator quasi ignotos ubi sunt inquiri: scire enim Dei eligere, nec scire reprobare est.

Non est invenius qui rediret, & daret gloriam Deo, nisi hic alienigena. Secundum corpus quidem facile est videre posse hominem non habere lepram, & tamen animi esse non boni: secundum significationem autem huius miraculi, conturbat considerantem, quomodo mundus dici possit ingratus. Sed jam facile est etiam illud videre, fieri posse, ut quisque in Ecclesiae societate doctrinam integram veramque assequatur, & omnia secundum catholicam regulam disserat, distinguat a creatore creaturam, eaque manifestetur varietate mendaciorum tanquam lepra caruisset, & tamen ingratus sit Deo & Domino mundatori suo: quia elatus superbia gratiarum agendarum pia humilitate non sternitur, similisque efficitur eis, de quibus dicit Apostolus: *Qui cum cognovissent Deum, non ut Deum magnificentaverunt, aut gratias egerunt.* Quod enim dicit eos Deum cognovisse, ostendit quidem a lepra fuisse mundatos, sed tamen statim accusat ingratos.

Et ait illi: Surge, vade, fides tua te salvum fecit. Qui devotus ante Dominum cecidit, surgere & ire praecipitur: quia qui infirmitatem suam subtiliter cognoscens humiliter jaceret, per divini verbi consolationem surgere ad fortia opera, & crescentibus quotidie meritis ad perfectiora passim proficere jubetur. Si autem fides salvum fecit eum, quem ad agendas Salvatori & emundatori suo gratias inclinavit, ergo perfidia perdidit eos, qui de acceptis beneficiis Deo gloriam dare neglexerunt. Quapropter & haec lectio superiori ea ratione conjungitur, quod ibi fidem per humilitatem augeri debere parabola data decernitur: hic autem manifestus ipsis rebus ostenditur, non fidei tantum agnitam rationem, sed executionem fidei operationem esse quae salvum faciat credentem, detque gloriam Patri, qui est in caelis Amen.

DOMINICA XV. POST TRINITATIS. Luc. 16. Matth. 6.

In illo tempore dixit Iesus discipulis suis: Nemo servus potest duobus Dominis servire. Et reliqua.

BEDÆ PRESBYTERI DE EADEM LECTIONE.

Quia non valet simul transitoria & aeterna diligere: Si enim aeternitatem diligimus, cuncta temporalia in uli, non in affectu possidemus.

Aur enim unum odiet, & alterum diligit, aut uni adhaerebit, & alterum contemnet. Haec verba diligenter consideranda sunt. Nam qui sint duo Domini, consequenter exponit, dicens:

Non potestis Deo servire & mammona. Audiat hoc avarus, audiat qui cenetur vocabulo Christiano, non posse simul mammonae, hoc est, divitiis Christo servire. Et tamen non dixit, Qui habet divitias: sed, Qui servit divitiis: Qui enim divitiarum servus est, divitias custodit ut servus, qui autem servituti excussit jugum, distribuit eas ut Dominus. Sed qui servit mammonae, illi utique servit, qui rebus istis terrenis merito sua perversitatis praepositus, princeps huius seculi a Domino dicitur: *Ergo aut unum odiet aut alterum diligit, ut fieri debet: odiet scilicet diabolum, diligit Deum.* Aut uni adhaerebit, & alterum contemnet: adhaerebit scilicet diabolo, cum quasi ejus praemia temporalia sectatur: contemnet autem Deum, non dixit odiet, sed sic ut solent minas ejus postponere cupiditatibus suis, qui de bonitate ejus ad impunitatem sibi blandiuntur. Quibus per Salomonem dicitur: *Fili ne adicias peccatum super peccatum, & dicas miseratio Dei magna est.*

Audiebant autem omnia haec pharisaei, qui erant avari, & deridebant illum. Monebat quidem Dominus scribas & pharisaeos non superbe sapere, non de sua iustitia praesumere, sed & peccatores publicanosque recipere poenitentes, & sua quae forte incidere elemosynis peccata redimere: sed illi praepotorem misericordiae, humilitatis & parsimoniae duas maxime deridebant ob causas. Quia scilicet vel minus utilia, neque unquam facienda quali noxius imperaret: vel certe utilia, sed a se jam facta superfluis ingereret.

Et ait illis: Vos estis qui justificatis vos coram hominibus, Deus autem novit corda vestra: Quia quod hominibus altum est, abominatum est apud Deum. Justificant se coram hominibus, qui peccatores quidem quali infirmos desperatosque contemnant, se autem ipsos quali perfectos in omnibus, cunctaque fragilitatis expertes elemosynarum remedio opus habere non credunt. Sed haec noxii tumoris altitudo quam sit iuste damnanda, videt ille qui illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium.

DOMINICA XVI. POST TRINITATIS. Lucae 7.

In illo tempore, ibat Iesus in civitatem qua vocatur Naïm, & ibant cum illo discipuli ejus, & turba copiosa. Et reliqua.

BEDÆ PRESBYTERI DE EADEM LECTIONE.

Naïm civitas est Galilaeae, in secundo miliario Thabor montis contra meridiem juxta Aendor, qui est vicus grandis, in quarto miliario ejusdem montis ad meridiem.

Et ibant cum illo discipuli ejus, & turba copiosa. Cum autem appropinquaret porta civitatis, ecce defunctus esset filius unicus matris suae. Defunctus hic qui extra portam civitatis multis est intuentibus elatus, significat hominem lethali criminum funere sporatum, eandemque insuper animae mortem non cordis adhuc cubili tegentem, sed ad multorum notitiam per locutionis operisve indicium quasi per suae civitatis ostia propalantem. Qui bene filius unicus matris suae fuisse perhibetur, quia licet & multis collecta personis una sit perfecta & immaculata virgo mater Ecclesiae, singuli quique tamen fidelium universalis se Ecclesiae filios rectissime fatentur. Nam & electus quilibet, quando ad fidem imbuatur, filius est: quando alios imbuat, mater. A non materno erga parvulos agebat affectu, qui ait: *Filii mei quos iterum parturio, donec formetur*

metur

Prov. 6.
Psal. 62.
Matt. 5.

metur Christus in vobis? Portam civitatis qua defunctus efferebatur, puto aliquem de sensibus esse corporeis. Qui enim seminat inter fratres discordias, qui iniquitatem in excelsum loquitur, per oris portam extrahitur mortuus. Qui videtur mulierem ad concupiscendam eam, per oculorum portam suam mortis indicia profert. Qui fabulis ociosis, obscenisve carminibus, vel detractionibus aurem libenter aperit, hanc animam suam portam mortis efficit, ceterosque qui non servat sensus, mortis sibi ipse reddit aditus. Obsecro Domine Jesu, cunctas meam civitatis portas justitiæ facias, ut ingressus in eas confitear nomini tuo, tuæque majestati cum ministris celestibus eam crebrius invisenti, non fœtor elati cadaveris occurrat, sed occupet salus muros illius, & portas ejus laudatio.

Et hæc vidua erat, & turba civitatis multa cum illa. Viduam esse Ecclesiam, omnis anima quæ sponsum dominique sui se morte redemptam meminit, agnoscit. Divino autem nutu multa Dominum turba, viduam comitabatur, ut viso tanto miraculo multi testes, multi Dei fierent laudatores.

Quam cum vidisset Dominus, misericordia motus super eam, dixit illi: Noli flere. Desiste, inquit, quasi mortuum flere, quem mox resurgere videbis. Ubi mysticè Novati dogma confunditur, qui de sua munditia superbe gloriat, humilem penitentium mundationem evacuare conatur, veramque matrem Ecclesiam de natorum suorum spiritali extinctione plorantem, spe vitæ redonanda negat consolari debere. Et pulchrè Evangelista Dominum prius misericordia motum esse super matrem, ac sic filium suscitare testatur: ut in uno nobis exemplum imitanda pietatis ostenderet, in altero fidem miranda potestatis astrueret.

Et accepit, & revexit loculum. Hi autem qui portabant, steterunt. Loculus in quo mortuus esset, malè secunda de sperari peccatoris conscientia est. Qui verò sepeliendum portant, vel immunda desideria, quæ hominem rapiunt in interitum, vel lenocinia blanditionis sunt venenata sociorum, quæ peccata nimirum dum favoribus tollunt, accumulunt, peccantesque contemptu quasi aggere terræ obruunt. De quibus alibi dicitur: Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Mortuos quippe mortui sepeliunt, cum peccatores quique sui similes alios nocivo favore demulcent, congestaque pessimæ adulationis mole, & ne qua aliquando spe resurgendi potiantur, opprimunt. Domino ergo loculum tangenti funeris bajuli steterunt, quia superni formidine judicii attracta conscientia, & carnalium sapè affluentiam voluptatum, & injustè laudantium turbam coercens, ad seipsam revertitur, vocantique ad vitam festina, respondet Salvatori. Unde rectè sequitur:

Et ait: Adolescens, tibi dico, surge. Et resedit qui erat mortuus, & cepit loqui, & dedit illum matri suæ. Relidet quippe qui erat mortuus, cum interna compunctione reviviscit peccator: incipit loqui, cum rediis indicia vitæ cunctis qui peccatum luxerant, ostendit: redditur matri, cum per sacerdotalis decreta iudicii communionem lociatur Ecclesiæ.

Accipit autem omnes timor, & magnificabant Deum, dicentes: Quia Prophetæ magnus surrexit in nobis. Quanto desperatio animæ mors ad vitam revocatur, tanto plures eodem corriguntur exemplo. Vide David Prophetam, vide Apostolum Petrum, quorum quo gradus altior, eo casus gravior: quo autem gravior casus, eo pietas erigentis gratior: quo verò gratior in eis Domini pietas apparuit, eo certior cunctis penitentibus spes salutis apparuit, ut iure omnes qui audiunt, dicant:

Quia Deus visitavit plebem suam. Non tantummodo verbum suum semel incorporando, sed etiam nostra hoc ut suscitari debeamus, semper in corda migendo.

DOMINICA XVII. POST TRINITATIS. Luca 14.

In illo tempore, cum intraret Iesus in domum cuiusdam principis Pharisæorum sabbato manducare panem, & ipsi observabant eum, Et ecce homo quidam hydropicus erat ante illum. Et reliqua.

BEDÆ PRESBYTERI DE EADEM LECTIONE.

Hydropis morbus ab aquoso humore vocabulum trahit: Græcè enim ὕδωρ aqua vocatur. Est autem humor subcutaneus de vicio vesicæ natus, cum inflatione turgente, & anhelitu fœtido: propriumque est hydropici, quanto magis abundat humore inordinato, tanto amplius fitire. Et ideo rectè comparatur ei quem fluxus carnalium voluptatum exuberans aggravat: comparatur diviti avaro, qui quanto est copiosior divitiis, quibus non bene utitur, tanto ardentius talia concupiscit.

Et respondens Iesus dixit ad legisperitos & phariseos: Licet sabbato curare? At illi: utrum. Quod dicitur respondisse Iesus, ad hoc respicit quod pramissum est: Et ipsi observabant eum. Dominus enim novit cogitationes hominum. Sed merito interrogati tacent, qui contra se dictum quicquid dixerint, vident. Nam si licet sabbato curare, quare Salvatorem an curet observant? si non licet, quare ipsi sabbato pecora curant?

Ipse verò apprehensum sanavit ac dimisit. Provida dispensatione Dominus ante legisperitos & phariseos hydropicum curat, & mox contra avaritiam disputat, ut videlicet per huius ægritudinem corporis, in illis exprimeretur ægritudo cordis. Denique post multa disputationis ejus hortamenta, subjunctum est: Audiebant autem omnia hæc pharisei, qui erant avari, & deridebant illum. Hydropicus quippe quo amplius biberit, amplius fitit. Et omnis avarus fitim multiplicat, qui cum ea quæ appetit, adeptus fuerit, ad experienda alia amplius anhelat.

Et respondens ad illos dixit: Cujus vestram asinus aut bos in puteum cecidit, & non continuo extrahet illum die sabbati? Sic observatoris sui phariseos convincit, ut eosdem etiam avaritiæ condemner. Sivos, inquit, in sabbato asinum aut bovem aut aliud quodlibet animal in puteum decidens eripere festinatis, non animal, sed vestræ avaritiæ consulentes: quanto magis ego hominem, qui multo melior est pecore, debeo liberare; Congruenterque hydropicum animal, quod cecidit in puteum comparavit: humore enim laborabat. Sicut illam mulierem quam decem & octo annis alligatam dixerat, & ab eadem alligatione solvebat, comparavit juniento quod solvitur, ut ad aquam ducatur. Et bene utroque loco bovem postuit & alinum, quia sive sapientes quoque & hebetes, sive ut supra dictum est, utrunque populum eos significare sentiamus, eum videlicet cuius cervicem jugum legis attrivit, atque eum quæ quilibet seductor reperit, quasi brutum animal, & nulla ratione renitens, quo voluit errore subtraxit, omnes Salvator adveniens, satanæ vinculum adstrictos, omnes in imo concupiscentiæ puteo demersos invenit: non est enim distinctio, omnes enim peccaverunt, & egent gloria Dei, iustificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem, quæ est in Christo Iesu.

Dicebat autem & ad invitatos parabolam intendens quomodo primos accubitus eligerent, dicens ad illos: Cum invitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo loco. Aperta quidem ad literam est hæc admonitio Salvatoris, docens humilitatem non solum apud Deum, sed etiam apud homines esse laudabilem: sed quoniam hanc Evangelista non frustra parabolam vocat, breviter intuentium quid etiam mysticè significet. Nuptias appellari Christi & Ecclesiæ conjunctionem, multis locis apparet. E quibus unum est: Numquid possunt sibi nuptiarum, quæ multum sponsus cum illa est, jejunare? Aliud: Simile factum est regnum celorum homini, qui fecit nuptias sibi suo, & misit servos suos vocare invitatos ad nuptias. Has ergo nuptias quisquis invitatus adierit, i. e. Ecclesiæ se membrum fidei gratia conjunxerit, non discumbat in primo loco, hoc est, non se de meritis gloriando, quasi ceteris sublimior extollat. Et quidem studeat juxta alterius loci parabolam veste nuptiali vestitus, hoc est virtutum fulgore coruscus apparere, sed ipsarum habitum virtutum loco devotæ humilitatis adornet.

Ne forte honoratior se sit invitatus ab eo, & veniens si qui ce & illum vocavit, dicat tibi: Da huic locum, & tunc incipias cum

Psal. 93

Luc. 16.

Luc. 13.

Rom. 3.

Marc. 2.

Matt. 22.

Matt. 22

75

rubore novissimum locum tenere.] Honoratori post invitato locum dat ille, qui de longa suæ conversationis confidentia securior factus, cita illum, qui se in Christo securi sunt, agilitas præitur. Et cum rubore novissimum tenet, quando de aliis meliora cognoscens, quicquid de sua operatione celsum sentiebat, humiliat dicens cum Propheta:

Psal. 87. Egens sum ego, & in laboribus à juvenute mea, exaltatus autem humiliatus sum & confusus.

Ecl. 3, Psal. 118. Sed cum vocatus fueris, vade, & recumbe in novissimo loco.] Quanto magnus es, inquit, humilias te in omnibus. Et Psalmista gloriatur: Humiliatus sum usquequaque, Domine vivifica me secundum verbum tuum. Manifestè significans ita se à Domino posse vivificari, si de suis ipse virtutibus humilia sentiret.

Matt. 18. Ut cum venerit qui te invitavit, discat tibi: Amice, ascende superius.] Veniens Dominus quem humilem in venerit, amici nomine beatificans, superius ascendere præcipiet. Quicumque enim humiliaverit se sicut parvulus, hic est major in regno eorum.

Prov. 20. Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus.] Pulchrè dicitur: Tunc erit tibi gloria, ne nunc quætere incipias quod tibi servatur in fine: quia sicut Salomon ait, Hereditas ad quam festinat in principio, in novissimo benedictione carebit. Potest autem & in hac vita intelligi, qui in novissimo loco recumbens invenitur Domino veniente sublimatus: quia quotidie Dominus suas nuptias intrat, quotidie mores, sedes, habitus convivantium dijudicat, & superbos despiciens humilibus sæpe tanta sui spiritus munera præstat, ut eos merito simul discumbentium, hoc est in fide quiescentium cæcis unanimam admiratione glorificet, stupensque in auctoris sui laudationem profilit dicens: Mibi autem nimis honorificati sunt amici sui Deus, nimis confortatus est principatu eorum.

Psal. 138. Quia omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur.] Et ex hac conclusione manifestè claret, præcedentem Domini sermonem typicè intelligendum. Neque enim mox omnis qui se coram hominibus exaltat, humiliabitur, aut qui se in conspectu hominum humiliat, exaltabitur ab eis: sed è contrario nonnunquam qui se vel in apice dignitatis, vel in alia qualibet acquirenda gloria sublevar, usque in finem exaltari non cessat. Similiter & humilis quilibet ac verecundus in sua qua contentus est usque ad vitam terminum mediocritate perseverat. Et ideo quia juxta veritatis sententiam, omnis quis incurret de meritis allevat, humiliabitur à Domino: & qui provide se de beneficiis humiliat, exaltabitur ab eo, in eundem procul dubio sentum præmium semo redemptoris, quo primos in nuptiis accubitus quæri vetat, congruit.

Luc. 6. Dicebat autem & ei, qui se invitaverat: Cùm facis prandium aut cenam, noli vocare amicos tuos, neque fratres tuos, neque cognatos, neque vicinos divites. Fratres, amicos, & divites, alterutrum convivia celebrare, non quasi scelus interdicit, sed sicut cætera necessitatis humanae commercia, ubi & peccatores peccatoribus fænerantur, ut recipiant æqualia, ad promerenda vitæ cælestis præmia nil valere ostendit. Denique subjungit:

Rom. 13. Ne forte & ipsi te invitent, & fiat tibi retributio. Non ait, & fiat tibi peccatum; sed & fiat, inquit, tibi retributio. Cui simile est quod alibi dicit: Et si benefeceris illi qui tibi benefaciunt, quæ vobis est gratia? Neque hic dicit, peccatum est vobis, sed quæ vobis est gratia? Siquidem & peccatores hoc faciunt. Quamvis sunt quædam mutua fratrum, amicorum, cognatorum, vicinorumque divinum convivia, quæ non solum in præsentem retributionem, sed & damnationem percipiunt in futuro: denique ab Apostolo inter opera tenebrarum adnumerantur. Si, ut in die, inquit, honestè ambulemus, non in comestationibus, & ebrietatibus. Comestationes quippe sunt luxuriosa convivia, quæ aut eollatione omnium celebrantur, aut vicibus solent à con-

tubernantibus exhiberi, ut neminem pudeat inhonestè aliquid dicere aut facere: quia ad hoc convenitur, ut fæda illis gerantur copia vini, & incitetur libidinis diversitas.

Luc. 6. Sed cùm facis convivium, voca pauperes, debiles, claudos, cecos,

& beatus eris, quia non habent retribuere: retribuatur enim tibi in resurrectione iustorum. [Resurrectionem iustorum dicit, qui ceteri omnes resurgant, eorum tamen non immeritò quali propria cognominantur, qui in hac se beatos non dubitat esse futuros. Ergo qui pauperes ad convivium vocat, in futuro præmium percipiet: qui amicos, fratres & divites vocat, recipiet mercedem suam. Sed & si hoc propter Deum facit in exemplum filiorum beati Job, sicut cætera fraternæ dilectionis officia, ipse qui iussit, remunerat. Qui gulosos ac luxuriosos propter lasciviam invitat, poena in futuro plectetur æterna.

Hec cum audisset quidam de simul discumbentibus, dixit: Beatus qui manducavit panem in regno Dei.] Panis qui manducatur in regno Dei, non iuxta Cerinthum corporalis intelligendus est cibus, sed ille utique, qui ait: Ego sum panis vivus, qui de celo descendi. Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum: id est, si quis meæ incarnationes sacramento perfectè incorporatus meæ divinæ majestatis visione frui meruerit, hic perpetua vitæ immortalis beatitudine gaudebit.

DOMINICA XVIII. POST TRINITATIS. Marci. 12. Luc. 10. & 20. Matth. 22.

In illo tempore accessit unus de scribis, & interrogavit Iesum, quod esset primum omnium mandatum. Et reliqua.

BEDÆ PRESBYTERI DE EADEM LECTIOE.

DUæ erant hæreses in Judæis, una pharisæorum, & altera Sadducæorum. Pharisei traditionum & observationum, quas illi deuterosis vocant, justitiam præferabant, unde & diviti vocabantur à populo, Sadducæi autem qui interpretantur iusti, & ipsi vendicabant sibi quod non erant. Prioribus & corporis & animæ resurrectionem credentibus confidentibusque, & angelos & spiritus, sequentes iuxta acta Apostolorum omnia denegabant.

Et accessit unus de scribis, qui audierat illos conquirentes, & videns quoniam bene illis responderit, interrogavit eum, quod esset primum omnium mandatum. Iesus autem respondit ei quod primum omnium mandatum est: Audi Israël, Dominus Deus tuus, Deus unus est. Et diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua: hoc est primum mandatum. Secundum autem simile est illi: Diliges proximum tuum tanquam teipsum.] Primum omnium & maximum mandatum dicit, hoc est, quod ante omnia debeamus intimo in corde singuli, quasi unicuique pietatis fundamentum locare. Quod apertius in conclusione demonstravit, cum ait:

Majus horum aliud mandatum non est.] Primum ergo omnium & maximum mandatum est, cognitio atque confessio divinæ unitatis cum executione bonæ operationis. Bona autem operatio in dilectione Dei & proximi perficitur, quam breviter aliis verbis commendat Apostolus, dicens: In Christo enim Iesu neque circuncisio aliquid valet, neque præputium, sed fides que per dilectionem operatur.

Et ait illi scriba: Bene magister in veritate dixisti, quia unus est Deus, & non est alius præter eum: & ut diligatur ex toto corde, & ex toto intellectu, & ex tota anima, & ex tota fortitudine, & diligere proximum tanquam seipsum, majus est omnibus holocaustis & sacrificiis.] Ostenditur ex hac responsione scribæ, gravem sæpe inter scribas & pharisæos quaestionem esse versatam, quod esset mandatum primum sive maximum divinæ legis, quibusdam videlicet hostias & sacrificia laudantibus, alijs verò majore autoritate fidei & dilectionis opera præferentibus, eo quòd plurimi partem ante legem absque omni victimarum & sacrificiorum consuetudine ex fide tantum, quæ per dilectionem operatur, placerent Deo, summique apud ipsum loci haberentur: nemo autem unquam absque fide & dilectione per holocausta solum, & sacrificia Deo placuisse inveniretur. In qua sententia scriba iste etiam se fuisse declaravit.

Iesus

*Iesus autem videns quod sapienter respondisset, dixit illi: Non es longe à regno Dei? Non longe fuit à regno Dei: quia sententia illius, quæ novi Testamenti & evangelicæ perfectionis est propria, fautor extitisse probatus est. Unde solertius querendum, quomodo dicat Mattheus, quod scriba hic, sive legis doctor: (ut ipse appellat) tentans Dominum: de mandato primo sive maximo interrogaverit, quem secundum hunc Evangelistam Dominus non longe esse à regno Dei asseverat, cum confiter eos qui tentando sapientiam querunt, hanc invenire non posse: ideoque nec regni celestis, quæ sapientibus solum panditur, appropinquare janua. Dicit enim scriptura: *Et in simplicitate cordis querite illum: quoniam invenitur ab ijs, qui non tentant illum.* Nisi forte dicamus, quod tentaturus quidem Dominum adierit, sed auditio ejus responso correptus, mox ad pietatis gratiam redierit: & quem prius tentando decipiendum putabat, postmodum amplectendum sequendum esse cognoverit. Aut certe ipse tentationem non accipimus malam, tanquam decipere volentis inimicum: sed cautam potius tanquam experiri amplius volentis ignotum. Neque enim frustra scriptum est, *Qui facile credit, levis est corde, & minorabitur.**

Matth. 22.

Sap. 1.

Ecl. 19.

Et nemo iam audebat eum interrogare. Pharisei & Saducei, & ceteri principes Judæorum, quærentes occasione calumniæ, & verbum aliquod invenire quod pateret infidij: quia in sermonibus confutati sunt, ultra non interrogant, sed apertissime comprehensum Romanæ tradunt potestati. Ex quo intelligimus, venena invidia posse quidem superari, sed difficile conquelescere.

Et respondens Iesus dicebat, do: ens in templis. Quomodo dicant scriba Christum filium David esse? Ipse enim dicit in spiritu sancto: Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis. Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Ipse enim David dicit eum dominum, & unde est filius ejus? Interrogatio Iesu nobis proficit usque hodie contra Judæos. Et hi enim qui confitentur Christum esse venturum, hominem simplicem & sanctum virum allerunt de genere David, Interrogemus ergo eos docti à Domino, si simplex est homo, & tamen filius David, quomodo vocet eum David Dominum suum non erroris incerto, nec propria voluntate, sed in spiritu sancto. Non autem reprehenduntur quia David filium dicunt, sed quia filium Dei eum esse non credunt. Si quidem ipse & Dominus David est, Deus ante tempora manendo, & filius David apparuit homo in temporis fine nascendo. Quod autem à patre subjiciuntur ei inimici, non infirmitatem filij, sed unitatem naturæ, qua in altero alter operatur, significat. Nam & filius subjicit inimicos patri, quia patrem clarificat super terram.

Psal. 110.

DOMINICA XIX. POST TRINITATIS. Marc. 2. Matth. 9. Luc. 5.

In illo tempore intravit Iesus iterum Capharnaum post dies octo, & auditum est, quod in domo esset. Et convenerunt multi, ita ut non caperent neque ad januam. Et reliqua.

BEDÆ PRESBYTERI DE EADĒM LECTIÖNE.

Salvator omnium Dominus salutari omnia Iustrat in cellu. Et nunc in desertis, nunc in civitate, nunc ad mare doctrinæ celestis, & virtutum dona turbis ministrat, nunc in monte solus orat, nunc laborantes in mari ne perire debeant, adjuvat. Ubique munera salutis impertit, ut omnes gradus ac conditiones ad suam gratiam pertinere demonstrat. Juxta mysticum verò interlectum post factum in civitate miraculum, secedit in desertum, ibique convenientes ad se turbas benigna pietate suscipit, ut ostendat se magis quietam, & à seculi curis remotam diligere vitam, atque ob hujus appetitum se sanandis curam adhibere corporibus. Et quidem more humano quasi frequentiam se querentium declinat, nolebat manifeste in civitatem introire. Sed allegoricè docebat, quia tumultuosus carnalium mentibus apertam sui manifestationem

veritas non exhibet, sed quoscumque ab illecebris rerum temporalium viderit esse discretos, ijs suorum lucem donorum largitus infundit. Verum quia nec carnales superna pietas deserit, quietiam ijs gratiam suæ visitationis, per quam & ipsi spirituales effici valeant, indulget, post desertum Dominus in civitatem redit, multisque eodem convenientibus loquitur verbum, ac sanato paralytico pluribus occasionem internæ sanationis, quæ est in fide tribuit. Quod verò docente Domino in domo tam multo conveniunt, ut non caperent neque ad januam, nostram propriè salvationem, qui de gentibus ad fidem venimus designat: quia prædicantem in Judæa Domino, necdum intrare ad audiendum valuimus. Ad quos tamen, et si foris positos, verba suæ doctrinæ fecit pervenire: quia nos ipse per sanctorum ora prædicatorum collegit, & quamvis extra synagogam, in qua ipse prædicabat, inventos Evangelij sui fecit esse participes.

Et venerunt ferentes ad eum paralyticum, qui à quatuor portabatur. Curatio paralytici hujus salvationem designat animæ, post diuturnam illecebræ carnalis inertiam ad Christum suspirantis, qui primo omnium ministris qui eum sublevent, & Christo afferant, id est bonis doctoribus, qui spem sanationis operumque intercessionis suggerant, indiget. Qui bene quatuor fuisse referuntur, sive quia quatuor sancti Evangelij libris omnium prædicantium virtus, omnis sermo firmatur, seu quia quatuor sunt quæ virtutes, quibus ad promerendam sospitatem fiducia mentis erigitur. De quibus in æternæ sapientiæ laude dicitur: *Sobrietatem enim & sapientiam docet, & iustitiam & virtutem, quibus utilius nihil est in vita hominibus: quas nonnulli diversis nominibus prudentiam, fortitudinem, temperantiam & iustitiam nuncupant.* Et cum non possent offerre eum illi præ turba, nudaverunt tectum ubi erat. Desiderant paralyticum Christo offerre, sed turba interposita ab omni parte intercluduntur, quia sæpe anima post infirmi corporis desiderium ad Deum respiciens, supernaque gratiæ remedio cupiens innovari, piæ consuetudinis obstaculo retardatur. Sæpe inter ipsas orationis secretæ dulcedines, & quasi suavi cum Domino colloquium, turba cogitationum interveniens aciem mentis ne Christus videatur impedit. Et quid inter hæc agendum? Non utique infirmis exterius qua turbæ tumultuantur remanendum, sed tectum domus in qua Christus docet ascendendum: id est, sacræ scripturæ sublimitas est appetenda, lexque Domini cum Psalmista die nocteque meditanda. In quo enim corrigi junior viam suam? *In custodiendo, inquit, sermones tuos.* Et patefacientes submisserunt grabatum, in quo paralyticus jacebat. Patefacto tecto æger ante Jesum submittitur: quia referatis mysterijs scripturarum ad noticiam Christi pervenitur, hoc est, ad ejus humilitatem fidei pietate descenditur. Et bene domus Jesu, juxta alterius Evangelistæ narrationem, tegulis esse contexta reperitur, quia sub contentibili literarum velamine si adsit, qui referet divina, spiritalis gratiæ virtus invenitur. Denudatio etenim regularum in domo Jesu apertio est in vilitate literæ sensus spiritalis, & arcanorum celestium. Quod autem cum grabato deponitur infirmus, significat ab homine in ista ad hoc carne constituto Christum debere cognosci. Cum vidisset autem Iesus fidem illorum, ait paralytico: *Fili, dimitte grabatum tuum, & sequere me. Curaturus enim hominem à paralyti Dominus primò peccatorum vincula dissolvit, ut ostenderet eum ob nexus culpæ artuum dissolutione fuisse damnatum, nec nisi his relaxatis membrorum posse recuperatione sanari.* Sic & illi paralytico, qui juxta probaticam piscinam diu motum aquæ frustra præstolabatur, sanato à Domino dicitur: *Ece sanus factus es, jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.* Illi, inquit, dimitte grabatum tuum. Omnia humilitas! Despectum & debilem, totisque membrorum compaginibus dissolutum filium vocat, quem sacerdotes non dignarentur attingere. Aut rectè Deo filium, quia dimittuntur ei peccata sua. Intendum sanè quanti pretia cuiusque fides apud Deum valeat, ubi tanti valuit aliena ut totus homo repente, hoc est, exterius interiusque sanatus exurgeret, aliorumque merito alijs laxarentur errata.

Sap. 8.

Psal. 118.

Luc. 5.

Joan. 5.

Erant autem illis quidam de scribis sedentes & cogitantes in cordibus suis: Quid hic sic loquitur? blasphematur. Quis potest dimittere peccata nisi solus Deus? Verum dicunt scribae, quod nemo dimittere peccata nisi Deus potest, qui per eos quoque dimittit, quibus dimittendi tribuit potestatem. Et idcirco Christus verè Deus esse probatur, quia dimittere peccata quasi Deus potest; verum Deo testimonium reddunt, sed personam Christi negando falluntur. Erant itaque iudei, qui cum Christum & Deum esse, & peccata dimittere posse credant, Jesum tamen Christum esse non credunt. Sed multò dementius errant Arriani, qui cum Iesum & Christum esse, & peccata posse dimittere Evangelii verbis devoti negare non audeant, nihilominus Deum negare non timent. At ipse perfidos salvare desiderans, & occultorum cognitione & virtute operum Deum se esse manifestat. Nam sequitur:

Quo statim cognito, Iesus spiritu suo quia sic cogitarent inter se, dicit illis: Quid ista cogitatis in cordibus vestris? Ostendit se Deum, qui potest cordis occulta cognoscere, & quodammodo tacens loquitur: eadem maiestate & potentia qua cogitationes vestras intueor, possum & hominibus delicta dimittere. Ex vobis intelligitur, quid paralyticus confiteatur. Quid est facilius dicere paralytico, dimitte tibi peccata: an dicere: surge, & tolle grabatum tuum, & ambula? Inter dicere & facere multa distantia est. Utrum sint paralytico peccata dimissa, solus noverat qui dimittebat. Surge autem & ambula, tam ille qui surgebat, quam ii qui surgentem videbant, approbare poterant. Fit ergo carnale lignum ut probetur spirituale, quanquam ejusdem virtutis sit, & corporis & animæ vitia dimittere. Et datur nobis intelligentia propter peccata plerumque invenire corporum debilitates. Et idcirco forsitan prius peccata dimittantur, ut caulis debilitatis ablatis sanitas restituatur. Quinque siquidem sunt differentiae causarum, pro quibus in hac vita molestius corporalibus affligimur. Aut enim ad merita augenda per patientiam iusti corporis infirmitate gravamur, ut beati patres Job & Tobias, & innumeri martyres in utroque testamento. Aut ad custodiam virtutum perceptarum, ne superbia tentante disperant, sicut Apostolus Paulus, cui ne magnitudine revelationum extolleretur, datus est stimulus carnis suæ, angelus satana, qui eum colaphizaret. Aut ad intelligenda & corrigenda peccata nostra, sicut Maria soror Aaron in eremo ob verba temeritatis & superbiae lepra percussa est. Vel sicut paralyticus de quo tractamus, qui non nisi dimissis primò peccatis potuit ab infirmitate curari. Aut ad gloriam Dei salvantis, sive per seipsum, sive per famulos suos, sicut cæcus natus in Evangelio, qui neque ipse peccavit, neque parentes eius, sed ut manifestarentur opera Dei in illo: sicut Lazarus, cuius infirmitas non fuit ad mortem, sed pro gloria Dei, ut glorificaretur filius Dei per eam. Aut ad inchoationem damnationis aeternæ, quod reproborum est & proprium: sicut Antiochus & Herodes, qui utriusque suo tempore adversum Deum repugnantes, quod tormentorum in gehenna perpetuo passuri essent, presentium afflictionum miseria cunctis ostendebant. quibus congruit illud Prophetæ: *et dicitur: licet contritione conterere eos, unde necesse est in omnibus quæ temporaliter adversa patimur, cum humilitate Domino gratias agamus, & infirmitatis nostri conscii de collatis nobis remediis gratulemur. Necessè est ut ad conscientiam nostram reveri soleser opera nostra simul & cogitationes exploremus, & quicquid nos peccasse deprehendimus, digna castigatione purgemus, quicquid de his quæ nos recte fecisse credebamus, vitio in nobis elationis perisse comperimus, & hoc humiliter satisfactione castigemus hæc enim nobis sapienter fit causa flagellorum. Caterum innocentes & iustos ob augmenta præmiorum flagellari perfectorum est, & donum speciale virorum: verberibus autem temporalibus ad aeterna tormenta compelli, impenitentium est poena reprobiorum.*

Ut autem sciatis quia potestatem habet filius hominis in terra dimittere peccata, ait paralytico: Tibi dico surge, tolle grabatum tuum, & vade in domum tuam. Si & Deus est iuxta Psalmistam, qui quantum distat oriens ab occasu, elongavit à

nobis iniquitates nostras, & filius hominis potestatem habet in terra dimittendi peccata: ergo idem & ipse Deus & filius hominis est, ut & homo Christus per divinitatis suæ potentiam peccata dimittere possit, & idem Deus Christus per humanitatis suæ fragilitatē pro peccatoribus mori. Spiritu autem de grabato surgere, est animam se à carnalibus desideriis ubi ægra jacebat, abstrahere. Grabatum verò tollere, est ipsam quoque carnem per continentiam suam correptam, spe celestium præmiorum à deliciis segregare terrenis. Sublato autem grabato domum ire, ad paradysum redire est. Hæc etenim vera est domus nostra, quæ hominem prima suscepit, non jure amissa, sed fraudetandem restituta per eum qui fraudulentum hosti nihil debuit. Aliter sanus qui languerat domum reportat grabatum, cum anima remissione accepta peccatorum, ad internam sui custodiam cum ipso se corpore refert, ne quid post veniam, unde iterum iuste feriat, admittat.

Et statim ille surrexit, & sublato grabato abiit coram omnibus, ita ut mirarentur omnes, & honorificarent Deum, dicentes: Quia nunquam sic vidimus. Quam miranda divinitatis virtus, ubi nulla temporis interveniente mortua, iustu Salvatoris salus festina comitatur. Merito qui adfuerant damnatis blasphemie iaculis, ad laudem tantæ maiestatis stupentia corda convertunt.

DOMINICA XXIII. POST TRINITATIS. Matth. 22. Marc. 12. Luc. 20.

In illo tempore miserunt pharisæi insidiatores, qui se iustos simularent, ut caperent Iesum in sermone, & traderent illum principibus & potestati præsidis. Et reliqua.

BEDÆ PRESBYTERI DE EADEM LECTIONE.

Quærentes Dominum comprehendere principes sacerdotum & scribae timuerunt populum, atque ideo quod per se non poterant, præsidis manibus, efficere tentabant, ut velut ipsi à morte ejus viderentur immunes. Nuper enim sub Cæsare Augusto Judæa subiecta Romanis, quando in toto orbe est celebrata descriptio stipendiaria, facta fuerat: & erat in populo magna seditio. dicentibus aliis pro securitate & quiete, qua Romani pro omnibus militarent, debere tributa persolvi; & pharisæi verò qui sibi applaudebant iustitiam, e contrario nitentibus, non debere populum Dei qui decimas solveret, & primitiva daret, & cætera quæ in lege scripta sunt, humanis legibus subjacere. Cujus seditionis adeo fomes invaluit, ut post Domini passionem insistentibus sibi Romanis, patriam, gentem & regnum, nobile illud cum sua religione templum, imò ipsam lucem perdere, quam tributa pendere maluerint. Et interrogaverunt illum, dicentes:

Magister, scimus quia rectè dicit, & docet: & non accipis personam, sed in veritate viam Dei doces. Licet nobis tributum dare Cæsari, an non? Blanda & fraudulenta interrogatio illuc provocat respondentem, ut magis Deum quam Cæsarem timeat, & dicat non debere tributa solvi, ut statim audientes ministri præsidis, qui iuxta alios Evangelistas adfuisse leguntur, seditionis contra Romanos principem teneant.

Considerans autem dolum illorum, dixit ad eos: Quid me tentatis? Ostendite mihi denarium, cuius habet imaginem & inscriptionem? Sapiencia semper sapienter agit, ut suis potissimum tentatores sermonibus confutentur. Ostendite mihi, inquit, denarium. Hoc est genus nummi quod pro decem nummis imputabatur, & habebat imaginem Cæsaris, qui autem putant interrogationem Salvatoris ignorantiam esse & non dispensationem, dicant ex præsentis loco quod utiq; potuerit scire Iesum, cuius imago esset in nummo: sed interrogat, ut ad sermonem eorum competenter respondeat.

Respondentes, dixerunt Cæsari. Et ait illis: Reddite ergo quæ Cæsaris sunt, Cæsari: & quæ Dei sunt, Deo. Cæsarem non putemus Augustum, sed Tiberium significari, privignum ejus, qui in loco successerat vitrici, sub quo & pallus est Domi-

Tob. 2.

2. Cor. 11.

Num. 12.

Joan. 9.

Joan. 11.

2. Mac. 9.

Act. 12.

Hier. 17.

Psal. 102.

Exod. 22.

Deut. 12.

Matt. 22.

Marc. 12.

hus. Omnes autem Reges Romani à primo Caio Cesare, qui imperium arripuerat, Caesares appellati sunt. Porro quod ait: *Reddite quae sunt Caesaris Caesari*, nummum, tributum & pecuniam: & *quae sunt Dei Deo*, decimas, primitias, oblationes ac victimas sentiamus. Quomodo ipse reddidit tributa pro se & Petro, & Deo reddidit quae Dei sunt, patris faciens voluntatem. Aliter: *Reddite quae Caesaris sunt Caesari, & quae Dei sunt Deo*. Quemadmodum Caesar à vobis exigit impressionem imaginis suae, sic & Deus ut quemadmodum illi redditur nummus, sic Deo anima lumine vultus ejus illustrata atque signata. Unde Psalmista: *Signatum est*, inquit, *in nobis lumen vultus tui, Domine*. Hoc quippe lumen est totum hominis, & verum bonum quod non oculis, sed mente conspicitur. Signatum autem dixit in nobis, tanquam denarius signatur regis imagine. *Homo enim factus est ad imaginem & similitudinem Dei*, quam peccando corrumpit. Bonum ergo ejus est verum atque aeternum, si renascendo signetur.

Et non potuerunt verbum ejus reprehendere eorum plebe: & mirati in responsis ejus, tacuerunt. Qui credere debuerant ad tantam sapientiam, mirati sunt, quod calliditas eorum insidiandi non invenisset locum.

DOMINICA XXIV. POST TRINITATIS. Matth. 9. Marc. 5. Luca 8.

In illo tempore, cum transisset Iesus in navi rursum trans fretum, convenit turba multa ad eum. Et venit quidam de archisynagogis, nomine Jairus, & videns, prociidit ad pedes ejus, & deprecabatur eum multum. Et reliqua.

BEDAE PRESBYTERI DE EADEM SECTIONE.

In hac lectione ubi archisynagogus salutare filiam petiit suam, sed pergente ad domum ejus Dño preoccupans hemorrhoida mulier praecipit sanitatem, ac deinde filia archisynagogi ad optatam pervenit sanitatem; imo de morte revocata est ad vitam: salus ostenditur generis humani, quae Domino in carne veniente ita dispensata est, ut primo aliqui ex Israel ad fidem veniant, deinde plenitudo gentium intraret, & sic omnis Israel salvus fieret. Quis ergo archisynagogus iste, qui ad Dominum pro filia rogaturus advenit, nictus quam ipse Moyses intelligitur? Unde bene Jairus idem illuminatus sive illuminatus vocatur, qui accepit verba vitae dare nobis, & per hac ceteros illuminat, & ipse à Spiritu sancto quo vitalia monita scribere vel docere posset, illuminatus est. Qui videns Iesum prociidit ad pedes ejus, quia praevidens in spiritu venturum in carne Dominum, humili corde se ejus potentia subdidit, quem ita circa finem saeculi hominem incarnandum esse cognovit, ut aeternum ante omne saeculum Deum exiliter non dubitaret. Si enim caput Christi Deus, pedes ejus quid aptius quam assumpta humanitas, qua terram nostrae mortalitatis tetigit, accipiendi sunt? Et prociidere archisynagogum ad pedes Jesu, est legislatorem cum tota progenie patrum mediatorem Dei & hominum longè sibi dignitatis gloria praefendum esse cognoscere, & confiteri cum Apostolo, quia quod infirmum est Dei fortius est hominibus.

Et deprecabatur eum multum dicens: Quoniam filia mea in extremis est, veni, impone manus super eam, ut salva sit & vivat. In Evangelio Lucae ita scriptum est: Quia filia unica erat illi, fere annorum duodecim, & haec moriebatur. Filia ergo archisynagogi, ipsa est synagoga, quae sola legali institutione compolita, quali unica Moysi nata erat. Et haec velut duodecimo aetatis anno, hoc est, tempore pubertatis appropinquante, moriebatur, quia nobiliter à Prophetis educata, postquam ad intelligibiles annos pervenerat, postquam spiritalem Deo sobolem generare debebat, subito errorum languore confertata, spiritalis vitae vias ingredi desperabiliter omisit: & si non à Christo succurreretur, horrendam per omnia corruiisset in mortem.

Et abiit cum illo, & sequabatur eum turba multa, & comprimebant illum. Ad puellam pergens sanandam Dominus à

turba comprimitur, quia genti Judae salutaria monita praebens, quibus ægrem vitis ejus conscientiam erigeret, noxia carnalium populorum est consuetudine gravatus.

Et mulier quae erat in profluvio sanguinis duodecim annis, & c. Mulier sanguine fluens, sed à Domino curata, Ecclesia est congregata de gentibus, quae ingenito carnalium delectationum polluta fluxu, atque a cœtu jam fuerat segregata fidelium: sed dum verbum Dei Judaeam salvare decerneret, illa paratam jam promissamque aliis praeripuit spe certa salutem. Notandum quoque & archisynagogi duodenis sit filia, & mulier haec ab annis duodecim sanguine fluxerit, hoc est eodem quo haec nata sit tempore, illa coepit infirmari. Una enim penè eademque seculi huius aetate, & synagoga in patriarchis nasci, & gentium exterarum natio per orbem coepit idololatriae sanie fedari. Nam & fluxus sanguinis bifariam, hoc est, & super idololatriae pollutione, & super iis quae carnis ac sanguinis delectatione geruntur, potest rectè intelligi.

Et fuerat multa perpeffa à compluribus medicis, & erogaverat omnia sua, nec quicquam profecerat, sed magis deterius habebat. Medicos, sive falsos intellige Theologos, sive Philosophos, legumque doctores saecularium, qui multa de virtutibus virtisque subtilissimè disputantes, utilia vivendi credendique instituta se mortalibus dare promittebant, seu certe ipsos spiritus immundos, qui velut hominibus consulendo, sese pro Deo colendos ingerbant. Quibus certatim audiendis gentilitas quanto magis naturalis indultria vires expendere, tanto minus potuit ab iniquitatis suae forde purgari. Sed haec ubi populum Judaeorum agrotasse, verumque de caelo cognovit adesse medicum, coepit & ipsa languoris sui sperare pariter & inquire remedium.

Cum audisset de Iesu, venit in turba retro, & tetigit vestimentum ejus. Dicebat enim: Quasi tetigero vestimentum ejus, salva ero. Et confessus, ficitur est fons sanguinis ejus. Venit, & Dominum tangit Ecclesia, cum ei per fidei veritatem appropinquat. Venit autem retro, sive juxta id quod ipse ait: Si quis mihi ministrat, me sequatur. Et alibi praecipitur: Post Dominum deum tuum ambulabis. Sive quia praesentem in carne Dominum non videns, peractis jam sacramentis incarnationis illius, ad fidei & agnitionis ejus gratiam pervenit. Sicque dum participatione sacramentorum ejus salvari à peccatis meruit, quasi tactu vestimentorum ejus fontem sui sanguinis ficitur. Fons quippe sanguinis est origo peccati. Cujusque fons sanguinis est immunda primordium cogitationis, ex quo peccatum omne nascitur. Sed Dominus cum verbis Evangelicis non solum opera & verba mala compescere, sed & cogitationum nequam radicem extirpare curavit, cum haec utraque sacramentis Evangelicis emundari donavit, quali virtutem exiccandi fontis obtecti sui vestimentis indidit.

Et statim Iesus cognoscens in semetipso virtutem quae exierat de eo, conversus ad turbam aiebat: Quis tetigit vestimenta mea? Non ut ipse quae nesciat doceatur interrogat, sed ut virtus quam bene noverat, imò quam ipse dederat, in muliere declararetur, & declarata agnitaque virtute fidei, multi ad salutem perveniant.

Et dicebant ei discipuli sui: Vides turbam comprimentem te, & dicis quis me tetigit? Quem turba pallim comitans comprimit, una credula mulier Dominum tangit: quia qui diversis inordinate glomerantium haeresibus, sive perverfis moribus gravatur, solo Catholicae Ecclesiae fideliter corde veneratur. Nam sicut quidam videntes non vident, & audientes non audiunt: ita etiam tangentes non tangunt, qui non simplici, sed dubio vel simulato corde Christum tangunt. Unde cuidam amanti quidem, sed nondum plene credenti, dicit ipse: Noli me tangere, nondum enim ascendi ad patrem meum. Aperte dicens, quid sit ipsum veraciter tangere, patri scilicet aequalem credere.

Et circumspicebat videre eam quae hoc fecerat. Non obliviscitur filiorum suorum Dominus, nec in se sperantes inveniit desistit, sed omnes qui salvari merentur, suo dignos intuitu ac miseratione judicat. Iste autem pauper claudens, & Dominus exaudivit eum.

Matth. 17.

Psalm. 4.

Gen. 1.

Rom. 11.

1. Cor. 11.

1. Cor. 1.

Luc. 8.

10. an. 12. 4. Reg. 13

10. an. 20.

Psalm. 33.

Mulier autem timens & tremens, sciens quod factum esset in se, venit & prociat ante eum, & dixit ei omnem veritatem. Ecce quod interrogatio Domini tendebat, ut videlicet confitente palam muliere veritatem suam diuina infirmitatis, subita credulitatis, diuinae propitiationis, ac donata sibi sanationis, & ipsa certius confirmaretur in fide, & pluribus salutis & vitæ praberetur exemplum. Denique sequitur:

Ille autem dixit: Filia, fides tua te salvam fecit, vade in pace, & esto sana à plaga tua. Ideo filia, quia fides tua te salvam fecit: nec dixit: Fides tua te salvam factura est; sed salvam fecit. In eo enim quod credidisti, iam salva facta es.

Adhuc eo loquente, veniunt ad archisynagogum dicentes: Quia filia tua mortua est, quid ultra vexas magistrum? Sanata à profluvio sanguinis muliere, mox filia archisynagogi mortua nuntiatur: quia dum Ecclesia à vitiorum labe mundata, & ob fidei meritum filia est cognominata, continuo synagoga perfidia simul & invidia luctu soluta est. Perfidia quidem, quia in Christo credere noluit: invidia vero, quia Ecclesiam credere doluit. Scriptum namque est in actibus Apostolorum: sequenti autem sabbato penè universa civitas convenit audire verbum Domini. Videntes autem turbas iudei, repleti sunt zelo, & contradicebant his quæ à Paulo dicebantur, maledicentes. Et quod aiebant nuncii archisynagogi. Quid ultra vexas magistrum? per eos hodieque dicitur, qui adeo desitutum synagoga statum vident, ut restaurari possent non credant: ideoque pro resurrectione illius supplicandum esse non arbitrantur. Sed quæ impossibilia sunt apud homines, possibilia sunt apud Deum: unde aptè sequitur:

Act. 23.

Marc. 10

Matt. 23.

Psal. 5.

Ibidem.

Iesus autem verbo quod dicebatur auditus, ait archisynagogus: Noli timere, tantummodo crede. Archisynagogus cœtus doctorum legis accipitur, de quo Dominus ait: Super cathedram Moysi sederunt scribæ & pharisæi. Quis credere ipse voluerit, etiam subiecta ei synagoga salva erit.

Et veniens in domum archisynagogi, & vident unumquemque, & stentent & ejulantes multum. Et latetur, inquit, omnes qui spectant in te, in æternum exultabunt & inhabitabunt in eis. Quia vero synagoga letitiam hanc Dominicæ inhabitationis merito indelictatis amittit, quasi inter stententes & ejulantes mortua jacet. Nec tamen superba pietas funditus eam interire patitur, quin potius circa finem sæculi reliquias ejus secundum electionem gratiæ, salutis & vitæ restituit. unde aptè subjungitur:

Et ingressus ait illis: Quid turbamini, & ploratis? Puella non est mortua, sed dormit. Hominibus mortua, qui suscitare nequivit erant, Deo dormiebat, in cuius dispositione & anima recepta vivebat, & caro suscitanda quiescebat. Unde mos Christianus obtinuit, ut mortui qui resurrecturi esse non dubitantur, dormientes vocentur: sicut Apostolus: Nolimus, inquit, vos ignorare fratres de dormientibus, ut non contumescimus, sicut & ceteri qui spem non habent. Sed & in parte allegoria cum anima quæ peccaverit ipsa moriatur, tamen eam quam Dominus resuscitandam atque ad vitam æternam prævidit esse venturam, nobis quidem mortua fuisse, sed ei obdormiville dici non incongrue potest.

1. Thess. 4.

Ezech. 18.

Et irridebant eum. Ipse vero erectis omnibus, assumit patrem & matrem puellæ, &c. Quia verbum resuscitantis irridere, quam credere malebant, merito foras excluduntur, ut potè indigni qui potentiam resuscitantis ac resurgentis mysterium viderent. Item foras turba eicitur, ut puella suscitetur, quia si non prius à secretioribus cordis expellitur importuna secularium multitudo curarum, anima quæ intrinsecus jacet mortua, non resurget. Nam dum se per innumeratas terrenorum delideriorum cogitatione spargit, ad considerationem sui sese nullatenus colligit.

Et tenens manum puellæ, ait illi: Tabitha cum, quod est interpretatum: Puella, tibi dico, surge. Quare diligens lector, quare verax Evangelista dictum Salvatoris exponens interposuerit de suo, Tibi dico, cum in Syro sermone quem posuit, non plus sit dictum, quam puella surge. Nisi fortè propter exprimendam vim Dominicæ iustionis, hoc agendum putavit, magis sensum loquentis, quam ipsa verba suis curans intimare lectoribus. Nam & familiare con-

stat esse Evangelistis atque Apostolis, cum de veteri testamento testimonia assumunt, magis sensum propheticum ponere curare, quam verba. Tenens autem manum puellæ Dominus, suscitavit eam: quia nisi prius mundata fuerint manus Judæorum, quæ sanguine plena sunt, synagoga eorum mortua non resurget.

Et confestim surrexit puella, & ambulabat. Bene surrexit, & ambulabat. Quemcumque enim peccatis mortuum superna manus miserationis resuscitatura tetigerit, non solum à sordibus & veterno scelere exurgere, sed & in bonis continuo proficere deber operibus, videlicet iuxta Psalmistam, ingrediens sine macula, & opera exercens iustitiam.

Psal. 14.

Et obstupuerunt stupore maximo. Et præcepit illis vehementer, ut nemo id scriberet, & iussit dare illi manducare. Ad testimonium quidem veræ resurrectionis dari puellam manducare præcepit, ne non veritas, sed phantasma quod apparebat ab incredulis putaretur. Sed etsi quis à spiritali morte surrexerit, crelesti necesse est mox pane fatietur, & divini scilicet verbi & sacrosancti altaris participes effectus. Nam iuxta morem intellectum tres illi mortui, quos Saluator in corporibus suscitavit, tria genera resurrectionis animarum significant. Siquidem nonnulli consensum male delectationi præbendo latente tantum cogitatione peccati sibi mortem consciscunt. Sed tales se vivificare significans Saluator, resuscitavit filiam archisynagogi nondum foras elatam, sed in domo mortuam, quasi vitium secreto in corde regentem. Alii non solum noxiæ delectationi consentiendo, sed & ipsum malum, quo delectantur exempla mortuum suum quasi extra portas efferunt. Et hos se si peniteant resuscitare demonstrans, suscitavit juvenem filium viduæ extra portas civitatis elatum, & reddidit matri suæ: quia respicientem à peccati tenebris animam unitati restituit Ecclesiæ. Quidam vero non solum cogitando vel faciendo illicita, sed & ipsa peccandi consuetudine se quasi sepeliendo corumpunt. Verum nec ad hos erigendos minor sit virtus & gratia Salvatoris, si tamen adint cogitationes sollicitæ, quæ super eorum salute velut devota Christo sorores invigilent. Nam ad hoc intimandum resuscitavit Lazarum quatuor dies in monumento habentem, & sorore attestante jam forentem, quia nimium pessima noxiæ actus solet fama comitari. Notandum autem, quod quanto gravior animæ mors ingruerit, tanto acutius necesse est, ut resurgere mereatur, poenitentis fervor insillat. Nam leviores & quotidiani enatus levioris poenitentia possunt remedio curari. Quod occultè volens ostendere Dominus facientem in conclavi mortuam, facilissima ac brevissima voce resuscitat dicens: Puella surge.

Quam etiam ob facilitatem resuscitandi jam mortuam fuisse negaverat. Delatum autem foras juvenem mortuum pluribus ut reviviscere debeat discis corroborat, cum ait: Juvenis, tibi dico, surge. Quatriduanus vero mortuus ut longa præmèris sepulchri claustra evadere posset, fremuit spiritu Jesus, turbavit seipsum, lacrymas fudit, rursus fremuit, ac magna voce clamavit: Lazare, veni foras. Et sic tandem qui erat desperatus, difficultate tenebrarum pondere vitæ lucique redidit. Sed & hoc notandum, quod quia publica noxa publico eget remedio, levia autem peccata leviori & secreta queunt poenitentia deleri: puella in domo jacens paucis arbitris exurgit, eisdemque vehementer ut nemini id manifestent præcipitur. Juvenis extra portam turba multa comitante atque intuentem suscitatur: Lazarus de monumento vocatus in tantum populis innovuit, ut ob eorum qui videre testimonium, plurimam Domino turbæ cum palms occurrerent, & multi propter illum abirent ex Judæis, & crederent in Jesum. Quartum vero mortuum nunciante discipulo Dominus atdivit: sed quia qui pro ejus excitatione precarentur vivi defuerant, Dimitte, inquit, ut mortui sepeliunt mortuos suos, id est, malos noxiis laudibus gravent, & quia non adest iustus qui corripiat in misericordia, oleum peccatoris impinguet caput eorum.

10. An. 11.

Matt. 8.

Psal. 140

DOMINICA XXV. POST TRINI-
tatis. Joan. 6.

In illo tempore, cum subleuasset oculos Iesus, & vidisset, quia multitudo maxima venit ad eum, dicit ad Philippum: Vnde mememus panes, ut manducent hi? Et reliqua.

Homiliam Bedæ inuenies in Dominica Lætare, super Evangelio eodem.

IN SEPTEMBRI FERIA QUARTA QU-
tuor temporum. Marc. 9. Matt. 17. & Lucæ 9.

In illo tempore, respondens unus de turba dixit ad Iesum, Magister, artuli filium meum ad te, habentem spiritum miuum. Et reliqua.

BEDÆ PRESBYTERI DE EA-
DEM LECTIÖNE.

Narratur in præcedenti sancti huius Evangelii capitulo, quia veniens ad discipulos suos Dominus, vidit turbam multam circa eos, & scribas conquiritentes cum illis. Et confestim omnis populus videns eum stupefactus est, & expauerunt; & occurrentes salutabant eum. Notandum est in omnibus locis distantia mentis scribarum & turbæ. Erat autem cum discipulis turba, erant & scribæ, sed aduentu Dni mox omnis turba stupefacta expavit, eumq; salutans occurrit: scribæ nihil devotionis, fidei, humilitatis & reverentiæ ei exhibuisse narrantur. Quid autem cum discipulis Domini turbæ sive scribæ conquiritene, Evangelista non dicit. Potest verò, ni fallor, aptè intelligi de hoc quæstionem fuisse motam, quare ipsi cum essent discipuli Salvatoris, salvare dæmoniacum, qui in medio erat positus, non possent, quod ex sequentibus Evangelii verbis potest conijci, dum dicitur:

Et interrogavit eos: Quid inter vos conquiritis? Et respondens unus de turba dixit: Magister, artuli filium meum ad te, habentem spiritum miuum, qui ubi cunq; eum apprehenderit, allidit eum, & spumat, & stridet dentibus, & arefcit. Et dixi discipulis tuis ut efferent illum, & non potuerunt. Notandum autem quòd semper loca rebus congruunt. In monte Dominus orat, transformatur, discipulis arcana suæ majestatis aperit: in inferiora descendens turbæ occurrit excipitur, miserorum fletu pulsatur: iustis discipulis mysteria regni referat, deorsum turbis peccata infidelitatis exprobrat: sursum patris vocem iis, qui sequi se poterant, pandit: deorsum spiritus malos ab his, qui vexabantur expellit. Qui etiam nunc pro qualitate meritorum aliis ascendere, aliis verò non desilit descendere. Nam carnales adhuc & intipientes, quasi ima petens confortat, docet, castigat: perfectos autem, quorum conversatio in caelis est, sublimius extollendo glorificat, liberius de æternis instruit, & sæpè quæ à turbis ne audiri quidem valeant, docet. Dæmoniacum autem hunc, quem descendens de monte Dñus sanavit, Marcus quidem surdum mutumq; Matthæus verò lunaticum fuisse commemorat. Significat autem eos de quibus scriptum est: *Stultus ut luna mutatur.* Qui nunquam in eodè statu permanentes nunc ad hæc, nunc ad illa vitia mutati, crescunt atque decrescunt. Qui mati sunt non confitendo fidem, surdi nec ipsum aliquatenus veritatis audiendo sermonem. Spumant autem, cum stulticia tabescunt. Stultorum namq; & languentium, atque hebetum est spumas salivarum ex ore dimittere. Strident dentibus, cum iracundiæ furore flammescunt. Arefcunt cum ocio torpente languescunt, & nulla virtutis industria confortati, enerviter vivunt. Quod autem ait: *Et dixi discipulis tuis ut efferent illum, & non potuerunt, latenter Apostolos accusat, cum impossibilitas curandi interdum non ad imbecillitatem curantium, sed ad eorum qui curandi sunt, fidem referatur, dicente Domino: Fiat tibi secundum fidem tuam.*

*Qui respondens eis, dixit: O generatio incredula, quamdiu a-
pud vos ero? quamdiu vos patiar? Non quo tædio superatus
sicut mansuetus ac mitis, qui non aperuit sicut agnus curam ton-*

dente os suum, nec in verba furoris erupit: sed quo in similitudinem medici si agrotum videat, contra sua præcepta se gerere, dicat: Usquequo accedam domum tuam? quo usque artis meæ perdam indulgiam, me aliud jubente te, & te aliud perpetrante? In tantum autem non est iratus homini, sed vitio, & per unum hominem Judæos arguit infidelitatis, ut statim intulerit:

Afferre illum ad me, & intulerunt, inquit, eum. Et cum vidisset illum, statim spiritus conturbavit eum, & elisus in terram volutabatur spumans. Allatum Dño puerum spiritus conturbat & elidit, quia sæpè dum converti ad Dominum post peccata cotamur, majoribus novisq; antiqui hostis pulsamur insidiis. Quod ob id utriusque callidus facit adversarius, ut vel odium virtutis incutiat, vel expulsiõnis suæ vindicet injuriam. Hinc est enim (ut de specie transsumamus ad genus) quòd Ecclesiæ sanctæ primordiis tot gravissima inferebat certamina persecutionum, quot suo regno dolebat subito animarum illata fuisse dispensia.

Et interrogavit patrem ejus: Quantum temporis est, ex quo hoc ei accidit? At ille ait: Ab infanzia, & frequenter eum & in ignem, & in aquas misit, ut eum periret. Erubescat Julianus, qui dicere audeat omnes homines absque ulla peccati contagione nasci in carne, tanquam innocentes per omnia, quam fuit Adam quando creatus est. Quid n, habuit iste puer, ut ab infanzia dæmonio vexaretur acerbissimo, si non ullo originalis peccati vinculo tenebatur, quem constat nullum adhuc proprium potuisse habere peccatum? Confi-teatur catholicus, quia nemo immunis a noxa primæ pravaricationis nascitur, & invocet gratiam Dei, qua liberetur de corpore mortis per Jesum Christum Dominum nostrum, intelligat scriba doctus in regno cælorum, in hoc dæmoniaco à Dño curato salvationem omnium fidelium esse designatam, qui originalis culpæ reatu veniunt in mundum, nec nisi unius redemptoris Jesu Christi fide sunt & gratia salvandi. Quod autem dictum est, frequenter eum & in ignem, & in aquas misit, maxima humana & vecordia facinora designat. Ignis namque ardor ad fervorem iracundiæ referendus est: aqua ad voluptates carnis, quæ dissolvere mentem per delicias solent. Vel certè in ignem fertur dæmoniacus, quo adultèrantium corda succensa sunt, & in aquas, quæ solent extinguere charitatem.

Sed si quid potes, adjuva nos miseratus nostrum. Iesus autem ait illi: *Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti.* Aptum Dominus responsum reddit petenti. Ipse enim ait: *Si quid potes, adjuva nos.* Et Dominus: *Si potes, inquit, credere, possum vos miseratus adjuvare: quia fides non ficta omnia, quæ salubriter petit, impetrare metetur.* Cui contra leprosus, qui fideliter clamabat: *Domine si vis, potes me mundare,* congruum suæ fidei accepit responsum: *Volo, mundare.*

Et continuo exclamans pater pueri, cum lacrymis aiebat: Credo Domine, adjuva incredulitatem meam. In nemo repente sumus, sed in bona conversatione à minimis quibq; inchoat, ut ad magna perveniat: Alia namque sunt virtutis exordia, aliud profectus, aliud profectio. Si enim & in ipsa fides ad perfectionem suam non quibusdam gradibus ducere-tur, iste interrogatus an crederet, non responderet. *Credo Domine, adjuva incredulitatem meam.* Si enim credebatur, cui incredulitatem dicebat? Si verò incredulitatem habere se noverat, quomodo credebatur? Sed quia per occultam inspirationem gratiæ meritorum suorum gradibus fides cre-scit, uno eodemque tempore is, qui necdum perfecte crediderat, simul & credebatur & incredulus erat.

Et cum videret Iesus concurrentem turbam, comminatus est spiritu immundo, dicens illi: Surde & mure spiritus, ego tibi præcipio, exi ab eo, & amplius ne introas in eum. Comminatio Domini divini est virtus imperii. Non autem pueri qui vim patiebatur, sed dæmoni qui inferebat comminatus est. Quia qui peccantem emendare desiderat, vitium utique increpando & execrando debet exterminare, sed hominem amando refovere. Bene autem Dominus, qui spiritum imitandum pellit ab homine, simul ne amplius in eum ingrediat imperat. Quia ille veraciter à dæmonica dominatione liberatur, qui ad peccata à quibus semel penitendo mundatus est, vitat malè vivendo reverti.

Exclamans, & multum discerpens eum, exiit ab eo. Exiurus ab homine spiritus immundus discepit eum, ac furenti clamore terruit inuentes. Quia plerumque diabolus dum de corde expellitur, acriores in eo tentationes generat, quam prius excitaverat, quando hoc quietus oostidebat.

Et factus est sicut mortuus, ita ut multi dicerent, quia mortuus est. Iesus autem tenens manum eius elevavit illum, & surrexit. Quem hostis impius iam fugere cōpulsus stravit, ac mortuo similem reddidit, hunc pius Salvator miti suæ dextera tactu levavit. Qui sicut verum se esse Deum potentia salvandi docuit, ita etiam veram se habuisse carnis naturam more tactus humani declaravit. Negat namque Manichæus in sanctis veraciter eum carne indutum fuisse, sed ipse cum tot languentes suo tactu crexit, mundavit, illuminavit, hæresim illius & antequam nata esset damnavit.

Et cum introisset in domum, discipuli eius secretò interrogabant eum: Quare nos non potuimus eicere eum? Et dixit illis: Hoc genus demoniorum in nullo potest exire, nisi in oratione & jejuniis. Dum docet Apostolos quomodo dæmonem acerrimum debeat expelli, omnes insinuat ad vitam: ut scilicet novimus gravissima quæque vel immundorum spirituum, vel hominum tentamenta jejuniis & orationibus esse superanda. Iram quoque Dñi, cum in ultionem nostrorum scelerum fuerit accensa, hoc remedio singulari posse placari. Jejunium autem generale est non solum ab escis, sed à cunctis illecebris abstinerere carnalibus: imò ab omnibus vitiis continere passionibus. Sic & oratio generalis non in verbis solum est, quibus divinam clementiam invocamus, verum etiam in omnibus, quæ in obsequiū nostri conditoris fidei devotione gerimus, teste Apostolo, qui ait: *Semper gaudentes sine intermissione orate.* Quomodo enim quis omnibus horis atque momentis sine intermissione Deum potest invocare sermonibus? Sed tunc sine intermissione oramus, cum ea solum opera gerimus, quæ nos pietati nostri commendent auctoris. Quo nimirum jejuniis, & qua oratione juvante Domino cunctas antiqui hostis debellabimus ac propulsabimus insidias.

1. Thess. 5.

FERIA SEXTA QUATUOR temporum. Luc. 18.

In illo tempore, dicebat Iesus parabolam hanc ad discipulos suos: Iudex quidam erat in quadam civitate, qui Deum non timebat, & hominem non reverebatur. Vidua autem quaedam erat in civitate illa, & veniebat ad eum dicens: Vindica me de adversario meo, & volebat per multum tempus. Post hæc autem dixit intra se: Et si Deum non timeo, nec hominem revereor, tamen quia molesta est mihi hæc vidua, vindicabo illam, ne in novissimo veniens fugillet me, Et reliqua.

BEDÆ PRÆSBYTERI DE EADEM LECTIONE.

Luc. 13.
Matt. 6.
& Luc. 12.

Parabolas Dominus aut secundum similitudinem aliquam ponit, sicut de homine, qui habet ad duos filios, majorem in agro sibi propinquante, minorem autem in longinquo luxuriantem: aut ex ipsa similitudine aliquid probat, veluti est illud: *Quod si fornum agri quod hostie est, & eras in clibanum mittitur, Deus sic vestit, quanto magis vos modico fidei? Itaque illud superius genus his verbis adjungi potest: Sicut illud, ita & illud.* Hoc autem posterius, his verbis: *Si illud, quanto magis illud? Aut si illud, quanto minus illud?* Sed alicubi obscure, alicubi aperte ista ponuntur. Hic ergo iniquus iudex non ex similitudine adhibitus est: Non enim ullo modo ille iniustus iudex personam Dei allegoricè sustinet, sed tamen quantum Deus, qui bonus & iustus, curret deprecantes se, hinc conjici Dominus voluit, quòd nec iniustus homo eos qui illum affiduis precibus tundunt, vel propter tedium devitandum potest contemnere. Nam hoc est quod ait: *Ne veniens fugillet me.* Ipsa verò vidua potest habere similitudinem Ecclesie, quòd desolata videtur donec veniat Dominus, qui tamen in secreto etiam nunc curam ejus gerit.

Ait autem Dominus: Audite quid iudex iniquitatis dicit: Deus autem non faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se die ac nocte, & patientiam habebit in illis. Dico vobis quid, ceterò faciet vindictam illorum. Si quem movet cur electi Dei se vindicari deprecantur, quod etiam in Apocalypsi Joannis de martyribus dicitur, cum apertissime moneamur, ut pro nostris inimicis & persecutoribus oremus, intelligendum est eam vindictam esse iustorum, ut omnes mali pereant. Pereunt autem duobus modis, aut conversione ad iustitiam, aut amissa per supplicium potestate, qua nunc adversus bonos, quamdium hoc ipsum bonis expedire vel temporaliter aliquid valent. Quem finem iusti cum venire desiderant, quamvis pro inimicis suis orent, tamen non absurdè vindictam desiderare dicuntur.

Apoc. 6.
Matt. 6.
Matt. 5.
Luc. 6.

Verum tamen filius hominis veniens putas inveniet fidem in terra? Quamvis omnipotens conditor semper electos suos ad se clamantes sit vindicare paratus, in die tamen iudicii, quod tremens est corde retinendum, cum idem conditor in forma filii hominis apparerit, tanta erit raritas electorum, ut non tam ob clamorem fidelium in iustis damnatorum, quam ob eorum torporem iustè damnatorum totius jam mundi fit acceleranda ruina. Quod autem Dominus quasi dubitative dicit, *Putas inveniet fidem?* non dubitat, sed arguit. Verbo quippe dubitationis increpatur infidelitas, non opinatur divinitas. Nam & nos aliquando de rebus quas certas habemus, increpative verbum dubitationis ponimus, cum corde non dubitemus. Velut si indignis servo tuo, & dicas: Contemnis me, cōsidera, forsitan Dominus tuus sum. Et Apostolus ad quosdam contemptores suos: *Puto autem, inquit, quod ego spiritum Dei habeo.* Qui dicit puto, dubitare videtur: sed ille increpabat, non dubitabat. Ita ergo & Dominus scit quidem omnia, per quem facta sunt omnia, & tamen dubitando increpat infidelium eorda.

1. Cor. 7.

IN SEPTEMBRI SABBATO QUATUOR temporum. Luc. 13, Matt. 21, Marc. 11.

In illo tempore, dicebat Iesus turbis similitudinem hanc: Arborem ficì habebat quidam plantatam in vinea sua, & venit quaerens fructum in illa, & non invenit. Et reliqua.

BEDÆ PRÆSBYTERI DE EADEM LECTIONE.

Potest quidem hæc arbor ficì generis humani designare naturam, quæ bene plantata, hoc est, ad auctoris sui similitudinem creata est. Sed Deo quaerente per trimum fructum dare negavit, quia ante legem, sub lege, sub gratia obedire desepit. Verum si ad superiora respexeris, animadverte eam etiam generaliter omnium, specialiter tamen synagoga typum portare. Nam cum premissa illa terribili tremendaque sententia, *Si non penitentiam egeritis, omnes simul peribitis, mox de infœcunda atque eradicanda arbore parabolam subjungit, apertissime docet eos quibus loquebatur instar infœcundæ ficì, si non poenitentur, esse succidendos.* Vineam ergo Dominus Sabaoth, dicitur Israel esse, ut Eisaï cantico docemur: *synagoga autem in eadem domo condita, ficì est arbor in vinea.* Sed qui vineam suam permisit à viatoribus denipi, hic etiam ficum iustis excidit.

Luc. 13.

Esa. 5.

Et venit quaerens fructum in illa, & non invenit. Ipse qui synagogam per Moysen instituit, Dominus in carne natus apparuit, & crebrius in synagoga docens, fructum fidei quaerivit, sed in phariseorum mente non invenit.

Dixit autem ad cultorem vineæ: *Ecce annis sim, ex quo venio quaerens fructum in ficulnea hac, & non invenio.* Per cultorem vineæ Apostolorum doctorumque ordo exprimitur, quorum precibus ac monitis assidua plebi Dei cura suggeritur. His etenim Dominus sapientissime de infœcundæ judæorum gente quaerebatur, quòd per tres annos suæ visitationis, hoc est in legalibus edictis, in prophetiis contestationibus, & in ipsa coruscantis Evangelii gratia negligens exiterit.

Succide ergo illam, ut quid etiam terram occupat? Non ab Apostolis, sed à Romanis gens Judæa succisa, & à terra re-promissionis ejecta est. Sed succide, inquit, illam, succisionis ei venturæ cladem penitentiam fruendo propone. Quæ justo judicio terram cum regno perdidit, pro cuius amore cæli cives persequi, ipsumque cæli & terræ regem occidere non metuit, dicens per suos pontifices & pharisæos: *Si dimittimus eum, sic omnes credent in eum, & venient Romani, & tollent nostram & locum, & gentem* Potest etiam per terram sterili sicu occupatam Judæicæ plebis turba figurari, quæ noxia præpositorum umbra ne veritatis lumen recipere posset pressa, & ne supernæ dilectionis sole calefieret, exemplo est eorum pravitate impedita, juxta quod eisdem alibi Salvator: *Vae, inquit, vobis scribæ & pharisæi hypocritæ, qui clauditis regnum celorum ante homines. Vos enim non intratis, nec introeuntes finitis intrare.*

Joan. 11.

Matt. 23.

At ille respondens, dixit illi: Domine dimitte illam & hoc anno usque dum fodiam circa illam. Vox Apostolorum est, qui post passionem Domini pro Judæis summopere precabantur, ne ab impenitentibus Dominicæ crucis ultio pecceretur. *Vsque dum fodiam, inquit, circa illam, id est, radicem instructuosa mentis ligone bis acutæ invectionis humilem & præsentium videlicet pressurarum, & horrorem perpetuæ damnationis incurrentis. Omnis quippe follis in imo est. Et nimirum increpatio dum mentem sibi demonstrat, humiliat.*

Et mittam stercorea. Id est malorum, quæ fecit abominationem ad animum reducam, & compunctionis gratiam, quati de putredine stercoreis exsuscitem.

Et si quidem fecerit fructum: In autem, in futurum succides eam. Cum diceret, Et si quidem fecerit fructum, non subjunxit aliquid, sed suspensit sententiam: cum verò adderet, Sin autem, cootinuò judicium venturæ damnationis adnexuit dicens: *In futurum succides eam*, quia videlicet multo proclivior ad negandum, quàm ad confitendum Deum synagogam videbat. Unde & alibi rebus eandem figuram, quam hic verbis agens, infœcundam ficum æternæ sterilitatis maledictione damnavit: offendens videlicet eam est fodiari Apostoli corripiendo, est stercore advehant peccata impropere, nulla tamen penitentia fruge cumulandam, sed distracta bipennis severitate tollendam.

Matt. 21. & Marc. 11.

Erant autem docens in synagoga eorum sabbatis. Et ecce mulier que habebat spiritum infirmitatis annis decem & octo. Dicit de sicu parabola, Dominus in synagoga docuisse narratur, ut videlicet intimeretur non aliò parabolam tendere, sed hoc esse fructum in ficulnea querere, & non invenire, verbum synagogæ commodare, nec recipi. Quam tamen ne totam funditus ob culpam sterilitatis extirpandam putares, sed reliquias per electionem gratiæ scires esse salvandas, mox ibidem Ecclesiæ primitivæ sanatio sub incurvæ mulieris specie subsequitur, quæ benè decem & octo annis fuit curvata, qui numerus ternario sexties ducto perficitur: quia videlicet eam, quæ in testimonio legis, in vaticinio prophetiæ, & in revelatione gratiæ per infirma opera langueret, ostendit Senarius enim numerus, in quo mundi est creatura perfecta, operum perfectionem significat. tria verò sunt, ut dixi, tempora Dominicæ visitationis, in quibus Judæa, quia terrena magis quàm cælesti noverat operari, quasi decem & octo annis à sua mensis erat rectitudine curvata.

Esaiæ 1.

Coloss. 3.

Et erat inclinata, nec omnino poterat sursum respicere. Quia terrena sapiens infirma requirens, cælestia cogitare nondum sciebat, audiens per Prophetam: *Si volueritis & audieritis me, bona terra manducabitur.* Cui contra membris Ecclesiæ dicit Apostolus: *Quæ sursum sunt sperite, non quæ super terram.*

Quam cum vidisset Iesus, vocavit ad se, & ait illi: Mulier, dimissa es ab infirmitate tua. Et imposuit illi manus, & confestim erecta est, & glorificabat Deum. Vidit prædestinatio per gratiam, vocavit illustrando per doctrinam, imposuit manus spiritalibus donis adjuvando, erexit ad glorificandum Deum, in operibus bonis usque in finem firmam provehendo. Quos, inquit, prædestinavit, hos & vocavit: & quos vo-

Rom. 8.

cavit, hos & justificavit: quos autem justificavit, illos & magnificavit.

Respondens autem archi-synagogus, indignans quia sabbato curasset Iesus, dicebat turbæ: *Sex dies sunt in quibus oportet operari, in his ergo venite & curamini, & non in die sabbati.* Sabbato curavit Iesus, ostendens jam esse tempus ut secundum prophetiam Cantici canticorum aspiraret dies, & removerentur umbra. Sed nesciebat archi-synagogus, vel hoc vel illud multò excellentius sacramentum, quod sabbato curando Dominus intimabat: quia scilicet post sex seculi hujus ætatis perpetua vitæ immortalis erat gaudia daturus. In cuius figuram Moses sabbato non à bona, sed à servili, hoc est, noxia præcepit actione feriandum: illud utique tempus præfigurans, quo secularia nostra opera, non autem religiosa, hoc est, Deum laudandi acta cessarent. Fallitur ergo & fallit archi-synagogus, quia lex in sabbato non hominem curare, sed onera ferre, hoc est, peccatis gravari prohibuit.

Exod. 25.

Cantic. 2.

Respondens autem ad illum Dominus, dixit: *Hypocrite, unusquisque vestrum sabbato non solvit bovem suum aut asinum à præseprio, & ducit ad aquam?* Infidelitatis quidem arguit principes synagogæ, & meritò hypocritarum, i.e. simulatorum nomine notat, quos cum magistri plebium videri appetrent, hominis sanationem pecoris curæ postponere non puderet. Sed altiori sensu bovis & asini vocabulo Judæam Græcumque significat. De quorum vocatione scriptum est: *Bos cognovit possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui.* Qui uterque peccati vinculis absolutus, sitim æstusque mundi hujus Dominici fontis haustu depoluit.

Esaiæ 1.

Hanc autem filiam Abraham, quam alligavit satanas decem & octo annis, non oportuit solvi à vinculo isto die sabbati? Filia Abraham est anima quæque fidelis, filia Abraham Ecclesia de utroque populo ad fidei unitatem collecta, quæ tempore legis, & Dominicæ resurrectionis impleto per gratiam Spiritus sancti septiformem vincula longæ captivitatis erupit. Nam & hoc modo fortasse mysterium sabbati, decemque & octo annorum potest non inconvenienter intelligi. Idem est ergo mysticè bovem vel asinum solutos à præseprio potum agi, quod est filiam Abraham à vinculo noxia inclinationis erigi, Ecclesiam videlicet à Judæis gentibusque congregatam laqueis peccatorum per aquam baptismatis absolvi, atque ad cælestia speranda iubilari. Notandum sanè quod infandissima hæresis ex eo quod Dominus ait, *Mulierem alligavit satanas*, conatur aliter corpore humanorum vitia non ad Deum auctorem, sed potius ad diabolum pertinere, quasi diabolus cum habeat semper cupiditate nocendi, nocere cuiquam possit, nisi ab omnipotente acceperit potestatem. Nam quid aliud non solum in libro beati Job, quem memorata hæresis cum cæteris veteris testamenti libris, & cum ipso Deo qui dedit, quasi maligno mundo principe velanus extulit, sed etiam in Evangelio declaratur, ubi demonia nec in porcos irent, nisi hoc illis ipse concederet, sicut & supra docuimus.

Marc. 5.

Et cum hæc diceret, erubescerant omnes adversarii ejus, & omnis populus gaudebat in universis quæ gloriose fiebant ab eo. Qui de dictis Salvatoris erubescunt, ficulnea sterili se jure comparandos ostendunt. Qui gaudent de miraculis ejus, ad filiam Abraham Deum de sua erectione glorificantem, hoc est, ad Ecclesiam fidei pietate se pertinere declarant.

HOMILIARVM BEDÆ PRESBITERI
astivalium de tempore Finis.

